Report: DMS.   SOE

بسم الله الرحمن الرحيم

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެމްބަރު

25/06/2024

ނަމްބަރު : GU/2024/0011

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ޢިއްޒަތްތެރި އަލްއުސްތާޛު ޢަބްދުއްރަޙީމް ޢަބްދުﷲ އަށް
ވަރަށް ސަލާމާއި އެކު، ހެޔޮ ސިއްހަތަށް އެދުމުން ދަންނަވަމެވެ.

ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް ގެ ކަސްޓަމަރުންގެ އެކައުންޓުތަކުން އެ އެކައުންޓުތަކުގެ ވެރިފަރާތަށް ނޭނގި ފައިސާ ކެނޑިގެންދާ މައްސަލަ 'ސްޓޭޓް އޯންޑް އެންޓަރޕްރައިސަސް ކޮމިޓީ' އިން ދިރާސާކޮށް ނިންމި ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ (ރިޕޯޓް ނަމްބަރު M19/SOE/2023/01, 10 އޮގަސްޓް 2023) ކޮމިޓީގެ ނިންމުމާއި ހުށަހެޅުންތަކުގެ ތެރެއިން އެކަމާއި ގުޅުންހުރި އިދާރާތަކުން މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދަވާފައިވާ ހާލު ހިސާބުކުރުމާއި، މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ދިމާވާ ހުރަސްތަކާއި ކޮބައިތޯއާއި އަދި އެކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް މެމްބަރުންނަށް ކޮށްދެވޭނެ ކޮންކަމެއްކަމާއި ސްޓޭޓް އޯންޑް އެންޓަރޕްރައިސަސް ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު ބާރަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެމްބަރު އަލްފާޟިލް އިބްރާހީމް ޝުޖާޢު އަރިހުން ބައްލަވައި ދެއްވުން އެދި ދަންނަވަމެވެ.

މި މައްސަލައަކީ ހައްލެއް ނުލިބި، ކަސްޓަމަރުން ހިނގަމުންދާ ޖަރީމާއެއްކަމުން، މިކަމުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިސް [illegible] އަންނަނިވާން ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ފުރުޞަތު މިކަންތަކަށް އަވަސްކޮށްޓަކައި ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް [illegible] މުސްތަގުބަލުގައި ދަންނަވަމެވެ.

މިސިޓީއާއެކު، މަޖިލީހުގައި ބަހުސްކުރުވިފައިވާ ރިޕޯޓުގެ ކޮޕީއެއް ހުށަހަޅައިލީމެވެ.

އިޙްތިރާމް ޤަބޫލުކުރެއްވުން އެދެމެވެ.

25 ޖޫން 2024

ރައްޔިތުންގެ ޚާދިމު

މުޙައްމަދު އިބްރާހީމް
[illegible] ދާއިރާގެ މެމްބަރު

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
މާލެ، މާލެ ސިޓީ

2552
Dhumain
12:01
25.6.24
F
14:04.
25/06/2024

ކޮމިޓީ އެންޑް ރިސަރޗް ސެކްޝަން | ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާ

ޖމ/19/2023/ރ-13

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީސް

ސްޓޭޓް އޯންޑް އެންޓަރޕްރައިސަސް ކޮމިޓީ

ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ކަސްޓަމަރުންގެ އެކައުންޓްތަކުން އެ އެކައުންޓްތަކުގެ ވެރި ފަރާތްތަކަށް ނޭނގި ފައިސާ ކެނޑުނާ މައްސަލަ ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް ނިންމިގޮތުގެ ރިޕޯޓް

ރިޕޯޓް ނަންބަރު: M19/SOE/2023/01

10 އެޕްރީލް 2023

ސްޓޭޓް އޯންޑް އެންޓަރޕްރައިޒަސް ކޮމިޓީ

މި ކޮމިޓީ އުފެއްދުނީ 11 ޖޫން 2019 ގައި ބޭއްވި، 19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 6 ވަނަ ޖަލްސާގައެވެ. މި ކޮމިޓީގެ މަސްއޫލިއްޔަތަކީ، ދައުލަތުން ހިންގާ، ނުވަތަ ދައުލަތުން ހިއްސާވާ ކުންފުނިތަކާއި ވިޔަފާރި އިދާރާތައް ހިންގަމުންދަނީ، ނުވަތަ ހިންގަނީ ހަރުދަނާ ވިޔަފާރި އުސޫލުންތޯ ބެލުމާއި، އެ އިދާރާތަކުގެ ހިންގުން އިތުރަށް ހަރުދަނާކުރުމަށް އެ އިދާރާތަކުން މަސައްކަތްކޮށްފައިވާތޯ ބެލުމާއި، އެ އިދާރާތަކުގެ މާލީ ހާލަތު ދަނީ އަހަރުން އަހަރަށް ހަރުދަނާ ވަމުންތޯ ނުވަތަ ނިކަމެތި ވަމުންތޯ ބެލުމާއި، އަދި އެ އިދާރާތަކުގެ ހިއްސާގެ ފައިދާ އަހަރުން އަހަރަށް ދަށްކަމުންގޮސްފައިވާ ގޮތް ބެލުމެވެ. އަދި ދައުލަތުގެ ހިއްސާވާ ކުންފުނިތަކުގެ ނުވަތަ ދައުލަތުން ހިއްސާވާ ވިޔަފާރި އިދާރާތަކުގެ ބޯޑުއިން އެކަށީގެންވާ ފައިދާ ނުލިބޭ ތަންތަނުން އިސްލާހީ ފިޔަވަޅުތައް އަޅުވައިދޭތޯ ބެލުމެވެ، އަދި އަޅުވައިދޭ ފިޔަވަޅުތަކުގެ ނަތީޖާ ދިރާސާކުރުންވެސް ހިމެނެއެވެ.

މީގެ އިތުރުން ޕްރައިވަޓައިޒޭޝަން އެންޑް ކޯޕަރޭޓައިޒޭޝަންގެ ބޯޑަށް މީހުން ޢައްޔަންކުރުމާއި ވަކިކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން މަޖިލީހުގެ ރަޢުޔު ހޯދުމަށް އެދި ހުށަހަޅާ މައްސަލަތަކާ ގުޅިގެން ކެންޑިޑޭޓުން އިންޓަވިއު ކުރުމާއި، އަދި ބޯޑުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުން ދުރު ބެލުމާއި ބޯޑުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމަށް އެއްވެސް ހުރަހެއް އޮތްތޯ ބެލުމާއި، ބޯޑުގެ މަސައްކަތަށް ހިންގަނީ ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށްތޯ ބެލުމެވެ.

ސްޓޭޓް އޮންޑް އެންޓަރޕްރައިސަސް ކޮމިޓީގައި ހިމެނޭ މެންބަރުން:

ކޮމިޓީގެ ޗެއަރޕަރސަން

އިލްޔާސް ލަބީބް

ހުޅުދޫ ދާއިރާ

ކޮމިޓީގެ ޗެއަރޕަރސަންގެ ނައިބު

ހުސައިން މުހައްމަދުދީދީ

ފުވައްމުލަކު މެދު ދާއިރާ

ކޮމިޓީގެ މެންބަރުން

ހުސައިން ފާސިލް

ކޮޅުދޫ ދާއިރާ

އިބްރާހީމް ރަޝީދު

މާފަންނު މެދު ދާއިރާ

އަބްދުﷲ ވަހީދު

ދިއްދޫ ދާއިރާ

އަޙްމަދު ސަލީމް

ނައިފަރު ދާއިރާ

ހަސަން ޒަރީރު

ތޮއްޑޫ ދާއިރާ

އިބްރާހީމް ފަސްލް ރަޝީދު

ފެލިދޫ ދާއިރާ

އަޙްމަދު ހަލީމް

ބިލެތްދޫ ދާއިރާ

މުހައްމަދު ނާޝިޒް

ކިނބިދޫ ދާއިރާ

އަލީ ހަމީދު

އިސްދޫ ދާއިރާ

މުހައްމަދު ނިހާދު

ފޫދޫ ދާއިރާ

މުހައްމަދު ނާޝިމް

ދަނގެތި ދާއިރާ

ފިހުރިސްތު:

ޞަފްޙާ

1. ތަޢާރުފު 5
2. ކޮމިޓީން މައްސަލަ ދިރާސާކުރުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރި ލިޔުންތައް 5
3. މައްސަލަ ދިރާސާކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކޮމިޓީން ކުރިއަށްގެންދިޔަ ގޮތް 6
4. މައްސަލައާ ގުޅޭގޮތުން ކޮމިޓީން މަޝްވަރާކުރައްވާފައިވާ ކަންކަން 7

4.1 ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން ކޮމިޓީއާ ހިއްސާކޮށްދެއްވާ މަޢުލޫމާތު: 7

4.2 މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީއިން ކޮމިޓީއަށް ހިއްސާކޮށްދެއްވި މަޢުލޫމާތު: 12

4.2.1 ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ކަސްޓަމަރުންގެ އެކައުންޓުތަކުން ވެރި ފަރާތަށް ނޭނގި ފައިސާ ކެނޑުނުމާ މައްސަލައިގައި ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓުން ކުރައްވަމުން ގެންދަވާ މަސައްކަތްތަކުގެ ތަފްސީލު: 16

4.3 ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުން ކޮމިޓީއަށް ހިއްސާކޮށްދެއްވި މަޢުލޫމާތު: 18

4.4 ކޮމްޕިޓިޝަން އޮތޯރިޓީ އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން ކޮމިޓީއާ ހިއްސާކޮށްދެއްވާ މަޢުލޫމާތު: 28

4.5 ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ނޭޝަނަލް ރެޖިސްޓްރޭޝަންއިން ކޮމިޓީއާ ހިއްސާކޮށްދެއްވާ މަޢުލޫމާތު: 32

4.6 ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ކޮމިޓީއާ ހިއްސާކޮށްދެއްވާ މަޢުލޫމާތު: 34

4.7 މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްއިން ކޮމިޓީއާ ހިއްސާކޮށްދެއްވާ މަޢުލޫމާތު: 36

4.8 މިނިސްޓްރީ އޮފް އެންވަޔަރަންމަންޓް، ކްލައިމެޓް ޗޭންޖް އެންޑް ޓެކްނޮލޮޖީއިން ކޮމިޓީއާ ހިއްސާކޮށްދެއްވާ މަޢުލޫމާތު: 37

5. ކޮމިޓީއަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް: 38
6. ކޮމިޓީގެ ނިންމުމާއި ހުށަހެޅުންތައް: 45

ޖަދުވަލު-1: ޙާޟިރީ ރިޕޯޓް 49

1. ތަޢާރުފު

މި ރިޕޯޓަކީ، ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގައި ހުޅުވާފައިވާ އެކައުންޓުތަކުގެ ވެރިފަރާތްތަކަށް ނޫނީ އެ އެކައުންޓުތަކުން ފައިސާ ކަނޑެމުންދާ މައްސަލައާއި، އެކައުންޓުން [illegible] ނޫނީ އެހެން އެކައުންޓުތަކަށް ފައިސާ ޓްރާންސްފަރވާ މައްސަލައާއި، ބޭންކުން އެކައުންޓުތައް ފްރީޒްކުރަމުންދާ މައްސަލައާއި، އޮންލައިން ސްކޭމްތަކުގެ ސަބަބުން އެކައުންޓުތަކުގެ ވެރިފަރާތްތަކަށް މާލީގޮތުން ބޮޑު ގެއްލުންވަމުންދާ މައްސަލައާއި، އެ ކަންކަން ހައްލުކުރުމަށް މިހާތަނަށް އެއްވެސް ފަރާތަކުން އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅު އަޅުއްވާފައިނުވުމާއި، ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއާ ދޭތެރޭ ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި އިތުބާރު ގެއްލޭގޮތަށް ވާހަކަދެކެވެމުންދާތީ، އެ ބޭންކާމެދު ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި އޮތް އިތުބާރު [illegible]، އެ ބޭންކާ ދޭތެރޭ ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި އުފެދިފައިވާ ކަންބޮޑުވުންތަކާ [illegible] ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސްޓޭޓް އޯންޑް އެންޓަރޕްރައިސަސް ކޮމިޓީން ބައްލަވައިދެއްވުމަށް، [illegible] އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު [illegible] ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ މައްސަލަ އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީން ސްޓޭޓް އޯންޑް އެންޓަރޕްރައިސަސް ކޮމިޓީއަށް ފޮނުއްވުމާ ގުޅިގެން، އެ ކޮމިޓީން އެ މައްސަލަ ދިރާސާކޮށް ނިންމެވިގޮތުގެ ރިޕޯޓެވެ.

2. ކޮމިޓީން މައްސަލަ ދިރާސާކުރުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރި ލިޔުންތައް

މި މައްސަލަ ދިރާސާކުރުމުގައި ތިރީގައިވާ ލިޔެކިޔުންތަކަށް ކޮމިޓީން ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވެއެވެ.

2.1. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ ނަންބަރު: 57-F/1Q/PMC/2023/18 (21 ފެބްރުއަރީ 2023) ސިޓީ؛

2.2. މޯލްޑިވްސް ނޭޝަނަލް ޕާޓީގެ ނަންބަރު MNP/L/2023/077 (22 ފެބްރުއަރީ 2023) ސިޓީ؛

2.3. [illegible] ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ ސިރާޖު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ނަންބަރު 2023/11 (23 ފެބްރުއަރީ 2023) ސިޓީ؛

2.4. މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީގެ ނަންބަރު 98-BGS/57/2023/2 (28 ފެބްރުއަރީ 2023) ސިޓީއާއި ނަންބަރު 98-BGS/57/2023/3 (07 މާރިޗު 2023) ސިޓީ؛

2.5. ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ނަންބަރު GM:030/2023 (28 ފެބްރުއަރީ 2023) ސިޓީއާއި ނަންބަރު GM:036/2023 (06 މާރިޗު 2023) ސިޓީ؛

2.6. ކޮމިއުނިކޭޝަން އޮތޯރިޓީ އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ނަންބަރު 165-1/57/2023/1 (28 ފެބްރުއަރީ 2023) ސިޓީ؛

2.7. ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުގެ ނަންބަރު 171-A(E)/57/2023/11 (01 މާރިޗު 2023) ސިޓީއާއި ނަންބަރު 171-A(E)/57/2023/13 (06 މާރިޗު 2023) ސިޓީ؛

2.8. ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ނޭޝަނަލް ރަޖިސްޓްރޭޝަންގެ ނަންބަރު 133-AS/2023/3 (08 މާރިޗު 2023) ސިޓީ؛

2.9. މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްގެ ނަންބަރު 167-ES/2023/5 (13 މާރިޗު 2023) ސިޓީ؛

2.10. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ނަންބަރު 196-PGB/57/2023/6 (12 މާރިޗު 2023) ސިޓީ؛

2.11. މިނިސްޓްރީ އޮފް އިންވަޔަރަންމަންޓް، ކްލައިމެޓް ޗޭންޖް އެންޑް ޓެކްނޮލޮޖީ ގެ ނަންބަރު 438-EXSU/57/2023/6 (27 މާރިޗު 2023) ސިޓީއެވެ.

3. މައްސަލަ ދިރާސާކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކޮމިޓީން ކުރިއަށްގެންދިޔަ ގޮތް

ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގައި ހުޅުވާފައިވާ އެކައުންޓުތަކުގެ ވެރިފަރާތްތަކަށް ނޭނގި އެ އެކައުންޓުތަކުން ފައިސާ ކެނޑިގެންދާ މައްސަލައާއި، އެކައުންޓް ބްލޮކްވިކަން ނޫނީ އެހެން އެކައުންޓުތަކަށް ފައިސާ ޓްރާންސްފަރކުރެވޭ މައްސަލައާއި، ބޭންކުން އެކައުންޓުތައް ފްރީޒްކުރުމުންނާ މައްސަލައާއި، އެކިއެކި ސްކޭމްތަކުގެ ސަބަބުން އެކައުންޓުތަކުގެ ވެރިފަރާތްތަކަށް މާލީގޮތުން ބޮޑެތި ގެއްލުންވަމުންދާ މައްސަލައާއި، އެ ކަންކަން ހައްލުކުރުމަށް މިހާތަނަށް އަޅާފައިވާ ފިޔަވަޅުތަކުން އެކަށީގެންވާ ނަތީޖާއެއް ހާސިލުވެފައިނުވުމާއި، ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއާ ގުޅިގެން ދިމާވެފައިވާ މި މައްސަލަތައް ދިރާސާކޮށް، މި މައްސަލަތައް ހައްލުކުރުމަށް ފިޔަވަޅުތަކެއް އެޅުމުގެ ބޭނުމުގައި ހުށަހެޅުނު ސްޓޭޓް އޮފް އިމަޖެންސީ ކޮމިޓީން ބެލުމަށް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އަށާރަވަނަ ދައުރުގެ ޖަލްސާއެއްގައި މައްސަލަ ހުށަހަޅުއްވާ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުއްވާ ގޮތަށް، މި މައްސަލަ ދިރާސާކުރުމަށް، 22 ފެބްރުއަރީ 2023 ގައި ބޭއްވި މި ކޮމިޓީގެ 05 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގައި ނިންމިއެވެ.

އަދި ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ކަސްޓަމަރުންގެ އެކައުންޓުތަކުން ފައިސާ ގެއްލުމަށް ފަރާތްތަކުން ކުރިމަތިވެފައިވާ މައްސަލައާއި އެ މައްސަލައިގެ ސަބަބުތަކުން ބައްލަވައިދެއްވުމަށް އެދިވަޑައިގެން މޯލްޑިވްސް މޮނީޓަރީ އޮތޯރިޓީއިން މައްސަލަތަކުގެ ތަފުސީލު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ނަންބަރު އަބްދުﷲ ރިޔާޒް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ މައްސަލައާއި އަދި މި މައްސަލައިގައި ރައްޔިތުންގެ އެކައުންޓުތަކުން ފައިސާ ގެއްލިފައިވާ ގޮތް ދެނެގަތުމަށް އިދާރީ ގޮތުން ފުރިހަމަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ނަންބަރު މުހައްމަދު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ

6

މައްސަލައަކީ މި ކޮމިޓީން ބަލަމުންދާ މައްސަލައާ ގުޅުންހުރި މައްސަލައަކަށްވާތީވެ، މި ދެން މައްސަލަ އެކުގައި ބެލުމަށް ކޮމިޓީން ނިންމިއެވެ.

އަދި މި މައްސަލައާއި ގުޅިގެން 01 މާރިޗު 2023 ގައި ބޭއްވި މި ކޮމިޓީގެ 08 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގައި ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއާއި، މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީއާއި، ކޮމިއުނިކޭޝަން އޮތޯރިޓީ އޮފް މޯލްޑިވްސް އަދި ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުގެ ބޭފުޅުންނާ ކޮމިޓީން ބައްދަލުކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި 28 މާރިޗު 2023 ގައި ބޭއްވި މި ކޮމިޓީގެ 15 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގައި ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ނޭޝަނަލް ރަޖިސްޓްރޭޝަނާއި، މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްއާއި، އަދި މިނިސްޓްރީ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓް، ހޯމްލޭންޑް ސެކިއުރިޓީ އެންޑް ޓެކްނޮލޮޖީގެ ބޭފުޅުންނާވެސް ކޮމިޓީން ބައްދަލުކޮށްފައިވެއެވެ.

މި މައްސަލައާގުޅޭ ސްޓޭޓް އޯންޑް އެންޓަރޕްރައިސަސް ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންގެ މެދުގައި މަޝްވަރާކުރުމަށްފަހު، މި މައްސަލާ ގުޅޭގޮތުން މައުލޫމާތު ސާފުކުރުމަށްފަހު، އެ މައުލޫމާތު ދިރާސާކޮށްފައިވެއެވެ. އެގޮތުން، މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީ، ކޮމިއުނިކޭޝަން އޮތޯރިޓީ އޮފް މޯލްޑިވްސް، ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތް، ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް، މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސް، ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ނޭޝަނަލް ރަޖިސްޓްރޭޝަން، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް އަދި މިނިސްޓްރީ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓް، ހޯމްލޭންޑް ސެކިއުރިޓީ އެންޑް ޓެކްނޮލޮޖީގެ ފަރާތުން ލިބުނު މައުލޫމާތު ސާފުކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ކޮމިޓީއަށް ލިބިފައިވާ މައުލޫމާތަށް، ކުރުގޮތުން މަޝްވަރާގެ އަލީގައި ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތައް ތިރީގައި އެވަނީއެވެ.

4. މައްސަލާ ގުޅޭގޮތުން ކޮމިޓީން މަޝްވަރާކުރައްވާފައިވާ ކަންކަން

ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގައި ހުޅުވާފައިވާ އެކައުންޓްތަކުގެ [illegible] ނޫނީ އެ އެކައުންޓްތަކުން ފައިސާ [illegible] މައްސަލައާ ގުޅިގެން މި ކޮމިޓީއަށް ލިބިފައިވާ މައުލޫމާތާއި، ކޮމިޓީގައި މަޝްވަރާކުރައްވާފައިވާ މައިގަނޑު ނުކުތާތައް ތިރީގައި އެވަނީއެވެ.

4.1 ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން ކޮމިޓީއާ ހިއްސާކުރައްވާފައިވާ މައުލޫމާތު:

- އޮންލައިންކޮށް ހިނގާ ސްކޭމްތަކަކީ ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ ގައުމުތަކަކަށްވެސް ކުރިމަތިވަމުން އަންނަ ކަމަކަށްވެފައިވުމާއެކު މާލީ އިދާރާތަކުން ހޭލުންތެރިކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަމުން އަންނަނީ [illegible] 2021

ވަނަ އަހަރު ދުނިޔޭގެ ނިސްބަތުން 293 މިލިއަން ސްކޭމް ރިޕޯޓް ފައިލްކުރެވި، 55.3 ބިލިއަން ޔޫއެސް ޑޮލަރު ގެއްލިފައިވާކަމަށް އަންދާޒާ ކުރެވިފައިވާކަން؛ އަދި 2022 ވަނަ އަހަރު މަހެއްގެ މައްޗަކަން އޮޕަރޭޓަރުން 115 ސްކޭމް ކޭސް ރިޕޯޓް ކުރެވިފައިވާއިރު، 2022 ވަނަ އަހަރު ޖުމުލަ 1,378 ސްކޭމް ހިނގާފައިވާއިރު ސްކޭމްގެ މުއާމަލާތްތަކުން ގެއްލިފައިވާ ފައިސާގެ އަދަދު 33 މިލިއަން ރުފިޔާއަށް އަރާފައިވާކަން؛ މިއީ ބޭންކުގެ ކަސްޓަމަރުންގެ 0.45 އިންސައްތަ ކަސްޓަމަރުންނާއި އަދި 2022 ވަނަ އަހަރު ކުރެވުނު ހުރިހާ މުއާމަލާތްތަކުގެ 0.004 އިންސައްތައިކަން ފާހަގަކުރަންޖެހޭކަމަށް؛

- މިފަދަ ގިނަ ސްކޭމްތަކެއް ހިނގުމަށް ފުރުޞަތުވާ އެންމެ ބޮޑު ސަބަބަކީ ކަސްޓަމަރުންގެ ތަފާތު މައުލޫމާތު ކޮމްޕްރޮމައިޒް ވެގެންކަމާއި، މިފަދަ ހާލަތްތަކުގައި، ކަސްޓަމަރުން އަމިއްލައަށް، އެނގިގެން ނުވަތަ ނޭނގި ނަމަވެސް އެފަރާތްތަކުގެ އީ-މެއިލް އަދި ފޯނުގެ އެކްސެސް ސްކޭމް ކުރާ ފަރާތްތަކާއެކު ހިއްސާކޮށްފައިވާކަން؛ އަދި މީގެ ސަބަބުން ސްކޭމަރުންނަށް ކަސްޓަމަރުންގެ އިންޓަރނެޓް ބޭންކިންގް އެކައުންޓަށް ވަދެވެން ބޭނުންވާ ޚާއްޞަ މައުލޫމާތުތަކަށް އެކްސެސް ލިބިގެންދާކަން؛

- ފޯން މައުލޫމާތު ކޮމްޕްރޮމައިޒް ވެގެން ހިނގާ ސްކޭމްގެ އިތުރުން، ކަސްޓަމަރުން އަމިއްލައަށް އޮންލައިން ޝޮޕިންގކުރާއިރު ސޯޝަލް މީޑިއާ ފޭކް ޕްރޮފައިލްތަކުގެ ދޮގު ޕްރޮމޯޝަންތަކުގައި ރު.އެސް ޚަރަދު އެކްސެސްކޮށްދޭ ކުރުމާއި، ކުރިޕްޓޯ ކަރަންސީ ގަތުމުގައި ދިމާވާ ސްކޭމްތަކެއް ވެސް ހިނގާކަން؛

- ކޮންމެ ބާވަތެއްގެ ސްކޭމެއް ހިނގާދިޔަކަމުގައި ވިޔަސް، ސްކޭމް ކުރާ ފަރާތްތަކުން އެފައިސާ ނެގުމުން ބޭންކަށް މިފަދަ ހާލަތްތަކުގައި ކުރެވޭނެ މާ ބޮޑު ކަމެއް ނެތްކަމާއި، އަދި މިފަދަ ހާލަތްތަކުގައި އޮތް ހަމައެކަނި ހައްލަކީ ފޯނާއި އިމޭލް ތެރެއިން އެ ފައިސާ އަނބުރާ ހޯދުމަށްޓަކައި ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކަށް ބަލާއިރު ކާރިސާގެ މައްސަލަ ހުށަހެޅުންކަމާއި، ކޯޓު އަމުރަކާއި ދަށުން ނޫން ގޮތަކަށް ބޭންކު އެކައުންޓެއް ފްރީޒް ނުކުރެވޭކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭއިރު ބާރުކޮށްލަދިނުމަށް ނަމަވެސް، އާންމު މަޝްވަރާތަކެއް ހިމާޔަތްކުރުމަށްޓަކައި އެ ބޭންކަށް ސްކޭމް މައްސަލަތަކުގައި ފައިސާ ދައްކުމުގެ އެކައުންޓް ފްރީޒްކުރެވިފައިވާކަމާއި، ނަމަވެސް 19 ފެބުރުއަރީ 2023 ވަނަ ދުވަހު ޝާއިޢުކުރެވުނު އެ ބޭންކުގެ ނަންބަރު GM: 021/2023 ސިޓީގައި ބާރުއަޅައިދެއްވާ ފަރާތުން ދަރަނި ފަހުން ބޭންކުގެ މަސައްކަތް ކޯޓުން ނެރުއްވާފައިވާ ޙުކުމުގައި ކޯޓު އަމުރަކާ ނުލައި ބޭންކު އެކައުންޓް ފްރީޒްކުރުމުގެ ބާރު ބޭންކަކަށް

ލިބިގެންނުވާކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާކަމަށް؛ އެހެންކަމުން، ކުރިއަށް އޮތްތަނުގައި ސްޓޭޓް ހިންގައިގެން ފައިސާ ލިބޭ ފަރާތްތަކުގެ އެކައުންޓްތައް އެ ބޭންކަކުން ފްރީޒްކޮށް ޖެހިފައިވާތީ ނުކުރެވޭނެކަމަށް؛

- ސްޓާފް މައްސަލަތައް އިތުރުވުމާ ނުދިނުމަށްޓަކައި ނިމިގެން ދިޔަ 2022 ވަނަ އަހަރު ބޭންކުން ފެށި ކަސްޓަމަރުން ބޭނުންކުރާ ބޭންކުގެ ސިސްޓަމްތަކަށް އަންނަނިވި ބަދަލުތައް ގެނެސްފައިވާކަމަށް؛
    - އެކައުންޓުން ކަނޑާ ފައިސާއާއި އެކައުންޓަށް ވަންނަ ފައިސާގެ މުޢާމަލާތްތަކުގެ ޚުލާޞާ ނޯޓިފިކޭޝަން ބީއެމްއެލް އެޕް މެދުވެރިކޮށް ލިބުން؛
    - އިންޓަރނެޓް ބޭންކިންގއަށް ލޮގިން ކުރާ ކޮންމެ ފަހަރަކު ނޯޓިފިކޭޝަން ލިބުން؛
    - ޓްރާންސްފަރ އޯ.ޓީ.ޕީ ކޯޑާ ޓްރާންސެކްޝަންތަކުގެ ތެރެއިން އީ-މެއިލް މެސެޖުކުރުން؛ އަދި
    - އެކައުންޓުން ކަނޑާ މުޢާމަލާތްތަކަށް ޓޫ-ފެކްޓަރ އޮތެންޓިކޭޝަން ހިމެނޭ އޮތެންޓިކޭޓަރ ތަޢާރަފުކުރުން.
- އޮގަސްޓް 2022 ގައި ކަސްޓަމަރުން ނޭނގި، އެކައުންޓުތަކުން މެދުވެރިކޮށް ހިންގާފައިވާ މުޢާމަލާތްތަކުގެ ޖުމްލަ 4.3 މިލިއަން ޑޮލަރާ ހިމެނޭ 87 ކޭސް އެއް ރިޕޯޓްކުރެވިފައިވާއިރު، މި ބަދަލުތަކާއެކު މި އަހަރު މިދިޔަ ޖަނަވަރީ މަހު 309,000 ޑޮލަރާ ހިމެނޭ 16 ކޭސްއަށް ދަށްވެފައިވާކަމަށް؛
- ޖަނަވަރީ 2023 އިން ފެށިގެން ސްޓާފް ހިންގާ ފްރޯޑްތަކުންވެސް އުފެދުން ސްޓާފް ހިންގާ ގޮތަށް ބަދަލުތަކެއް ގެނެސްފައިވާކަމާއި، މިގޮތުން އެކައުންޓުން ފައިސާ ޓްރާންސްފަރ ކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ކިޔު.އާރު ކޯޑު ބޭނުންކޮށްގެން ވިތްޑްރޯ ކުރާ ގޮތަށް ހަމަޖައްސާފައިވާކަމާއި، ފެބްރުއަރީ 2023 ގައި ކިޔު.އާރު ކޯޑުން ސްޓާފްގެ 356 މައްސަލައެއް ރިޕޯޓްކުރެވިފައިވާކަމަށް؛
- މީގެ، ފެބްރުއަރީ 2023 ގައި ކުރެވިފައިވާ ކިޔު.އާރު ކޯޑުން ޓްރާންސެކްޝަންގެ 0.12 އިންސައްތަކަމާއި، މިކަމަށް ހައްލެއް ގެނައުމުގެ ގޮތުން ފެބްރުއަރީ މަސްތެރޭގައި ކިޔު.އާރު ބޭނުންކޮށްގެން ކުރާ މުޢާމަލާތުގެ އަދަދު މަތީ އަދަދެއްގެ ގޮތުގައި 750 ޑޮލަރާ ކަނޑައަޅައި ދުވާލެއްގެ މައްޗަށް ކުރެވޭ މުޢާމަލާތްތައް އެ ބޭންކުން ލިމިޓް ކޮށްފައިވާކަމާއި، އަދި މީގެ އިތުރުން މާރިޗު މަހު ކުރީކޮޅުން ފެށިގެން ކިޔު.އާރު ޓްރާންސެކްޝަންތަކަށް އޯ.ޓީ.ޕީ ދޫކުރުމާއި، އިންފްލުއެ ޓޯކަންތަކާއި އަދި ޑިވައިސްއަކުން ޓޯކަން ކުރުމުން ނޯޓިފިކޭޝަން މެސެޖް ފޮނުވުމަށް ބަދަލުތަކެއް

ތަޢާރުފުކުރުވިގެންދާނެ ކަމަށާއި، އަދި މާރިޗު މަސް ނިމުމުގެ ކުރިން އިންޓަރނެޓް ބޭންކިންގއާއި މޮބައިލް ބޭންކިންގ އަށް ލޮގިންވުމަށް ޓޫ-ފެކްޓަރ އޮތެންޓިކޭޝަން ތަޢާރުފުކުރުމުގެ މަސައްކަތް އެ ބޭންކުން ކުރަމުންގެންދާކަމަށް؛

- މި ބަދަލުތަކީ ކަސްޓަމަރުންގެ ރައްކާތެރިކަން އިތުރަށް ކަށަވަރުކޮށް ސްކޭމް ހިންގާ ފަރާތްތަކަށް ދަތިކުރުމުގެ ގޮތުން [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ކަސްޓަމަރުން އެފަރާތްތަކުގެ [illegible] މަޢުލޫމާތު ހިއްސާ ކުރަމުންދާ ހިނދަކު ސްކޭމަރުން މި މަޢުލޫމާތުތައް ބޭނުންކޮށްގެން އިންޓަރނެޓް ބޭންކިންގ ގެ ޑުޕްލިކޭޓް ސައިޓްތައް ހިންގަމުންދާކަމަށް؛

- ކޮންމެ ދުވަހަކުވެސް ހިނގާ ސްކޭމްތަކާއި ގުޅޭގޮތުން މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީ (އެމް.އެމް.އޭ) އަދި ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތަށް އެ ބޭންކުން ރިޕޯޓް ކުރައްވާކަމާއި، އަދި އެ ޚިދުމަތުން [illegible] [illegible] [illegible] ބޭންކާ ހުރި މަޢުލޫމާތުތައް އެ ޚިދުމަތާ އެ ބޭންކުން ހިއްސާކުރައްވާކަމަށް؛

- އެ ބޭންކުން [illegible] ގޮތުގައި އެކަށީގެންވާ ބަދަލުތަކާއި ޤާނޫނު ނަންބަރު 24/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކިންގއާބެހޭ ޤާނޫނު)، ޤާނޫނު ނަންބަރު 34/2020 (ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުގެ ޤާނޫނު)، އަދި ޤާނޫނު ނަންބަރު 43/2015 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޓެލެކޮމިއުނިކޭޝަން ޤާނޫނު)، އަދި ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު) އަށް ގެންނަންޖެހޭކަމަށް؛ މި ބަދަލުތައް ފުރިހަމަކުރުމުގައި ސްޓޭކްހޯލްޑަރުންނާ މަޝްވަރާކުރުން މުހިންމު ކަމަށާއި، ފައިސާގެ މުޢާމަލާތްތައް ހިންގުމުގައި ޑިޖިޓަލް ޓެކްނޮލޮޖީ ބޭނުންކުރުން އިތުރުވެފައިވާތީ ރާއްޖޭގެ ސައިބަރ ސެކިއުރިޓީ ޤާނޫނެއް ތަޢާރަފުކުރުން އަވަސްކުރުން ފެންނަވެސް މުހިންމުކަމަށް؛

- [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަސްޓަމަރު އަދި [illegible] [illegible] ފުރުޞަތު އަދި ސްކޭމް [illegible] އާންމު ރައްޔިތުންނަށް [illegible] ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ފުރުޞަތު އަދި [illegible] ފުރުޞަތު އަދި ސްކޭމް [illegible] ކުރެވިދާނެކަމަށާއި، މީގެ އިތުރުން، ފަރާތްތަކުން [illegible] [illegible] ހިންގާ ފަރާތްތަކަށް ސަޕޯޓްކޮށްދިނުން [illegible] ކުރަންވާނެކަމަށާއި، އަދި ދުނިޔޭގައި [illegible]، މިސާލަކަށް، އިލެކްޓްރޯނިކް ޕޭމަންޓް [illegible] ދަނޑިވަޅުގައި [illegible] މަޢުލޫމާތު ހިމާޔަތްކުރުމާއި ކޮންމެ ދުވަހަކުވެސް [illegible] [illegible] ކުރިއަށްގެންދިއުން ވަރަށް މުހިންމުކަމަށް؛

- މުވާސަލާތީ އިދާރާތަކާއި އެ މުއައްސަސާތީ ކުންފުނިތަކަށް ރެގިއުލޭޓް ކުރާ އިދާރާތަކުން އަދި އެހެނިހެން ރެގިއުލޭޓަރީ އެޖެންސީތަކާއި ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުން ޢަމަލީ ފެންވަރުގައި މުހިންމު ދައުރެއް އަދާކޮށް، އާންމު ރައްޔިތުން ހޭލުންތެރިކުރުމަށް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރުން މުހިންމުކަމާއި، ޑިވައިސް ސިމް ކާޑުގެ އެކްސެސް ގުޅިގެން، ދިނުމުގެ ގިނަ ޤަވާއިދުތަކުގައި ކޮންމެ މިހާރު ވަކި ބަދަލުތަކެއް ސިމްކާޑުގެ އެކްސެސް ފިޝިންގއާއި އަދި ސޯޝަލް އެސް.އެމް.އެސް ފޯނު ކޯލް އެސް.އެމް.އެސް ރަޖިސްޓްރޭޝަން ބަދަލުކުރުމުގެ ފާހަގަކުރައްވާފައިވާކަމަށް؛

- ބޭންކުން ކަސްޓަމަރުންގެ ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރަމުން ގެންދަވާކަމާއި، އަދި 2022 ވަނަ އަހަރުގެ ފުރަތަމަ މި މަސައްކަތްތަކަށް ވަރަށް ބޮޑަށް އިތުރުކޮށްފައިވާކަމާއި، އެކި ފަރާތްތަކުން މާލީ މުއާމަލާތް ހިންގުމުގައި ކަސްޓަމަރުން އިތުބާރު ބަރޯސާވެރިވުމަށް މިފަދަ ޑިޖިޓަލް އިލެކްޓްރޯނިކް ޗެނަލްތަކާއި، ބޭންކުގެ ސޯޝަލް މީޑިއާއި ބޭންކުގެ ވެބްސައިޓާއި، ބޭންކުގެ އިދާރާތަކުގައި ހުރިހާ ޗެނަލްތަކާއި، އޭޓީއެމް ސްކްރީންތަކުގައި ކަސްޓަމަރުންނަށް ސަލާމަތީ ގޮތުން ބޭނުންކުރެވޭނެ ގޮތްތައް ޝާއިޢުކުރައްވާފައިވާކަމާއި، އަދި މީގެ އިތުރުން ކަސްޓަމަރުން ހޭލުންތެރިކުރުމުގެ ގޮތުން ކޮމިޔުނިޓީ ސެޝަންތައް ހިންގާފައިވާކަމާއި، މީގެ ތެރޭގައި ސްކޫލް ސްޓޫޑެންޓުންނާއި، ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުގައިހުރި ވިޔަފާރިތަކުގެ މަސައްކަތްތަކާއި އެންމެފަހުން ދައްކަވާފައިވާކަމަށް؛

- 2022 ވަނަ އަހަރުގެ ޖަނަވަރީ މަހުން ފެށިގެން ޑިސެމްބަރު މަހުގެ ނިޔަލަށް ކޮންމެ ދުވަހަކު ބޭންކުން ޗެކް އަދި ފްރޯޑުގެ ޖަރީމާއިން އޮޅުވާލުމުގެ 9 ފަހަރު އިސްތިހާރު ދައްކަވާފައިވާކަމަށާއި، ހަމަ ވޯލްޑް ފްލެކްސްގެ މުއްދަތުގައި ޝޯޓްފިލްމު މަހު ސޯޝަލް ކަސްޓަމަރުންނަށް 540 ފަހަރު އިސްތިހާރު ދައްކަވާފައިވާއިރު ޑިސެމްބަރު މަހު ވަނީ 612 ފަހަރު އިސްތިހާރު ދައްކަވާފައިވާކަމަށް؛ އަދި 2022 ވަނަ އަހަރުތެރޭ އާންމުން ކަސްޓަމަރުންގެ ޝަކުވާ ކޮންމެ މަހަކަށް އެވްރެޖްކޮށް 6 އާބިކާޑާއި އިންޓަރނެޓް ގެނެސްދެއްވާފައިވާކަމަށް؛

- 2022 ވަނަ އަހަރު އެވްރެޖްކޮށް ކޮންމެ މަހަކު އޮންލައިން ޚަބަރުތަކުގައި 30 އިސްތިހާރު ޝާއިޢުކުރެވި، ސޯޝަލްމީޑިއާގަން ކަސްޓަމަރުންނަށް ސޯޝަލް މީޑިއާގައި ޕޯސްޓްކުރެވުނު ޕޯސްޓްތަކަށް 1.5 މިލިއަން އިމްޕްރެޝަން ލިބިފައިވާކަމާއި، އަދި މި ފޯރަފިއާ އަހަރު ސޯޝަލްމީޑިއާގެ ކަސްޓަމަރުންނަށްވުރެގެ ގޮތުން 1.1 މިލިއަން އެސް.އެމް.އެސް ކަސްޓަމަރުންނަށް ފޮނުއްވާފައިވާކަމަށް؛

- 2022 ވަނަ އަހަރު ސްޓޭޓްމަކަން ކުންފުނިތަކުގެ ގޮތުން 3 މިލިއަނަށްވުރެ ގިނަ ރުފިޔާ ހޯދަލަބަރުވާފައިވާކަމާއި، އަދި މިހާރު ހިނގަމުންދާ ކުންފުނިތަކުގެ ހަރަކާތްތަކުން އެކަށީގެންވާ ޚަރަދުތައް ހަރަދުކުރުމަށް ބޭނުންކަން ނިންމާފައިވާކަމަށް؛

- މީގެ އިތުރުން، މާލީ ކަންކަމާ ގުޅޭގޮތުން އާންމުން ކުންފުނިތަކުގެ ގޮތުން ކޮންމެ މަހަކު އޮޑިޓްކުރެވޭ 4 ފައިނޭންޝަލް ރިޕޯޓިންގ ސްޓޭންޑަޑް ބަލަހައްޓާފައިވާކަމާއި، މީގެ ތެރޭގައި ޓްރާންސްފަރުން ހޯދަސަރުކާރުގެ ފޯރަމްގެ ބަލަހައްޓާފައިވާކަމާއި، އަދި ބޭންކުން ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުން ހިނގި 100 ދުވަހުގެ އެކުލަވާން ކޮށްފާނެކަމުގައި އެ ބޭންކުން ބަލައިގެން ވަޑައިގެންފައިވާކަމަށް؛

- ދާދި ފަހުން ކަސްޓަމަރުންގެ އަތުން ފައިސާ ގެއްލިގެން ހުށަހެޅި ސްޕީޑްގެޓްސްކޭމް ކާސްޓޮމަރަކަ މަރުކަޒުން ޗާޓް ކޮމްޕްލެއިންޓްސް ހިނގާފައިވާ މުޢާމަލާތްތަކެއްކަމަށާއި، މިފަދަ މުޢާމަލާތްތަކުގައި ސްކޭމް މައްސަލަތަކާ ތަފާތުކަމަށާއި، މަރުކަޒް ޖޭޖް ކޮމްޕްލެއިންޓްސްގެ ބާވަތްތަކުގައި އަދި ބޭރުގެ މަރުކަޒްތަކުގައި ހުންނަ ކާޑު ޕްރޮސެސަރުގެ މަޢުލޫމާތު ވަގަށް ނަގާ ބާވަތްތަކުގައި ކާޑު އެސްއެމްއެސްސްޕޫފިންގއާއި ބޭނުންކުރާ ކަސްޓަމަރުންގެ ސްކޭމް ކޮށްފާނެ އުސޫލުތަކެއް ޤާނޫނުތަކާ ގުޅިގެން އަދި މި ބާވަތުގައި ބޭންކުން ކާޑު ޕްރޮސެސް ކުރާ ކޮމްޕްލެއިންޓްސް ސްކޭމް އޮތް ކަމުގައި މިނިސްޓްރީއާ ގުޅިގެން ކަސްޓަމަރުންގެ ފައިސާ ހޯދައިދޭ ވަރަށް ގިނަ ކަސްޓަމަރުން ފާހަގަކޮށްފައިވާކަމަށާއި، މިދަރިވަރުން ކަސްޓަމަރުންގެ ފައިސާ ކާޑު މައުލޫމާތު ދިނުމަށް ބާވަތްތަކުގައި ކޮމްޕްލެއިންޓްސް ފޯނުކޮށް ރައްކާތެރިކަން ލިބި، އަދި މާލީގޮތުން އެއްވެސް ގެއްލުމެއް ނުލިބި އަދި ޑިޖިޓަލް މަސައްކަތް ނިމުމާއެކު ކަސްޓަމަރުންނަށް ރިފަންޑް ދިނުމަށް ނިންމާފައިވާކަމަށް.

4.2 މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީއިން ކޮމިޓީއަށް ހިއްސާކުރައްވާ މައުލޫމާތު:

- ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ކަސްޓަމަރުންގެ އެކައުންޓްތަކުން އާ އެކައުންޓްތަކުގެ ވެރި ފައިސާތަކުން ނެގި ފައިސާ ކަނޑަމުންދާ މައްސަލައިގައި، މައްސަލަޔަށް ހައްލުކުރުމަށްޓަކައި އެ އޮތޯރިޓީގެ ފަރާތުން ބޭންކުން މައުލޫމާތު ހޯދިފައި، އެފަދަ އަމަލުތަކާ ދެކޮޅަށް އެދިގެން ފިޔަވަޅުތަކާގުޅޭ މަޝްވަރާކޮށް، ބޭންކުން އެކަށޭނެ ފިޔަވަޅު އަޅާ ބެލެހެއްޓުމަށް ގެންދާކަމަށާއި، ދިރާގުގެ އެހެން ޚިދުމަތްތަކުގެ ބޭނުން ރިޕޯޓްކުރުން ކަންކަން ކުރާ ފަދައިން އެ އޮތޯރިޓީން ވެސް އެކަމަށް ބެލުމުން އިތުރު ފިޔަވަޅުތައް އަޅުއްވަމުން ގެންދާކަމަށް؛

- މިގޮތުން، ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން ވަނީ ކަސްޓަމަރުންގެ އީ-މެއިލް ކޮމްޕްރޮމައިސް ކޮށްގެން ހިންގާ ފައިސާ ނެގުމުގެ މައްސަލަތަކަށް ހައްލެއް ގެނައުމުގެ ގޮތުން އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅުތަކެއް އަޅާފައިވާކަމަށް އެ އޮތޯރިޓީން ދެކެވަޑައިގަންނަވާ ކަމަށް؛

- ދުނިޔޭގެ އެހެން ޤައުމުތަކުގައިވެސް މިފަދަ މައްސަލަތައް ހިނގާ ފަދައިން، ފްރޯޑް ހިންގާ ފަރާތްތަކީ އަބަދުވެސް އާ ގޮތްތައް ހޯދާ، އެއް ގޮތަކަށް ހުރަސް އެޅިއްޖެނަމަ، އެހެންހެން އިތުރު ގޮތްތައް ބޭނުންކުރާ ބައެއް ކަމުން، އީ-މެއިލް ކޮމްޕްރޮމައިސް ކޮށްގެން ހިންގާ ފައިސާ ނެގުމުގެ މައްސަލަތަކަށް ހައްލެއް ހޯދުމަށް ފިޔަވަޅުތަކެއް އެޅުއްވައިނިކޮށް، އާންމުވެގެން ދިޔައީ (ކިއު.އާރު.ކޯޑް) ފޮޓޯއެއް ކަމުގައި، މިކަން ފަހަނަޅައިގަތުމަށްވެސް، ކުރިއަށް އެއްފަދައިން ބޭންކާއެކު މަޝްވަރާކޮށް، ބޭންކުން އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅު އަޅުއްވާފައިވާކަމަށް އެ އޮތޯރިޓީން ބައްލަވާފައިވާކަމަށާއި، އަދި ރައްކާތެރިކަމާބެހޭ އިޖުރާ ފިޔަވަޅުތަކާއި، އެކަންކަން ކުރި ނިންމާން ތަރައްޤީކުރަމުންދާކަމަށާއި، މިގޮތުން އެއްބަސްވުމަށް ކޮންކޮން، އެ ތަރައްޤީތަކާ ނިންމުމަށް ބޭންކަށް އަންގަވާފައިވާކަމަށް؛

- ކަސްޓަމަރުންގެ އެކައުންޓް އިންއެކްޓިވްވުމާ ގުޅޭ މައްސަލައިގައި ބޭންކުން އެކަން ކުރަމުން ދިޔައީ ފުލުހުންގެ ތަޙުޤީޤަކަށް، ބޭންކަށް ސަޕޯޓް ކުރަމުން ފަރާތުން އެހެން ފަރާތްތަކަށް ޓްރާންސްފަރުކުރި ފައިސާއާއި އެއިން އެކައުންޓްތަކަށް ފޮނުވާލާ ކަމުގެ ހެކި ލިބިއްޖެނަމަ، ކޯޓު އަމުރަކާ ނުލައި އެ ފައިސާ ހިފެހެއްޓުން ފަދަ ފިޔަވަޅު ބޭންކުން ޕްރޮސެސްކުރުމަށް މަގުފަހިކުރަމުންދާކަމަށާއި، އެހެންނަމަވެސް ބޭންކުގެ ޕްރޮސީޖަރު ސަރކިއުލަރގެ ސަބަބުން، އެފަދަ ފަރާތްތަކުން ބޭންކުގެ މައްޗަށް ދަޢުވާކުރުމުގެ ފުރުސަތު އޮތުމުން 5 މާރިޗު 2023 އިން ފެށިގެން އެފަދަ އެކައުންޓްތަކުގެ މައްޗަށް އޮތް ހިފެހެއްޓުން ދޫކޮށްލުމަށް ބޭންކުން ނިންމަވާފައިވާކަމަށް؛

- ކޮމްޕްރޮމައިސްވާ ކަސްޓަމަރުންގެ އެކައުންޓްތަކުގެ އިތުރަށް ބޮޑުވުން ހުއްޓުވުމަށް މި މަސައްކަތުގައި އަންނަނިވި ފިޔަވަޅުތައް އެޅުމަށް ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއާއި މަޝްވަރާކޮށް، އެ ބޭންކުން އަންގާފައިވާކަމަށް؛
  - ○ ކިއު.އާރު ކޯޑާއި އެން.އެފް.ސީ ފައިސާ ދެއްކުމަށް އޭ.ޓީ.އެމް ޓޯކަން ޖާގަ ބޭނުން ހުއްޓުވުން (މިކަން ބޭންކުން 5 މާރިޗު 2023 ގައި ނިންމާފައިވާކަމަށް)؛

  - ފެއިލްވެ ލޮގިން އެޓެމްޕްޓް ނުވަތަ އާ ޑިވައިސްއެއްގައި ލޮގިން ވުމުން ބްރައުޒާ ނުވަތަ އެޕް މެދުވެރިކޮށް ވިޔަސް އީ-މެއިލް، އެސް.އެމް.އެސްގެ އިތުރުން އިން-އެޕް ނޮޓިފިކޭޝަންތައް ކަސްޓަމަރުން ލިބޭ ގޮތަށް ހެދުމަށް (މިކަން 10 މާރިޗު 2023 ގައި ބޭންކުން ނިންމަވާނެކަމަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވާފައިވާކަމަށް)؛

  - ބްރައުޒާ އަދި މޮބައިލް އެޕްލިކޭޝަން ލޮގިންސް މެދުވެރިކޮށް އިންޓަނެޓް ބޭންކިންގެ ހިދުމަތް ލިބިގަތުމަށް ބޭންކުން ދަނީ ހަރުދަނާ ޓޫ-ފެކްޓަރ އޮތެންޓިކޭޝަން ތަންފީޒުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރަމުންކަމާއި، މީގެ އިތުރުން ޑިވައިސް މެނޭޖްމަންޓް ލޮގިން ނޮޓިފިކޭޝަން ފީޗަރސް އިތުރުން ކުރީގެ ލޮގިންތައް ވެސް ކަސްޓަމަރުންނަށް ބަލައިލެވޭނެ އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސުމަށް ބޭންކުން މަސައްކަތް ކުރަމުންދާކަމާއި، އަދި މި ބަދަލުތަކަށް ޢަމަލުކުރަން ހަމަޖެހިފައިވަނީ 31 މާރިޗު 2023 ގެ ނިޔަލަށްކަމަށް؛

  - އިންޓަނެޓް ބޭންކިންގެ ޕާސްވޯޑް ރިސެޓް ކުރާއިރު އާ ޕާސްވޯޑް ކޮންފަރމް ކުރުމަށްޓަކައި، ބޭންކަށް ކަރަންޓް ޕާސްވޯޑް ނުވަތަ ޕާސްވޯޑްގެ އިން ބޭންކާ ވަކި ރަނގަޅު އަކުރުތަކެއް ބޭނުންކުރަން ޖެހޭ ގޮތަށް، އާ އޮތެންޓިކޭޝަން ފީޗަރެއް އިތުރުކުރެއްވުމަށް ހަމަޖެއްސާފައިވާކަމަށް؛

  - ކުރިން ލިންކްތަކަށް ފިޝިންގާއި ފަރާތްތަކަށް އަމާޒުކުރެވޭގޮތުން، އެފަރާތްތަކުގެ އެކައުންޓް އަދި ކޮމްޕްރޮމައިޒް ކުރެވުމުގައި ވިޔަސް އެއީ އޮޅު ނުރައްކާތެރިކަމާއި، އަވަހަށް އެކައުންޓާއި ކާޑު ބަންދުކުރުމަށް ކުރަންވީ ކަންކަން އެނގޭނެގޮތަށް ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުކުރުމަށްވެސް ރާވާފައިވާކަމަށް؛

- ބޭންކިންގެ ހިދުމަތްތައް އިލެކްޓްރޯނިކްކޮށް ކަސްޓަމަރުންނަށް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި އެ ބޭންކުތަކުން ހަރުދަނާ ބޭންކިންގެ އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތަށް ގޮތެއްގައިވެސް ކަސްޓަމަރުންނާއި ބޭންކަށް އެކަށީގެންވާ ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭނެ، އަދި ކަސްޓަމަރުންގެ ރައްކާތެރިކަން ހިމާޔަތްކުރުމަށް ނަންނަން ގޮތަށް ހިދުމަތްތައް ދިނުމަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 24/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކިންގއާބެހޭ ޤާނޫނު) އިން ބޭންކުތަކަށް ލާޒިމުކުރާކަމާއި، އަދި މިކަމާއި ހިލާފަށް ހުއްޓުވުމަށް ބޭންކުތަކުގެ އެތިކްސްގެ ސުޕަރވިޝަނުގައި އެ އޮތޯރިޓީން ފާހަގަކުރައްވާފައިވާކަމާއި، އަދި އެ ސުޕަރވިޝަނުގެ ދަށުން މިކަމާއި ހިލާފަށް ހުއްޓުވުމާއި، ފާރަވެރިކުރުމާއި، ތަޙުޤީޤުކުރުމާއި، ރިޕޯޓުކުރުމުގައި ކަންކަން ކުރަންޖެހޭނެކަމަށް ބޭންކުތަކަށް އަންގާފައިވާކަމަށް؛

- މީގެ އިތުރުން، ބޭންކުތަކުގައި އެކަރީގެންވާ ރިސްކް މެނޭޖްމަންޓް ޕްރެކްޓިސްތަކީ މުހިންމު ކަމަކަށްވާތީ، ބޭންކުތަކުން ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ ރިސްކް މެނޭޖްމަންޓް ގައިޑްލައިންއެއް އެ އޮތޯރިޓީން ނެރުއްވާފައިވާކަމާއި، މި ގައިޑްލައިންގައި ބޭންކުތަކުގެ ސައިބަރ ރިސްކާގުޅޭ ކަންކަން ހަރުދަނާކުރުމަށްޓަކައި ބޭންކުތަކުގެ ގަވަރނަންސް އަދި ރިސްކް މެނޭޖްމަންޓް ފްރޭމްވޯކުގައި ސައިބަރ ރިސްކް ހިމަނައި، ސައިބަރ-ރިސްކްއަށް ކޮންޓްރޯލް އަދި ރެސްޕޮންސް ފްރޭމްވޯކެއް އެކުލަވާލައި، އަދި މާލީ ދާއިރާގެ ސައިބަރ ސެކިއުރިޓީ ހަރުދަނާކުރުމުގައި އެހެން މުއައްސަސާތަކާ ގުޅިގެން މަސައްކަތްކުރުން ހިމެނޭކަމަށް؛

- އެ އޮތޯރިޓީން މި ކަންކަން ބޭންކުން ޢަމަލުކުރާ މިންވަރުން ބެލުމަށް ހަދާ ބޭންކުގެ އޮން-ސައިޓް ސުޕަރވިޝަންގެ ތެރެއިން ބޭންކުގެ ސިސްޓަމްތަކުގެ ސެކިއުރިޓީ ބްރީޗެއް ފާހަގަވެފައިނުވާކަމާއި، އަދި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ބޭއްވުނު މި ކޮމިޓީގެ 8 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގައި ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުން ބޭންކުގެ ކަސްޓަމަރުންގެ އެކައުންޓްތަކުން ފޭރި ފަރާތަށް ނާނގި ފައިސާ ގެއްލުނުދިޔީ ބޭންކުގެ ސިސްޓަމްތަކުގެ މައްސަލައަކުން ނޫންކަމަށް ވިދާޅުވެފައިވާކަމަށް؛

- ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި މަޢުލޫމާތު ދެއްވި ފަދައިން ޕޭމަންޓް ކާޑް އިންޑަސްޓްރީ ޑޭޓާ ސެކިއުރިޓީ ސްޓޭންޑަރޑް (PCI DSS) އަށް ބޭންކުން ޢަމަލުކުރާ މިންވަރު ބެލުމަށް ކޮންމެ އަހަރަކު އޮޑިޓްކުރަ ލައިސަންސްވާ އޮޑިޓަރެއް މެދުވެރިކޮށް ހަދާ ކޮމްޕްލަޔަންޓްވެފައިވާކަމަށް އޮޑިޓަރ ސެޓިފިކޭޓް PCI DSS ދެއްވާފައިވާކަމާއި، މީގެ އިތުރުން ކޮންމެ ތިން މަހުން އެއް ފަހަރު ޕެނެޓްރޭޝަން ޓެސްޓިންގ ހަދަމުން ގެންދަވާކަމަށް؛

- އޮންލައިން ބޭންކިންގެ ޓްރާންސެކްޝަން ވެރިފައިކުރުމަށް ބޭންކުގެ ސިސްޓަމްތަކާއި ކަސްޓަމަރުންގެ ޑޭޓާ އައިޑީއާއި ޕިން އޮތެންޓިކޭޝަން ކުރުމުގެ އިތުރުން ކަސްޓަމަރުން ބޭންކިންގ ކޮމްޕިއުޓަރުން އޮތެންޓިކޭޓްކުރަން އާ ފިޔަވަޅުތަކުގެ މައްސަލަތަކާއި، މިސާލު، ކަސްޓަމަރުން ބޭންކިންގ ކޮމްޕިއުޓަރުން ވަކި ޑިވައިސްތަކަކުން ބޭންކިންގ ޕްރޮވައިޑަރުން އެއް ފޯނެއް ފޮނުވާ ސްމާޓްފޯނަކުން ދިޔަސްވެސް ފަސޭހަކަމާއި، ބޭނުން ނުކުރާއިރު ކޮމްޕިއުޓަރު ބަދަލު ދޭ-އޯޓީޕީ ކުރުންވެސް ކަންކަމަށް ކަސްޓަމަރުން ސަމާލުވުން މުހިންމުކަމަށް.

4.2.1 ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ކަސްޓަމަރުންގެ އެކައުންޓުތަކުން ވެރި ފަރާތަށް ނޭނގި ފައިސާ ކެނޑުނު މައްސަލައިގައި ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓުން ކުރައްވަމުން ގެންދާ މަސައްކަތްތަކުގެ ތަފްސީލް:

- ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގައި ހުޅުވާފައިވާ އެކައުންޓުތަކުގެ ވެރިފަރާތްތަކަށް ނޭނގި އެ އެކައުންޓުތަކުން ފައިސާ ކެނޑުނު މައްސަލައާއި، އެކައުންޓް ވެރިޔާއަށް ނޭނގި އެހެން އެކައުންޓްތަކަށް ފައިސާ ޓްރާންސްފަރކުރެވޭ މައްސަލައާއި، އެކިއެކި ސްކޭމްތަކުގެ ސަބަބުން އެކައުންޓުތަކުގެ ވެރިފަރާތްތަކަށް މާލީ ގެއްލުން ލިބިފައިވާ މައްސަލަތަކާ ގުޅިގެން އެ ޔުނިޓުން މަސައްކަތްކުރައްވަމުންގެންދާކަމާއި، އެގޮތުން:

- މި މައްސަލަތަކާ ގުޅިގެން ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ކާޑްސް ޑިޕާޓްމަންޓާ އެ ކޮމިޓީން ބައްދަލުކުރައްވާފައިވާކަމާއި، އަދި މިމައްސަލައިގައި އެ ބޭންކުން ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ކަންކަމާއި، އަދި އެފަދަ މައްސަލަތައް ތަކުރާރުނުވުމަށް އެ ބޭންކުން އަޅާފައިވާ ފިޔަވަޅުތަކާ ބެހޭގޮތުން ތަފްޞީލުކޮށްދެއްވުމާއި އެ ބޭންކާއި މަޝްވަރާކުރައްވާފައިވާކަމަށް؛

- ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން ފުލުހުންނާ ފްރޯޑް ރިޕޯޓްތައް ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތާ ހިއްސާކުރައްވާފައިވާކަމަށާއި، މިގޮތުން، 7 މާރިޗު 2021 އިން ފެށިގެން 27 ފެބްރުއަރީ 2023 އާއި ހަމައަށް ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތާ ހިއްސާކުރެވިފައިވާ ރިޕޯޓްތަކުގެ އަދަދުތައް ތިރީގައި އެވަނީއެވެ.

އަހަރު / މުއްދަތު	ރިޕޯޓްތަކުގެ އަދަދު
7 މާރިޗު 2021 އިން ފެށިގެން 2021 ނިމުނުއިރު	686
2022	1,459
1 ޖަނަވަރީ 2023 އިން 27 ފެބްރުއަރީ 2023 އާއި ހަމައަށް	258

- މި ރިޕޯޓްތަކަކީ އެ ޔުނިޓާއި އަދި ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުން ކޮމިޓީން ބޭންކް ސުޕަރވިޝަން ޗެނަލުން އީމެއިލްކުރާ ރިޕޯޓްތަކެއްކަމާއި، ނަމަވެސް 13 ފެބްރުއަރީ 2023 އިން ފެށިގެން އެ ރިޕޯޓްތައް ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތަށް ފޮނުވަމުންގެންދަނީ ސިޓީ އެ ފުލުހުންނަކަމާއި، އަދި ފުރަތަމަ މައްސަލަތަކާ ގުޅިގެން ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުން ކުރައްވާ ތަޙުޤީޤުތަކާ ގުޅިގެން އެފަރާތުން އެދިވަޑައިގަންނަވާ މަޢުލޫމާތު ހޯދައިދީ، އެ މަޢުލޫމާތު އެފަރާތަށް ހިއްސާކުރައްވާކަމަށް؛

- މީގެ އިތުރުން، ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން ފޮނުއްވަމުންދާ ފްލޯޓް ރިޕޯޓްތައް އިތުރަށް ދިރާސާކޮށް އެ ދިރާސާތަކުން ފާހަގަވާ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރައްވައި، އެފަދަ ހަރަކާތްތައް ހުއްޓުވުމަށް އެ ބޭންކުން އިތުރަށް އެޅިދާނެ ފިޔަވަޅުތައް ދެނެގަނެ އެ ބޭންކަށް އެ ފިޔަވަޅުތަކުގެ މަޢުލޫމާތު ދެއްވާކަމަށާއި، މިގޮތުން، ބޭންކުތަކުގެ ޚިދުމަތްތައް ދިނުމަށް ބޭނުންކުރާ ޑިޖިޓަލް ވަސީލަތްތަކުގެ ސަލާމަތީ ފިޔަވަޅުތައް ހަރުދަނާކުރުމާއި، ކަސްޓަމަރުންގެ މަޢުލޫމާތު ރައްކާތެރިކުރުމަށް ބޭނުން އިތުރަށް އެޅިދާނެ ފިޔަވަޅުތަކާއި، ކަސްޓަމަރުންގެ އެކައުންޓްތަކުން ހިނގާ މުޢާމަލާތްތަކުގެ ޕެޓަރން ދެނެގަތުމަށް އިތުރަށް ކުރެވިދާނެ ކަންކަމާއި، އެފަދަ ޝައްކުވާ މުޢާމަލާތްތައް ތަކުރާރުވަމުންދާނަމަ ބޭންކުން [illegible] އިތުރު އިންޓަރނަލް ޓްރާންޒެކްޝަންތަކާއި އަދި ކަސްޓަމަރުންގެ [illegible] އިތުރުކުރުމުން ބޭންކުން އިތުރަށް ކުރެވިދާނެ ކަންކަމާގުޅޭ މަޢުލޫމާތު ދެއްވާކަމަށް؛

- މީގެ އިތުރުން، ބޭންކްތަކުގެ [illegible] ޑޭޓާބޭސް ހަރުދަނާކުރެއްވުމަށް އިތުރަށް ކުރުމަށް ޓްރެއިނިންގ ކަންކަމުގެ ތަފްޞީލު އަންނަނިވި ކަންކަން ހިމެނޭގޮތަށް:

    ○ ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ހިދުމަތްތައް ދިނުމުގައި ޤާއިމުކުރެވިފައިވާ ޑިޖިޓަލް ވަސީލަތްތަކާ ގުޅޭގޮތުން ރިސްކް އެސެސްމަންޓް ހަދާފައިވޭތޯ، އަދި އެފަދަ ރިސްކް އެސެސްމަންޓް ހަދާފައި ނުވާނަމަ އެ [illegible]؛

    ○ ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ހިދުމަތްތައް ދިނުމުގައި ޤާއިމުކުރެވިފައިވާ ޑިޖިޓަލް ވަސީލަތްތަކާ ގުޅޭގޮތުން ރިސްކް އެސެސްމަންޓް ހަދާފައިވާނަމަ، [illegible] ރިސްކްތައް މިޓިގޭޓްކުރުމަށް އެކުލަވާލާފައިވާ ފިޔަވަޅުތަކުގެ ތަފްޞީލު؛

    ○ ޑިޖިޓަލް [illegible] "[illegible]" ގެ 12 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible]

○ "މަނީ ލޯންޑްރިންގް އަދި ޓެރަރިޒަމް ފައިނޭންސިންގް ހުއްޓުވުމުގައި ބޭންކުތަކުން އަމަލުކުރަންޖެހޭ ގޮތުގެ ގަވާއިދު" ގެ މާއްދާތަކަށް ބޭންކުތަކުން އަމަލުކުރާ މިންވަރު ދެނެގަތުމަށް އޮން-ސައިޓް އަދި އޮފް-ސައިޓް އިންސްޕެކްޝަން ހެދުން ހިމެނޭކަމަށް.

4.3 ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުން ކޮމިޓީއަށް ހިއްސާކޮށްދިން މައުލޫމާތު:

- ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތަށް 2021 ޖަނަވަރީ 1 އިން 2023 ފެބްރުއަރީ 28 އާ ހަމައަށް ހުށަހެޅުނު މަކަރާއި ހީލަތުގެ މައްސަލަތަކުގެ ތަފާސްހިސާބުގެ އަދަދުތައް ދައްކުވައިދޭ ގްރާފެއް ތިރީގައި އެވަނީއެވެ.

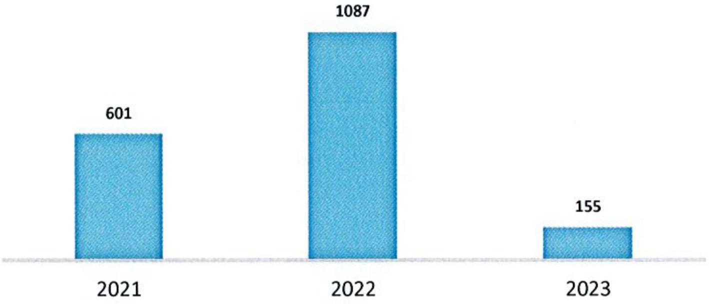

- މިގޮތުން ސްކޭމް މައްސަލަތަކުގައި އެ ހިދުމަތުން ކުރައްވާފައިވާ މަސައްކަތްތަކުގެ ތަފްސީލު ތިރީގައި އެވަނީއެވެ.

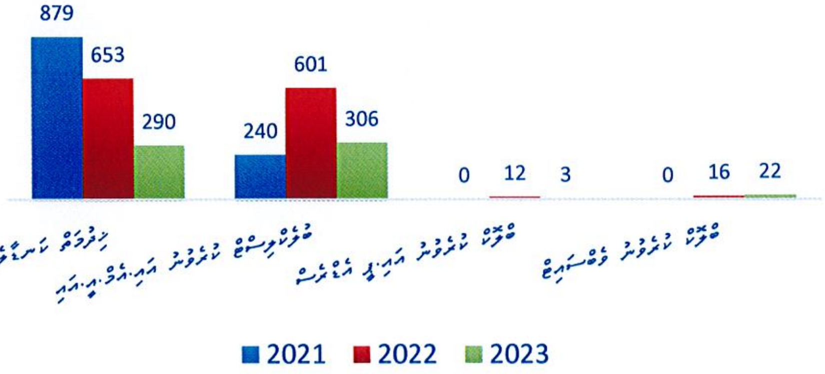

- އެ ހިދުމަތަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވާ މަކަރާއި ހީލަތްތަކުގެ މައްސަލަތަކާގައި ހިމެނޭ މޯބައިލް އައި.އެމް.އީ.އައި ނަންބަރުގެ ހިދުމަތް ކަނޑާލުމުގެ މަސައްކަތް ފައްޓަވާފައިވަނީ 2020 އެޕްރީލް މަހުން ފެށިގެންކަމާއި، ވެބް ސައިޓް އައި.ޕީ އެޑްރެސް ބްލޮކް ކުރުމުގެ މަސައްކަތް ފެށިފައި ވަނީ 2022 އޮކްޓޫބަރު މަހުން ފެށިގެންކަމަށް؛

- ދެންނެވިފައިވާ މައްސަލަތައް ހައްލުކުރެއްވުމަށްޓަކައި އެ ހިދުމަތުން (އިކޮނޮމިކް ކައުންސިލް ޑިޕާޓްމަންޓް) 100 ދުވަހުގެ އެކްޝަން ޕްލޭނެއް "100 Day Action Plan on Preventing Scam Calls" އެކުލަވާލައި، 2022 ސެޕްޓެންބަރު 10 އިން 2022 ޑިސެންބަރު 10 ގެ ނިޔަލަށް ގިނަ ހަރަކާތްތަކެއް ހިންގިފައިވާކަމާއި، މި އެކްޝަން ޕްލޭނުގެ ދަށުން ހާސިލުކުރަން ބޭނުންވި މަޤްޞަދުތަކާއި، "ސްކޭމް ކޯލްތަކާއި އެސްއެމްއެސް ވަސީލަތްތަކުން ބޭނުންކޮށްގެން އޮޅުވާލައިގެން ފައިސާ ހޯދާ މައްސަލަތައް" ހައްލުކޮށް މި ބާވަތުގެ ކުށް މަދުކުރުމަށްޓަކައި ކަމާ ގުޅުންހުރި މުވައްސަސާތަކާއި ކުންފުނިތަކާ ގުޅިގެން މަސައްކަތްތަކެއް ވަގުތުން ރަނގަޅު ނަތީޖާތަކެއް ރައްޔިތުންނަށް ބަދަލުތަކެއް ހޯދައިދެއްވުނުކަމަށް؛

- މިހާރު ސްކޭމްތަކަށް ރައްޔިތުން ހޭލުންތެރިކުރުމުގެ ގޮތުން ތަފާތު ޓީވީ އެޑްތައް ތައްޔާރުކުރަން ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް ފޯރުކޮށްދެވިފައިވާކަމާއި، އަދި ތަފާތު އެކިއެކި ޓީވީ ބްރޯޑްކާސްޓަރުން (ރާއްޖެ ޓީވީ، ޕީ.އެސް.އެމް އަދި ދިވެހި ޗޭނަލް) ސްޕޮޓްތަކާ ވަގުތުތަކުން ބޭނުންކުރާ އެކަމުން ރައްކާތެރިވުމަށް އެދިގެން ފިލާވަޅުތަކާއި ދޭގޮތުން މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރައްވާފައިވާކަމަށް؛

- މީގެ އިތުރުން، ޕޮލިސް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގައި މަސައްކަތްކުރާ މުވައްޒަފުންނަށް ސްކޭމް ކޯލްތަކާއި އެސްއެމްއެސް ވަސީލަތްތަކުން ބޭނުންކޮށްގެން އޮޅުވާލައިގެން ފައިސާ ހޯދާ މައްސަލަތަކާގުޅޭ ހިއްސާކުރަން އެ އޮތޯރިޓީގެ މުވައްޒަފުން [illegible] ތަމްރީނުގެ ކައުންސިލިންގާ ގުޅިގެން ރައްޔިތުން ހޭލުންތެރިކުރުން ސްކޭމްގެ މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރުމުގެ ހަރަކާތްތަކެއް ހިންގާފައިވާކަމާއި، ސްކޭމް ކޯލްތަކާއި އެސްއެމްއެސް ވަސީލަތްތަކުން އޮޅުވާލައިގެން ފައިސާ ހޯދާ މައްސަލަތައް ތަޙުޤީޤުކުރާ ފުލުހުންގެ ސްޕެޝަލިސްޓުން ކުރިއަށްގެންދާ ތަޙުޤީޤުތަކަށް ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތު [illegible] ގޮތުގެ އިރުޝާދު އިކޮނޮމިކް ކައުންސިލް ޑިޕާޓްމަންޓުން ދެވުން ގެންދަވާކަމަށް؛

- މިގޭ އިތުރުން އެ ޚިދުމަތުގެ އިސްތިޤުލާލުގެ މަތިން މިނިސްޓްރީ އޮފް އިސްލާމިކް އެފެއާޒާ މަޝްވަރާކޮށް، މަސައްކަތާއި ހިލޭކޮށް މީހުންގެ އަތުން ފައިސާ ހޯދާ ސްކޭމްތަކާގުޅޭ މައުޟޫޢުއާ ހިމެނޭހެން ނޮވެމްބަރު 2022 4 ވަނަ ދުވަހު ހުކުރު ހުތުބާ ލެދުވިރިކަން ދީނީ މަޢުލޫމާތުގެ ގޮތުގައި ރައްޔިތުންނަށް މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށް ދެއްވާފައިވާކަމަށް؛

- ސްކޭމް ކޯލްތަކާއި އެހެނިހެން ވަސީލަތްތަކުން ބޭނުންކޮށްގެން އޮޅުވާލައިގެން ފައިސާ ހޯދާ މައްސަލަތައް ތަރައްޤީވަމުންދާއިރު ދިމާވާ ގޮންޖެހުންތައް ހައްލުކުރުމަށްޓަކައި 05 ޑިސެމްބަރު 2022 ގައި "މަލްޓި-އެޖެންސީ ވޯކްޝޮޕް އޮން ކޮމްބެޓިންގ ސްކޭމް އިން ދަ މޯލްޑިވްސް" ގެ ނަމުގައި ވޯކްޝޮޕެއް ބޭއްވިފައިވާކަމާއި، މިވޯކްޝޮޕްގައި ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކާއި ކުންފުނިތަކާއި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ބޭންކިންގެ ޚިދުމަތްދޭ ބައެއް ބޭންކުތަކުން ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވިކަމަށް؛ އަދި މި މަލްޓި-އެޖެންސީ ވޯކްޝޮޕްގައި އިދާރާތަކަށް އެކްޝަން ޕްލޭނެއް އެކުލަވާލައި އިދާރާތަކުން ގުޅިގެން މަސައްކަތްކުރުމުގެ ނިޒާމެއް ކަނޑައެޅިފައި އޮތުމުގެ މުހިންމުކަން ފާހަގަކުރައްވާފައިވާކަމާއި، އެހެންކަމުން އެފަދަ އެކްޝަން ޕްލޭނެއް އެކުލަވާލުމުގެ މަސައްކަތާ އެ ޚިދުމަތުގެ އިސްތިޤުލާލުގެ މަތިން ކުރައްވަމުން ގެންދަވާކަމަށް؛

- ސްކޭމް ކޯލްތަކާއި އެހެނިހެން ވަސީލަތްތަކުން ބޭނުންކޮށްގެން އޮޅުވާލައިގެން ފައިސާ ހޯދާ މައްސަލަތައް ހައްލުކުރުން މިގޮތުން މައްސަލަތައް ތަޙުޤީޤު ވެސް ނުހިނގުމަށްޓަކައި ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ކަރާ ގޮތުން ފާރަވެރިކަމާއި ބައްދަލުކޮށް، ތަރުތީބުކޮށްގެން ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ކަންކަން ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް ހިއްސާކޮށް އެ ބޭންކުން އެހީތެރިކަން ފްރޯޑްތަކުގެ ރިޕޯޓްކުރަން ހިއްސާކުރެވިފައިވާކަމާއި، އަދި މި ރިޕޯޓިންގ ސޮލިއުޝަނާ ގުޅިގެން އެ ބޭންކުން އެކުލަވާލާ ފިނޭންޝަލް ސެކްޓަރުގެ ސަބަބުން، މި ބާވަތުގެ މަސައްކަތް ހުރިހާ ބޭންކުތަކަށް ފުރިހަމަކޮށް ގެނެވިދާނެކަމަށް؛

- ސްކޭމްގެ މައްސަލައާ ހުއްޓުވުމަށް ބޭންކުން 2022 ޑިސެމްބަރު 16 ވަނަ ދުވަހު އަލުން ފިޔަވަޅާ ގެނެސް، ކޮން ކުރުމުން ބޭންކުތަކާ އެންމެ ބޮޑު މޮނިޓަރީ އޮތޯރިޓީ (އެމް.އޭ) ވަނީ އެއްބާރު ހުއްޓުވުމަށް އަރިހުގައިވާއިރު، އެގޮތުން، އެކައުންޓްތަކަށް އެކްސެސްކުރަން، އޯ.ޓީ.ޕީ ހޯދުމަށް ބޭންކުން ދޭގޮތާއި މެސޭޖުގެ ފޯނުން ހުއްޓި، ސްކޭމްގެ މައްސަލައަށް ދަށްވެފައިވާކަމާއި، ނަމަވެސް މި ކޮން ކުރި ފަރާތްތަކުން ބޭންކް އެކައުންޓްތަކަށް އެކްސެސް ވެވޭނެ އިތުރު ގޮތަކުން، މިހާރު ދަނީ މިހެން އެ އެމް.އޭއިން ބޭންކުތަކުގައި ކަމަށް؛

- ސްޓެލްކޯގެ ކުންބައް މައިގަނޑުކޮން ފުރިގެން އަންނަނީ، ކ.މާފުށީ ޖަލުގައި ތިބި ގައިދީން ފަރާތްތަކާއި، އަދި މި ކޯލް ކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ ތަފާތު އުސޫލުތައް އުފައްދައިދީ، އެ އުސޫލު ބޭނުންކުރުމުން ދަނޑި ޖަލުގައި ތިބި ގައިދީން ފަރާތްތަކާއި، ޖަލު ތެރެއިން މިފަދަ ކޯލް ކުރާ ފަރާތްތަކަށް މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސް ނުވަތަ ފުލުހުން ހިންގާ އޮޕަރޭޝަންތަކާ ގުޅިގެން މައްސަލަތަކާއި ފަރާތް ބޭރުން ދަރަޖައިން ފޯރުކޮށްދެވިފައިވާކަމަށާއި، ނަމަވެސް، ގައިދީންނަށް ފޯނު ގަވައިދާ ހިލާފު ތަކެތި ޖަލަށް ވައްދަން ކަންތައްތަކަށް ކުރިއަރާ ނުވާތީ، މައްސަލަތައް ހުއްޓުވުމަށް ގޮންޖެހުން ކުރިމަތިވެފައިވާކަން؛

- ސްޓެލްކޯ ހިންގާ ފަރާތްތަކުން، ހިންގާ ސްޓެލްކޯގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ޚަރަދު މިހާރު ދަށްވެފައި ވީނަމަވެސް އެ މަސައްކަތްތަކުގެ ގެއްލު ފައިސާގެ ޢަދަދު ވަރަށް ބޮޑުމިން އިތުރުވެފައިވާކަމަށް؛

- މިފަދަ ކޯލް ކުރުމުގައި އެންމެ އިސް ފަރާތްތަކަކީ މާފުށީ ޖަލުގައި ހުރި [illegible] ގައިދީންނާއި، މިގޮ ތެރޭގައި ސަރުކާރުގެ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތްތަކާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސްޓެލްކޯ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]؛

- ސްޓެލްކޯ މައްސަލަ ހުއްޓުވުމަށް ޕޮލިސްއާއި ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްއާ އެކު ހަމަޖެއްސުމަށް ކުރަމުން އަންނަ މަސައްކަތްތަކުގެ ތަފްސީލު ކޮމިޓީގައި ހުށަހެޅިއެވެ.

  - ○ ސްޓެލްކޯ ކޯލް ކުރާކަމަށް ތުހުމަތު ކުރެވޭ، 15 ފަރާތެއްގެ މަޢުލޫމާތު އޮކްޓޫބަރު 2021 ގައި ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްއާ ހިއްސާ ކުރެވިފައިވާކަމަށް؛

  - ○ 2022 ސެޕްޓެމްބަރު 21 ވަނަ ދުވަހު ސްޓެލްކޯ ކޯލް ކުރާކަމަށް މި ކަމުގައި އިސްކޮށް ހަރަކާތްތެރިވާ 4 ގައިދީންގެ މަޢުލޫމާތު ހިމެނޭ އިންޓެލިޖެންސް ރިޕޯޓެއް މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްއާ ހިއްސާ ކުރެވިފައިވާކަމަށް؛

  - ○ 2022 އޮކްޓޫބަރު 2 ވަނަ ދުވަހު ކޮމިޝަނަރ އޮފް ޕްރިޒަންސް އަދި މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްގެ އިސް އޮފިސަރުންނާއެކު ބައްދަލުވުމެއް ބާއްވައި، ސްޓެލްކޯ މައްސަލަތަކާއި، ޖަލުން ފޯނުން މަނާ ތަކެތި ފޯނުފަދަ ޖަލަށް ހިންގާ އުސޫލުތަކާއި [illegible] [illegible] މަޝްވަރާ ކުރެވިފައިވާކަމަށް، މި

ބައްދަލުވުމުގައި ސްޓާފް ކޯޕްރަލް ހުއްޓުވުމަށް އިންޓެލިޖެންސް ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ 4 ގައިދީން އައިސޮލޭޓް ކޮށްދެއްވުމަށް އެދިފައިވާކަމަށް؛

- ○ މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްއަށް މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކޮށް، މި މަޢުލޫމާތަށް، މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްއިން ހިންގި އޮޕަރޭޝަންތަކުގައި މޮބައިލް ފޯނާއި ސިމްކާޑުތަކާއި އަދި ބާވަތްތަކުގެ އަތުލައިގަނެވިފައިވާކަމަށް؛
- ○ މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްއާ ގުޅިގެން، 2022 ޑިސެންބަރު 6 ވަނަ ދުވަހު، މާފުށީ ޖަލު ހިމެނޭ ޒޯނާ ޑޯމިޓްރީތަކަށް ހާއްސަކޮށް ސަރޗް އޮޕަރޭޝަން ހިންގައި، ގިނަ އަދަދެއްގެ އިލެކްޓްރޯނިކް އާލާތްތައް ހޯދިފައިވާކަމަށް؛
- ○ މާފުށީ ޖަލުގައި މިފަދަ ކަން ކުރުމުގައި އިސްކޮޅު ހަރަކާތްތެރިވާ ފަރާތްތަކަށް ބާރުދޭކަން، 2022 ޑިސެންބަރު 27 ވަނަ ދުވަހު ސަރޗް އޮޕަރޭޝަނެއް ހިންގާފައިވާކަމާއި، އަދި އެ ފަރާތްތަކަށް ބައިވެރިވެފައިވާ ޖަލު ގޯތިން ފޮނުވި ސިމް ކާޑު ހޯދިފައިވާކަމަށް؛

- ސްޓާފް މައްސަލަ ހުއްޓުވުމަށް ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުންނާއެކު ކުރަމުންގެންދާ މަސައްކަތްތަކުގެ ތަފްސީލު ތިރީގައި އެވަނީއެވެ.
  - ○ ސްޓާފް މައްސަލަތަކުގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ނަންބަރުތަކުގެ ތެރެއިން، އެފްރިކާގެ ނަމުގައި، 800 އަންދާޒު ގިނަ މޮބައިލް ނަންބަރު ނަގާފައިވާތީ، 2021 ޖޫން މަހު، މި މަޢުލޫމާތު ހިމެނޭ އިންޓެލިޖެންސް ރިޕޯޓް ކަމާ ގުޅުންހުރި އިދާރާ ހިއްސާ ކޮށްފައިވާކަމަށް؛
  - ○ ސްޓާފް މައްސަލަތަކުގައި ފާހަގަ ކުރެވިފައިވާ ނަންބަރުތަކުގެ ތެރެއިން، އެކާއުގެ ނަމުގައި، 600 އަންދާޒު ގިނަ މޮބައިލް ނަންބަރު ނަގާފައިވާތީ، 2021 ޖުލައި މަހު، މި މަޢުލޫމާތު ހިމެނޭ އިންޓެލިޖެންސް ރިޕޯޓް ކަމާ ގުޅުންހުރި އިދާރާ ހިއްސާ ކޮށްފައިވާކަމަށް؛

- ○ ސްކޭމް މައްސަލަތަކުގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ނަންބަރުތަކުގެ ތެރެއިން، 5 ބިޒްނަސްގެ ނަމުގައި 24,000 އަށްވުރެ ގިނަ މޮބައިލް ނަންބަރު ނަގާފައިވުމާ، 2022 ޖުލައި މަހު، މި މައުލޫމާތު ހިމެނޭ އިންޓެލިޖެންސް ރިޕޯޓެއް ކަމާ ގުޅުންހުރި އިދާރާތަކާ ހިއްސާ ކޮށްފައިވާކަމަށް؛

- ○ ސްކޭމް މައްސަލަތަކުގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ނަންބަރުތަކުގެ ތެރެއިން، ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރ ދިރާގުން 12 ބިޒްނަސްގެ ނަމުގައި 38,000 އަށްވުރެ ގިނަ މޮބައިލް ނަންބަރު ނަގާފައިވުމާ، 2022 ޑިސެންބަރު މަހު، މި މައުލޫމާތު ހިމެނޭ އިންޓެލިޖެންސް ރިޕޯޓެއް ކަމާ ގުޅުންހުރި އިދާރާތަކާ ހިއްސާކޮށްފައިވާކަމަށް؛

- ○ މީގެ އިތުރުން، މިފަދަ މައްސަލަތަކާ ގުޅިގެން އެކި ފަހަރު މަތިން ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުންނާއެކު މަޝްވަރާ ކުރެވިފައިވާކަމަށް.

- ● ސްކޭމް މައްސަލަތައް ހުއްޓުވުމަށް އެ ހިންގުމުން އިތުރަށް ކުރެވިފައިވާ މަސައްކަތްތަކުގެ ތަފްސީލު:

  - ○ ސްކޭމް މައްސަލަތަކާ ގުޅިގެން، 2021 ޖޫން މަހު، ކޮން ކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އުކުޅުތަކާއި، އެކަން ކުރާ ގޮތުގެ މައުލޫމާތު މީޑިއާ މެދުވެރިކޮށް އާންމު ކުރެވިފައިވާކަމަށް؛

  - ○ ރައްޔިތުން ހޭލުންތެރިކުރުމަށް، މިފަދަ މައްސަލަތަކުގައި ބޭނުންކުރަމުންދާ އޯ.ޓީ.ޕީ ދޫނުކުރަން، މިކަމާގުޅޭ އަދާހަމަ މައުލޫމާތު ކްރައިމް ޕްރިވެންޝަން ޔުނިޓުން ހިއްސާކުރެވިފައިވާކަމަށް.

- ● ކ.މާފުށި ޖަލު ސަރަހައްދުގައި ހަރުކޮށްފައިވާ ސެލް ޖަމަރަކީ، އޭގެ ރޭންޖުގައި ހިމެނޭ ގެއިރިން ބޭނުންކުރަމުން ގެންދާ މޮބައިލް ނަންބަރާއި އައި.އެމް.އީ.އައި ނަންބަރުތައް ވަކިން ދެނެގަނެވޭ ސެލް ޖަމަރއެއް ނުހިނގާކަމާއި، މިކަމުގެ ސަބަބުން ގެއިރިން ބޭނުންކުރަމުންދާ އެފަދަ ނަންބަރުތައް ދެނެގަތުމަށް އިތުރު ގޮތްގޮތުން ގިނަ ވަގުތާއި މަސައްކަތް ކުރަންޖެހޭކަމާއި، ސަބަބަކީ މާފުށިޖަލާ އާންމުން ދިރިއުޅޭ އަދި ގިނަ ޢަދަދަކަށް މީހުން [illegible] ހަރަކާތްތެރިވާ ސަރަހައްދަކަށްވުމާއި، ޖަލު ސަރަހައްދުގައި ހަރުކޮށްފައިވާ ސެލް ޖަމަރަށް [illegible] ހިފުމުގައި ވަކި ރޭންޖެއް ކަނޑައެޅިފައި ނުވާތީކަމާއި، އަދި މިހާރު ދިރާގު [illegible] ޖަލުގައި ބޭނުންކުރާ [illegible] ނަންބަރުތަކުގެ މައުލޫމާތު [illegible] ނުހިމެނޭކަމާއި، ނަމަވެސް [illegible] ދިރާގުން މައުލޫމާތުގެ މައްޗަށް ބަލައިގެން މިހާރުވެސް ޑިއެކްޓިވޭޓު ކުރަމުންދާކަމަށް؛

- މާފުށީ ޖަލުގައި ގައިދީން ބޭނުންކުރަމުންދާ މޮބައިލް ފޯނާއި، ސިމް ކާޑުގެ މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް، 2021 ވަނަ އަހަރު، ޓެލެކޮމިއުނިކޭޝަން ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުންނާއެކު ކުރެވުނު މަޝްވަރާއާއެކު، 2022 ވަނަ އަހަރުގެ ކުރީކޮޅު ކ.މާފުށީ ޖަލު ސަރަހައްދުގައި ޝޯޓް ރޭންޖް ސިގްނަލް ޖެމަރ ހަރުކުރެވިފައިވާކަމާއި، އަދި ސިގްނަލް ޖެމަރ ޑޭޓާއިން މިހާތަނަށް ލިބިފައިވާ މަޢުލޫމާތަށް ބަލާއިރު، 2022 މާރިޗު 22 އިން 2023 ފެބްރުއަރީ 28 ވަނަ ދުވަހާ ހަމައަށް ޖެމަރ ޑޭޓާއިން ރިޕޯޓުވެފައިވާ 1,161,197 މޮބައިލް ނަންބަރާއި، ޑިވައިސްތަކުގެ މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކޮށްފައިވާކަމާއި، މި މަޢުލޫމާތުގެ ތެރޭ ތަކުރާރުނުވާ ހިޖް ފެނިފައިވާ ނަންބަރުތައް ހުންނާނެކަމަށް؛

- މާފުށީ ޖަލު ޖެމަރުން ޕިންގްވެފައިވާ ނަންބަރުތަކުގެ ތެރެއިން، ސަސްޕިޝަސް ނަންބަރުތައް އިންޓެލިޖެންސް ރިސޯސްތައް ބޭނުންކޮށްގެން އިތުރަށް ވެރިފައިކުރުމަށް މަސައްކަތް ކުރެވިފައިވާކަމާއި، އެގޮތުން، ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުން ހިއްސާކޮށްފައިވާ ޑޭޓާތަކުގެ ތެރެއިން، ޖުމްލަ 305 ނަންބަރެއް ބޭނުންކުރަމުންދިޔަ މާފުށީ ޖަލު ބަންދުގައި ތިބި ގައިދީންކަން އަންގައިދެވިފައިވާކަމާއި، މި ނަންބަރުތަކާއި، ބޭނުންކޮށްފައިވާ 410 އައި.އެމް.އީ.އައި ބްލެކްލިސްޓް ކުރުމަށާއި އަދި އެ އައި.އެމް.އީ.އައި.ގައި ބޭނުންކުރަމުންދާ ނަންބަރުގެ ހިދުމަތް ކަނޑާލުމަށް ޓެލެކޮމިއުނިކޭޝަން ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުންނަށް ފޮނުވާފައިވާކަމަށް؛

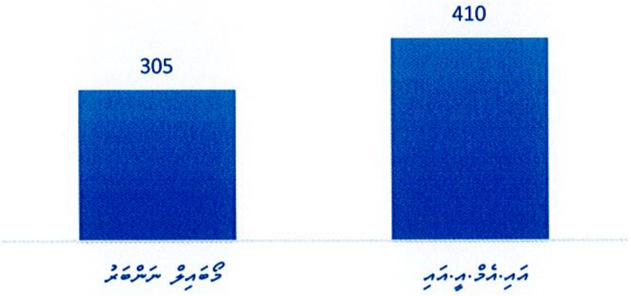

- ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތަށް ކ.މާފުށީ ޖަލު ޖެމަރ ޑޭޓާ އެނަލައިޒް ކުރުމުގައި ދިމާވާ ދަތިތައް:
  - ○ ކ.މާފުށީ ޖަލު ޖެމަރ ހަރުކުރުމުގައި ތަޢާރަފުކުރި ޕްރޮޓޮކޯލް އެއްބަސްވުމުގައި ސިގްނަލް ޑޭޓާ ފޮނުވުމަށް 14 މަސްދުވަހުގެ ހިސާބުން އެއްބަސްވެފައިވި ނަމަވެސް، ޓެލެކޮމިއުނިކޭޝަން ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުން އެ ޑޭޓާ ހިއްސާކުރަމުންދަނީ 09 މަސްދުވަހުންކަމަށް؛

- ○ 2022 ސެޕްޓެމްބަރު 22 ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން ޓެލިކޮމިއުނިކޭޝަން ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރ އުރީދޫއިން ހިއްސާކޮށްފައިވަނީ 7 މައުލޫމާތުތަކެއްކަމާއި، އަދި 2022 ސެޕްޓެމްބަރު 22 ގެ ކުރިން ހިއްސާކުރަމުން އައި 9 މައުލޫމާތުތަކުގައި ހިމަނާފައިވާ އައި.އެމް.އީ.އައި ނަންބަރުގެ މައުލޫމާތާއި؛ ކޯލް ޑިއުރޭޝަންގެ މައުލޫމާތު ހިމަނާފައިނުވާކަމާއި، އަދި 2022 ސެޕްޓެމްބަރު 22 ވަނަ ދުވަހުގެ ފަހުން އުރީދޫއިން ކޮންމެ ދުވަހަކު ހިއްސާކުރަމުންދާ ޑޭޓާ ފޯމެޓް އެކި ދުވަހު އެކި ގޮތަށް ހިއްސާކޮށްފައިވާކަމަށް؛

- ○ ބަލްކް ޑޭޓާ މަސައްކަތަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގުޅުން ޕަބްލިކް ލިމިޓެޑް (ދިރާގު) އަދި އުރީދޫއިން ހިއްސާކުރާ ޑޭޓާ ކޮމްބައިންކޮށްގެން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތަކަށް ވާއިރު، ޓެލިކޮމިއުނިކޭޝަން ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުން ގެއިޓީ ހިއްސާކުރަމުންދާ ބަލްކް ޑޭޓާ އެއް ފޯމެޓަކަށް ނުކުރުމުންނާއި، ހިއްސާކުރަން އެއްބަސްވެފައިވާ ފުރިހަމަ މައުލޫމާތު ހިއްސާކޮށް ނުދޭތީއާއި، ގައިދިން ބަދަލުކުރަމުންދާ ފޯރުކޮށްދޭ ޑޭޓާ އައި.އެމް.އީ.އައި އަދި މޯބައިލް ނަންބަރުތަކުގެ މި ބަލްކުން ފީލްޑްގެ ފޯމެޓުތަކާއި، މި ޑޭޓާ އެނަލައިޒްކޮށް ކ.މާފުށި ޖަލުގައި ގައިދިން ބޭނުންކުރަމުން ނަންބަރުތަކެއް ފުރިހަމަކުރަން ވަރަށްބޮޑު ދަތިތަކާ ކުރިމަތިލާންޖެހި، އިންވެސްޓިގޭޝަންގެ އިތުރު ސްޓެޕްތައް ބޭނުންކުރަން ޖެހުމުން، މި މަސައްކަތަށް ގިނަ ވަގުތު ހޭދަކުރަންޖެހޭކަމަށް؛

- ○ މާފުށި ޖަލުގައި ހަރުކޮށްފައިވާ ސެލް ބަލްކް ޕްރޮޖެކްޓިން ދިމާވާ ދަތިތައް ހައްލުކުރުމަށް ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުންނާއި އަދި ކޮމްގެ އިސްވެރިންނާއި އަދި އޭގެ ފަހުން ޓެކްނިކަލް މުވައްޒަފުންނާއި ބައްދަލުވުންތަކަށްފަހު، މިހާރު ވެސް ބަލަހައްޓަމުން ހަރަދު އަދި ބާރުއަޅައި ޕްރޮޖެކްޓްގެ ކޮންސަލްޓް ޕޭޕަރެއް ތައްޔާރުކުރުމުގެ ޕްރޮސެސް ޖާގައްތަކުން ހުށަހެޅުމަށް ތައްޔާރުކޮށްފައިވާކަމަށް؛

- ސްކޭމް މައްސަލަތައް ހައްލުކުރުމަށް، ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތާއި، ޕީ.އެމް.އޯ އަދި އެމް.ޕީ.އައި.ޕީ.އޭ ގުޅިގެން މަސައްކަތްކުރަމުންދާކަމާއި، މިގޮތުން، ސްކޭމް މައްސަލަތަކާ ގުޅިގެން ޕީ.އެމް.އޯއިން ތަހުގީގުކޮށް ފޮނުވާ ރިޕޯޓްތައް އެމް.އެމް.އޭ ފައިނޭންޝަލް އިންޓެލިޖެންސް ޔުނިޓާ ދުރުވެރިކޮށް ފުލުހުންނާ ހިއްސާކުރަމުންދާކަމާއި، އަދި ސްކޭމް މައްސަލަތަކުގައި ޖަމާކުރަމުން ބޭންކް އެކައުންޓްތަކުގެ މައުލޫމާތު ފުލުހުން ހިއްސާކުރަމުން، މިފަދަ އެކައުންޓްތަކުގެ ޓްރާންޒެކްޝަން، އެކަން ކަމުގެ ހިނގާނަމަ، އެކަން ހުއްޓުވައި ފުލުހުންނާ ހިއްސާކުރަމުންދާކަމާއި، އަދި

ސްކޭމްކުރާ ފަރާތްތަކުން ލޯނު ދޫކުރުމަށް ގެންގުޅޭ އުކުޅުތަކަށް ގެނެވޭ ބަދަލުތަކާ ގުޅިގެން ބޭނުންކުރާ ސިސްޓަމްތަކަށް ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތަކާއި، ސްކޭމް މަދުކުރުމަށް ގެނެވޭނެ ގޮތްގޮތް ދިރާސާކޮށް ބަދަލުތަކުގެ ބޭނުން ހިފާކަމަށް؛

- ސްކޭމް މަސައްކަތުގައި ހިއްސާކުރާ ފުރުޞަތު ރިޕޯޓުތައް ތައްޔާރު ކުރާ ހުރިހާ ޑިޕާޓްމަންޓްތަކަށް ހިއްސާކުރުމަށްޓަކައި، އަދި މި މައުލޫމާތުގެ ސްޓެޓިސްޓިކްސް ބެލެހެއްޓުމަށް، މިފަދަ މަސައްކަތްތަކުގައި ފާހަގަކުރެވޭ ފަރާތްތަކަށް ދެނެގަން، އެކި މަސައްކަތުގައި ތަރުތީބުން ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދޭނެގޮތަކާއި، އަދި މިފަދަ މައުލޫމާތު ތަރުތީބުކުރާ ފަރާތްތަކަށް ފަސޭހައިން ފެންނާނެގޮތަށް، އިންފޮމޭޝަން ޑޭޝްބޯޑް ސިސްޓަމް (ޕޯޓަލް) ގައި ރައްކާކުރާކަމަށް؛

- އިސްވެދެންނެވި މަސައްކަތައް ރައްކާކުރެއްވުމަށްޓަކައި ގާނޫނާއި ގަވާއިދަށް ގެންނަންޖެހޭ އިސްލާހުތައް:

  ○ މި ބާވަތުގެ ލޯނު ދޫކުރާ ފަރާތްތަކުން ލޯނު ދޫކުރުމަށްޓަކައި އާންމު ރައްޔިތުންނަށް ގެވި މުޢާމަލާތްކުރުން ބޭނުންކުރާ ސިފަ ކާޑުތަކާ އެއްފަދަ ފަރާތްތަކުގެ ނަންމަތީގައި ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވިފައި ނުހުންނަ ނަންބަރުތަކުގެ ކަމަށްވާތީ، ބައެއް ސިފަ ކާޑުތަކާ ދިވެހިރާއްޖޭގައި މަސައްކަތްކުރާ ބިދޭސީންގެ ނަންމަތީގައި ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވިފައިވާ ނަންބަރުތަކަށް ވުމާއި، ކޮންމެ މީހަކަށް ސިފަ ކާޑު ގެންގުޅުން ވަކި ލިމިޓެއް ކަނޑައެޅިފައި ނުވުމާއި، ސިފަ ކާޑު ބޭނުންކޮށްގެން ނުވަތަ ވަކި ނަންބަރަކުން ބޭނުންކޮށް ކުރި ނަމަވެސް އެ ނަންބަރަކުން ނުވަތަ ސިފަ ކާޑެއް ރަޖިސްޓްރީ ފަރާތެއް ދެނެގަނެވޭނެ ހުރިހާ އުސޫލެއް ނެތުމުން، މި ބާވަތުގެ މަސައްކަތްތަކަށް ތަރުތީބުކޮށް ފިޔަވަޅު އެޅުމުގައި ބޭނުމީ ގޮންޖެހުންތަކާ ދެކޮޅުހެދުމަށްޓަކައި ބެލެހެއްޓުމުގެ ގާނޫނަށް އިސްލާހު ގެނެސް މި ދެންނެވި ކަންކަމަށް ހައްލު ހޯދަން ޖެހޭކަމަށް؛

  ○ މިފަދަ މަސައްކަތްތަކުގެ ތަފްޞީލު ބޭނުންވާ ބައެއް މައުލޫމާތު ހޯދަން ދުވާބަލާ ސަރުކާރު ޕްރޮވައިޑަރުންނަށް ކޯޓު އަމުރު ފޮނުވުމުންނެވެ، މައުލޫމާތު ނެރުމާއި ތަފްޞީލު ބޭނުންވާ ގޮތް އެއް ކުރުވަން ނިޒާމެއް ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުން ގާއިމުކޮށްގެން ނޫނީ، ތަފްޞީލު ބޭނުންވާ އަސާސީ މައުލޫމާތު ލިބުމުން ނުދާނޭ، ޓެލެކޮމިއުނިކޭޝަން ގާނޫނު އިސްލާހު ގެނެސް ގާނޫނު ނަންބަރު 11/2022 (ޚާއްޞަ

ބެހޭ ގާނޫނު) އާ އެއްގޮތަށް މައުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދޭން އިންޓެގްރޭޓްކޮށްފައިނުވުން. (ޕަބްލިކް ކުރަން ޖެހޭ މައުލޫމާތުގެ ތެރޭގައި ސިޓީ އަހަރީ ރިޕޯޓްސްޝަން ފަދައި، ކޯޑް ޖޮބް އެޑްވަޓް)؛

- ○ މި ބާވަތުގެ ސްޓޭޓްމަންޓްތަކުގެ ފައިސާ ހުރުމަކުން އެކިއެކި އެކައުންޓުތަކަށް ފައިސާ ޖަމާކޮށް ކޭޝް އަދި ކުރަމުން ދިޔަ ނަމަވެސް އެކައުންޓްގެ ފިނޭންޝަލް އެއް އޮޑިޓަރ އެނގޭ ގޮތަށް ސްޓޭޓްމަންޓާއި ގުޅުންހުރި ފައިސާ ނުލިބޭ، ކޮންމެ ކަމެއް ކަމެއްގައި ބަލަން ފަށައިގެން އެކައުންޓްތަކުގެ ފިނޭންޝަލްތަކުގައި ޚިލާފަށް ފައިސާއާމެދު ޖަމާކުރާ ކުރުވެސް ޚަރަދުކުރި ކުރުވެސް ގޮތަށް ބެލެހެއްޓުމުގެ ބަދަލު ގެނެސް ފައިސާ ޚަރަދުގެ އެކައުންޓްތަކުގެ ފިނޭންޝަލް ޚިލާފަށް ކުރުވެސް ގޮތަށް ބަދަލު ގެނެސް ޚަރަދުކުރަން؛

- ○ މި ބާވަތުގެ ސްޓޭޓްމަންޓް ފިނޭންސް އަންނަނި ދައުލަތުގެ ބަޔަކުގެ ދަށުގައި ވިޔަ ބުނެވޭ ވަނަވަރެއްކުރަމުން ކުންފުނިގެ ފަރާތުން ފިޔަވަޅު ޢަމަލުކުރަން، މިކަމަށް އެކިފަރާތްތަކުން ނުވާނެހެން ބަލަން ފައިދާ ޢަމަލުކުރާ ގޮތް އެކަން ފައިދާ ކޮންސިއުމަރ ސަރވިސް ކުރުމަށް ނުވާނެ މިކަމަށް ބަދަލު ހޯދަމަށް ގެންނަނީ ބަޔަކުބޭފުޅުން މުއްދަތު ގުޅިގެން ގެންދާކަމަށް؛

- ޖެހިލަ ގޮތެއްގައި، ސްޓޭޓް މައުސޫލަކުން ބަޔަކުކުރުމަށް ދިރާސާ ދަށުވެއްޖެކަމަށް ދުވަހު ފުލުހުންގެ ހުރިހާއެއްޗެއް ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ކަންތައްތައް ވަރަށް އެކީގައި އަތުވެއްޖެ.

  - ○ އެކަމުގެ ނަމުގައި ގިނަ އިދާރާތަކުން މުބާރާތް ނަންބަރު ދޫކުރެވޭ ހުރުން؛
  - ○ ސްޓޭޓް ކޮމިޝަނާ ގިނަ މުބާރާތް ނަންބަރުތަކާ ރަޖިސްޓްރޭޝަން ހުންނަ ނަންބަރުތަކަށް ވުން؛
  - ○ އެއް ރައީސް / ޕްރޮކިއުމަންޓް ނަންބަރުގައި ބާރުބޭނުންކުރުމުން ވަކިވެ ނަންބަރުގައި މުބާރާތް ނަންބަރު ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވިފައި ހުރުން؛
  - ○ ސްޓޭޓް ކުރާ ފަރާތްތަކުން އެކި މިފަދަ ރައީސް / ޕްރޮކިއުމަންޓްގެ ކޮޕީއެއް ހުށަހެޅުމުން ގިނަ އިދާރާތަކުން މުބާރާތް ނަންބަރު ދޫކުރެވިފައިވުން؛
  - ○ ރައްދުގައި ސިވިލް ރަޖިސްޓްރޭޝަން ނެތުން؛

○ މޮބައިލް ނަންބަރުތަކުގެ ޕޯޓަބިލިޓީ ފަސޭހައިން ދެނެގަނެވޭނެ ނިޒާމެއް ނެތުން؛

○ ބޭންކުތަކާއި މައުލޫމާތު ބަދަލުކުރުމުގައި މިހާރު ހުރި ގާނޫނީ ހުރަސްތަކުގެ ސަބަބުން އެންމެ އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅު އެޅުމުގައި ލަސްވުން؛

4.4 ކޮމިއުނިކޭޝަން އޮތޯރިޓީ އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން ކޮމިޓީއާ ހިއްސާކޮށްފައިވާ މައުލޫމާތު:

- މުވާސަލާތީ ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކޮށްގެން ކުރާ ނޭދެވޭ ޢަމަލުތައް ދުވަހުން ދުވަހަށް އިތުރުވަމުންދާތީ، ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު، އެފަދަކަންކަން ހުއްޓުވައި، އަދި މައްސަލަތައް މަދުކުރުމުގެ ގޮތުން ގިނަ ފިޔަވަޅުތަކެއް އަޅުއްވާފައިވާކަމަށާއި، މިގޮތުން އެ އޮތޯރިޓީން އަޅުއްވާފައިވާ މުހިއްމު ފިޔަވަޅުތަކުގެ ތަފްޞީލު ތިރީގައި އެވަނީއެވެ.

  ○ މޮބައިލް ފޯނުގެ ހިދުމަތުގައި ބޭނުންކުރާ ސިމްކާޑު ދޫކުރުމުގެ އުސޫލަށް ބަދަލުގެނައުން: މިގޮތަށް އަދަދުތަކެއް މަދުކުރުމަށް މޮބައިލް ފޯން ހިދުމަތް ހޯދުމަށް ބޭނުންކުރާ ސަބްސްކްރައިބަރ އައިޑެންޓިފިކޭޝަން މޮޑިއުލް (ސިމް) ކާޑު ދޫކުރާ އުސޫލަށް ބަދަލުތަކެއް ގެނެވިފައިވާކަމަށާއި، 01 ޖެނުއަރީ 2022 އިން ފެށިގެން ކާޑުތައް ކަސްޓަމަރުންނަށް ދޫކުރުމުގެ ކުރިން ހުންނާނީ ބޭނުންނުކުރެވޭ (ނޯން އެކްޓިވޭޓެޑް ސްޓޭޓަސް) ހާލަތުގައިކަމާއި، ސިމްކާޑު އެކްޓިވޭޓް ވަނީ، ސިމްކާޑު ދޫކުރާ ކަސްޓަމަރުގެ ފުރިހަމަ މައުލޫމާތު ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރު ލިބުމުންކަމާއި، މި ބަދަލާއެކު، އަދަދު ނަގާ ސިމްތަކުގެ މައުލޫމާތު ފުރިހަމަކުރަނުލައި ބޭނުންކުރުން ވަނީ ހުއްޓުމަކަށް ގެނެވިފައިވާކަމަށް؛

  ○ މާލީ ޖަރީމާގައި މޮބައިލް ފޯން ބޭނުންކުރުން ހުއްޓުވުމަށް ކުރެވުނު މަސައްކަތްތައް: މާލީ ޖަރީމާގައި މޮބައިލް ފޯން ބޭނުންކޮށްގެން ކުރާ ކުށްތައް ހުއްޓުވުމާ ގުޅިގެން ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުގެ އެދުމުގެ މަތިން ހުއްޓަ އިންތިޒާމުތައް ހަމަޖައްސައި، ޖަރީމާގައި ބޭނުންކުރާ މޮބައިލް ފޯންތަކާއި ސިމް ނަންބަރުތަކުގެ ދެނެގަނެވޭގޮތް މާރިޗް 2022 ގައި ވަނީ ހަމަޖައްސާފައިކަމާއި، މި ނިޒާމުގެ ތެރެއިން، ޖަރީމާގައި ބޭނުންކުރާކަން ފާހަގަވާ ފޯނުތައް ބްލޮކްކޮށް (ބްލެކްލިސްޓްކޮށް) ކޮތްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ ސިމް ނަންބަރުތަކުގެ ހިދުމަތް ކަނޑާލެވޭގޮތަށް، މިގޮތުން މިކަން ކުރުމުގައި މިހާރު ދިމާވާ މަސައްކަތްތަކާގުޅޭ ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުގެ ދެމެދުގައި މަޝްވަރާކޮށް، މިކަމުގައި މިހާރަށްވުރެ އެއްބާރު ނަތީޖާ ނެރެވޭގޮތަށް ސިސްޓަމަށް ބަދަލުތަކެއް ގެނައުމުގެ މަސައްކަތް މިހާރު ކުރިއަށް ގެންދަވަމުންދާކަން؛

- ނޭދެވޭ ޢަމަލުތައްކުރަން ބޭނުންކުރާ ނަންބަރުތަކުގެ ޚިދުމަތް ކަނޑައެޅުމުގައި އަވަހަށް ފިޔަވަޅު އެޅޭނެހެން އުސޫލު ބަދަލުކުރުން: މޮބައިލް ފޯނު ނަންބަރެއް ބޭނުންކޮށްގެން ސްކޭމް ކުރުމުގެ ކަމާ ހަރަކާތްތަކާ ގުޅިގެން، އެފަދަ ނަންބަރުތަކުގެ ޚިދުމަތް ކަނޑައެޅުމުގައި ކުރިން ޢަމަލުކުރާ އުސޫލަކީ ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުން އެކަމަށް ކޮމިއުނިކޭޝަންސް އޮތޯރިޓީގައި އެދުމުން، ކޮމިއުނިކޭޝަންސް އޮތޯރިޓީއިން ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުން އަންގައިގެން ޚިދުމަތް ކަނޑައަޅަމުންދިޔަކަމާއި، ނަމަވެސް މިފަދަ މައްސަލަތަކުގައި ވީހާ އަވަހަކަށް ފިޔަވަޅު އެޅުން މުހިންމުވާތީ 2016 އިން ފެށިގެން، ފުލުހުން ސީދާ ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުން އަންގައިގެން ޚިދުމަތް ކަނޑައެޅުމުގެ އުސޫލު ބަދަލުކުރެވިފައިވާކަމަށް؛

- ފިޝިންގެ އަދި އެހެނިހެން ސްކޭމްތަކަށް ބޭނުންކުރާ ވެބްސައިޓްތައް އަވަހަށް ބްލޮކްކުރުން: ދިވެހިރާއްޖޭން ނުވަތަ ބޭރުން ވެބްސައިޓްތައް ބްލޮކްކުރުމުގައި ޢަމަލުކުރާ އާންމު އުސޫލަކީ، ކަމާބެހޭ ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކުން، ސަލާމަތާ ބަލަހައްޓާ ކޮމިއުނިކޭޝަންސް އޮތޯރިޓީގައި އެކަމަށް ފުރުޞަތު އޮތުމުން، ކޮމިއުނިކޭޝަންސް އޮތޯރިޓީއިން އިންޓަރނެޓް ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުންނަށް އަންގައިގެން އެ ވެބްސައިޓް ބްލޮކްކުރާތީއާ، ނަމަވެސް ފިޝިންގެ ނުވަތަ އެފަދަ އެހެން ސްކޭމްތަކަށް ބޭނުންކުރާ ވެބްސައިޓެއް ހިނގާ ފާހަގަކުރަން އެކަންކުރަން ދިގު ވަގުތު މަޑުކުރަން، އަވަހަށް ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ ގޮތުން، ފުލުހުންގެ ސައިބަރ ޑިޕާޓްމަންޓަށް އިންޓަރނެޓް ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުން ފިޔަވަޅުއެޅުމާ އެފަދަ ވެބްސައިޓްތައް ބްލޮކްކުރުމަށް، ވެބްސައިޓް ބްލޮކްކުރުމުގެ އުސޫލު އޮކްޓޫބަރު 2022 ގައި ބަދަލުކުރެވިފައިވާކަމަށް؛

- ބޭންކުތަކުންނާ މޯބައިލް ނަންބަރުގެ ސިމް ރިޖިސްޓްރޭޝަން އުސޫލަށް ބަދަލު ގެނައުން: ބޭންކުތަކާ މޯބައިލް ނަންބަރުގެ ސިމް ގެއްލިގެން ނުވަތަ ހަލާކުވެގެން، އާ ސިމްކާޑު އެދި ހާޒިރުވުމުގައި، ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުންގެ އޮފީސްތަކުގެ އިތުރުން، އެޖެންޓުންތަކުގެ ފްރެންޗައިޒް ވިޔަފާރިތަކުންވެސް، އެކަމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ އުސޫލުތަކުގެ ދަށުން ސިމް ދޫކުރެވޭގޮތަށް ހަމަޖައްސާފައިވާކަމާއި، މިގޮތަށް ސިމް ހަމަޖައްސާފައިވިޔަސް، ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުންގެ އޮފީސްތައް ރާއްޖޭގެ ކޮންމެ ރަށެއްގައި ނުހުންނާތީ ސިމްއާ އާކުރުމަށް ހާޒިރުވުމުގައި ކަސްޓަމަރުން އުފުލަންޖެހޭ ތަކުލީފު ކުޑަކުރުމުގެ ގޮތުންކަމަށާއި، ނަމަވެސް ފަހަކަށް އައިސް ފްރެންޗައިޒް ވިޔަފާރިތަކުން ސިމް ރިޕްލޭސް ކޮށްދިނުމުގައި، މަދުން ނަމަވެސް ބައެއް ކަންކަން ހިނގާކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވާތީ،

ޕްލޭނަރ ފިޔަވަޅުތަކުން ސިވިލް ރިޕޯޓްސް ކޮންޓިނިއުގެ ހިދުމަތް މިހާރު ހުއްޓިފައިވާކަމާއި، މި ބަދަލުގެ ސަބަބުން ކަސްޓަމަރުންނަށް ދިމާވާ ދަތިތަކަށް ހައްލެއް ހޯދުމުގެ މަސައްކަތް ކުރައްވަމުން ގެންދަވާކަމަށް؛

- މުވާސަލާތީ ވަސީލަތްތަކުގެ ބޭނުންކޮށްގެން ކުރާ ނުބައި ޢަމަލުތަކާ މަދުކުރުމަށްޓަކައި އެ އޮތޯރިޓީން ކުރައްވަމުން ގެންދަވާފައި ހުރި ކަންކަމުގެ ތަފްސީލު:

  ○ މުވާސަލާތީ ހިދުމަތްތައް ދިނުމުގައި ހިދުމަތަށް އެދޭ ފަރާތްތަކުގެ އައިޑެންޓިޓީ ކަށަވަރުކުރުން: މުވާސަލާތީ ހިދުމަތްތައް ދިނުމުގައި މިހާރު ޢަމަލުކުރާ އުސޫލަކީ ހިދުމަތަށް އެދޭ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ އައިޑެންޓިޓީކާޑުން ޗެކުކޮށްގެން ބަލައި ހިދުމަތް ދިނުންކަމާއި، މިގޮތުން، ދިވެހިއެއްނަމަ އައިޑެންޓިޓީ ކާޑު، ބިދޭސީއެއްނަމަ ޕާސްޕޯޓް ނުވަތަ ވޯކް ޕާމިޓް ބަލައިގެން ހިދުމަތްދެވޭކަމަށާއި، މިގޮތުން ހިދުމަތް ދޭއިރު ހިދުމަތަށް އެދޭ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ އައިޑެންޓިޓީކާޑާއި ބަޔޮމެޓްރިކް ވެރިފިކޭޝަން ބޭނުންކޮށްގެން ހިދުމަތް ދެއްވާކަމަށާއި، ހިދުމަތަށް އެދޭ ފަރާތްތަކުގެ ހިދުމަތް ދިނުމުގައި، އެފަރާތްތަކުން ހުށަހަޅާ ލިޔެކިޔުންތަކުގެ ސައްހަކަން ކަށަވަރުކުރުމަށް ބޭނުންކުރެވޭ ސިސްޓަމެއް ނެތުމުގެ ސަބަބުން، ހިދުމަތް ދިނުމުގައި ދިމާވާ ގޮންޖެހުންތަކަށް ހައްލެއް ހޯދުމުގެ މަސައްކަތް ކުރައްވަމުން ގެންދަވާކަމަށާއި، ހިދުމަތަށް އެދޭ ފަރާތްތަކުގެ އައިޑެންޓިޓީ ވެރިފައިކުރުމަށް ބޭނުންކުރެވޭނެ ސިސްޓަމެއް ގާއިމުކުރުމަށް ނޭޝަނަލް ސެންޓަރ ފޯ އިންފޮމޭޝަން ޓެކްނޮލޮޖީ (އެން.ސީ.އައި.ޓީ) އާ ގުޅިގެން މަސައްކަތް ކުރަމުން ގެންދަވާކަމަށާއި، މިހާރު ވެސް ސިސްޓަމް ރޭވިފައިވާގޮތުގައި ހިދުމަތްދޭ ފަރާތްތަކަށް އައިޑެންޓިޓީ ވެރިފިކޭޝަން ޕްލެޓްފޯމެއް ގާއިމުކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރަމުން ގެންދަވާކަމަށާއި، މިގޮތުން 2023 ވަނަ އަހަރުގެ މާރިޗު މަހު ސިސްޓަމް ޑިޖިޓަލައިޒް ކޮށްފައިވާނެ ކަމަށް ވިދާޅުވުމުން، މި 2023 ގައި ހިދުމަތްދިނުމުގައި އައިޑެންޓިޓީ ކަށަވަރުކުރުން ހިދުމަތް ދޫކުރުން އުސޫލުތަކާއި ސިސްޓަމްތަކަށް ބަދަލު ގެނައުމަށް ރާވައިފައިވާކަމަށް؛

  ○ މޮބައިލް ފޯނުގެ ހިދުމަތުގައި ބޭނުންކުރާ ސިމްކާޑު އެކަކަށް ދޫކުރާ އަދަދު ލިމިޓްކުރުން: އެކަކުގެ ނަމުގައި ގިނަ ސިމްކާޑު ނަގައިގެން އެ ނަންބަރުތަކުގެ ޒަރީޢާއިން ކަންކަން ކުރުމަށްޓަކައި ދިމާވަމުންދާ މައްސަލަތަކަށްކަމާއި، މި މައްސަލައިގެ ބައްޓަމުގެ ގޮތުގައި ވިސްނާފައިވާ ސިމްކާޑު އެކަކަށް ދޫކުރާ އަދަދު ލިމިޓް ކުރުންކަމާއި، މިފަދަ މައްސަލަތަކުގައި ޝާމިލުވާ ފަރާތްތަކަކީ ބޮޑަށް ބިދޭސީ ފަރާތްތަކުގެ ނަމުގައި

ނުވާ ސިފަތްތަކާއި، ބިދޭސީ ފަރާތްތަކުން އެކިފަހަރު އެކި ކަހަލަ އެޖެންޓުން ބޭނުންކޮށްގެން ހިދުމަތް ހޯދާކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވާކަމާއި، އަދި ބަޖެޓުން ވަރަށް ބޮޑު ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކުން ފާހަގަކުރައްވާފައިވާކަމާއި، އެހެންކަމުން މި ދަންނަވާ ގޮތަށް ސިވިލް ދުވަސް އަދަދު ތިމާވެށްޓާއި ގުޅޭ ކަންކަން ކުރިއަށްދާކަން، އިސްލާހުކޮށް ނުލާގައި ބާރުގަދަކޮށްފައި އޮތަސް އަމިއްލަ ކަންކަމުގެ ބޭނުމަށް، ވީމާއެކު، އަމިއްލަ ކަންކަމުގެ އިންތިޒާމުތައް ސިޔާސީ ތިމާވެށީގެ ކަންކަން ފަދަ ކަރުދާސްތަކުން ހާމަވާކަމާއި ކުރާ ޕްރޮސެސް ފާހަގަކުރެވިފައިވާކަމެވެ.

- ○ ކުންފުނިތަކުގެ ނަމުގައި ފޮނުވާ ފަށާ އެސް.އޯ.އީ.އެސްތަކަށް ހުރަސްއެޅުން: މި ފަހަރަށް އައިސް ބޯޑަށް އެއް މޮޑެލްސްގަނޑު ކުންފުނިތަކުގެ ނަމުގައި އެހެން ފަރާތްތަކުން އެސް.އޯ.އީ.އެސް (ސަބްސިޑިއަރީ އެސް.އޯ.އީ.އެސް) ފަށައިގެން އެ މުއައްސަސާގެ ދުސްތޫރީ މިސްރާބުގެ ބޯޑު އެކައުންޓަބިލިޓީގެ އުސޫލު ވަކިން ނުލާމުގެ މައްސަލައިގެ ޖިނާއީ މަޝްރޫޢުތަކުން ފާހަގަކުރެވޭކަމާއި، މިކަމުން ހުއްޓުވުމަށް ކުރިއަށް މަސައްކަތްތަކުން ފާހަގަކުރެވުނީ މިފަދަ މުސާރަ ބަދަލުގައި އަނބުރާ ހުށަހެޅިން ބޯޑުން ފުލްޓައިމް މުސާރަގެ ގޮތުގައިކަމާއި، މިކަމުން ހުއްޓުވުމަށް ދަރަޖަގަނޑު މިގޮތް މަސައްކަތްތަކާއި ހުށަހެޅިން ބޯޑުން ހުށަހަޅާގެ ނަންބަރުތަކާ އަނބުރާ މިފަދަ ފޮނުވާ އެސް.އޯ.އީ.އެސްތަކަށް ދަށްކަމަށް، އެފަދަ އެސް.އޯ.އީ.އެސްތަކަށް ފިޔަވަޅު ބަލާ ކުރުމަކާއި، މިކަން ކުރުމުގެ ސަރުކާރު ޕޮލިސީއާއި ނަޒަރިއްޔާތަކުގެ ބަލައި ސިސްޓަމްތަކަށް ފާއިދާ ކުރަންޖެހޭކަމާއި، ދެ ބާރުކުރިފައިވާ ކުރިއަށްގެންދާ ފޮނުވާ މަސްއޫލިއްޔަތު ތަރުތީބުގައި މި ސިސްޓަމްތަކަށް ފާއިދާކަން، މި ދަނޑުވަރަކީ ފޮނުވާ އެސް.އޯ.އީ.އެސްތަކަށް ކަނޑައަޅާފައިނުވާ ފަރާތްތަކުން ހުއްޓުވުމަށް ގެނައުމުގެ ކަންތައްތަކެވެ؛

- މިފަދަ މުއައްސަސާތަކަށް ބައްލަވާގެންގުޅުމުގެ ފޯނުކޯއި ގަވާއިދަށް ގެންނަންޖެހޭ ބައެއް އިސްލާހުތަކެއް ދަށަށްގެންގޮސް، މިގޮތުން މާލިއްޔަތު ވަޒީރުގެ ބެލުމުގެ ދަށުން ކުރާދެވޭ އަދަދުތަކުގެ ބައްލަވާގެންގުޅުމުގެ ރިޕޯޓް ކަންތައްތަކާއި، މާލިއްޔަތު ބެލުމުގެ ދާއިރާގެ ދަށުން ބެލެހުމުގެ ބާރުގައި ބޭނުންކުރާ ގާނޫނު ގަވާއިދު ނަންބަރު 2 ގަވާއިދު ހުށަހެޅުމަށް ރިޕޯޓް ލިޔެފައިވާކަމެވެ؛

- މާލިއްޔަތު ބެލުމުގެ ދަށުން ކުރާ ނުބައި ކަންކަމުގެ މުއައްސަސާތަކުގެ ބައްލަވާގެންގުޅުމުގެ ކޮމިޓީ ހިއްސާކުރުން އޮޑިޓްޖެނެރަލް ބެލުމުގެ ފާހަގަ ފަރާތްތަކާ ދޭގެން ވިދި ކަންކަމެއްގެ ރިޕޯޓްކަމާއި، މިގޮތުން ހަވާލުކުރުމުގެ ކަންކަން ސަރަހައްދު ރިޕޯޓްތަކުގެ މުދަލުގެ ރިކަވަރީތަކަށް ޑިރެކްޓަރުން އެކަމުގެ ބާރުކުރާ ދާއިރު ހަރުދަނާ ބަދަލުގައި

އެފިޝަންޓްކަން، ޤާނޫނުގެ ދަށުން ނުވަތަ ލައިސަންސްގެ ދަށުން އަންގާ އެންގުންތައް (ޑިރެކްޓިވް) އަދި ޤަވާއިދުތަކުން ހަމަޖައްސާ ޕްރޮސީޖަރުތަކާ ގޮތުގައިކަމަށް؛

- ރާއްޖޭގައި މިހާރު ބޭނުންކުރާ މޮބައިލް ސަރވިސް ޚިދުމަތުގައި، އެއް ނަންބަރަކާއެކު އެއްވަގުތެއްގައި އެއް ސިމް ނޫނީ ބޭނުމެއް ނުކުރެވޭނެކަމާއި، އެހެންކަމުން، މަލްޓިޕަލް ސިމް، ނުވަތަ ސިމް ކާޑުތަކެއްގެން ބޭނުމެއް ނުކުރެވޭނެކަމަށާއި ނަމަވެސް އެކިއެކީގެ ނަމުގައި ނަގާފައިވާ ސިމް އެފިޝަންޓް ނޫނީ، އުސޫލުގެ ބޭރުން އެހެން ފަރާތަކަށް އެ ނަންބަރުގެ ސިމްއެއް ރިޕްލޭސްކުރެވިދާނެ ބާވަތެއް ކުރިމަތިވެފައިވާތީ، އުސޫލުތަކެއް ހަރުދަނާކޮށްފައިވާކަމާއި، މިކަމަށްވެސް އެންމެ އެދުވާ ބަޔަކު ގެނުވޭނީ، ޚިދުމަތްތައް ދިނުމުގައި ޚިދުމަތަށް އެދޭ ފަރާތްތަކުގެ އައިޑެންޓިޓީ ކަސްޓަމަރުންގެ އިންޓެގްރިޓީ ހަމަޖެހުމުންކަމަށް.

4.5 ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ނޭޝަނަލް ރެޖިސްޓްރޭޝަންއިން ކޮމިޓީއާ ހިއްސާކުރައްވާ މައުލޫމާތު:

- ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގައި ހުޅުވާފައިވާ އެކައުންޓުތަކުގެ ވެރިފިކޭޝަން ނޫނީ އެ އެކައުންޓުތަކުން ފައިސާ ކެނޑިގެންދާ މައްސަލައާ ގުޅޭގޮތުން އެ ޑިޕާޓްމަންޓުގެ ވަރަށް ބޮޑު ކަންބޮޑުވުންތަކެއް ހުރިކަމާއި، ނަމަވެސް މި ޑިޕާޓްމަންޓުން ކުރާ މަސައްކަތްތަކުގެ ބާވަތުން ސީދާ ކޮމިއުނިކޭޝަން އޮތޯރިޓީ އޮފް މޯލްޑިވްސްއާ މަޝްވަރާ ކޮށްގެން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތަކަށްވާތީއާއި މިހާތަނަށް އެ އޮތޯރިޓީންފަސް ފާޅުކަން އެކަން ހައްލުކުރުމަށް އެ ޑިޕާޓްމަންޓާ ބައްދަލުކުރުމަށް އެދިވަޑައިނުގަތުމާ، މިހާތަނަށް ދެފަރާތުން އެ އޮތޯރިޓީއާއެކު މަޝްވަރާކޮށް ކުރިއަށްގެންދާކަމަށް؛

އެ ޑިޕާޓްމަންޓަކީ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޑޭޓާ މައުލޫމާތުތައް އޮންނަ، ރައްކާތެރިކަމާއެކު ބަލަހައްޓައި އެ މައުލޫމާތުތައް ކަމާގުޅޭ މުއައްސަސާތަކަށް ބޭނުންވާއިރު ހިއްސާކުރުމުގައި މައުލޫމާތުގެ ސަލާމަތާ ކަނޑައަޅާފައިވާ އެ މުއައްސަސާތަކަށް ބޭނުންވާ މިންވަރަކަށް މައުލޫމާތު ލިބިދޭން ޖެހިފައި، މައުލޫމާތު ރައްކާތެރިކޮށްދިނުމަކީ ކަންބޮޑުވުމެކޭ އެކުލެވޭން އެ މައުލޫމާތު އެފިޝަންޓްކޮށް ބެލޭނެ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރުމަށްޓަކައި އެކަން ޑޭޓާބޭސް ރައްކާތެރިކުރަން ގެންދަވާކަމަށް؛

- ޤާނޫނު ނަންބަރު 11/2008 (އިންތިޚާބާބެހޭ ޢާންމު ޤާނޫނު) ގެ 8 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން އެ ޑިޕާޓްމަންޓުން ތަޖުދީދުކުރާ ޢާންމު އިންތިޚާބުގެ ބޭނުމަށްޓަކައި އެކުލަވާލާ ވޯޓަރސް ލިސްޓުގައި ވޯޓުލުމުގެ ޙައްޤު ލިބިފައިވާ މީހުންގެ ތަފްސީލުގައި ހިމެނުމަށްޓަކައި ތިރީގައިވާ މަޢުލޫމާތުތައް އެ ޑިޕާޓްމަންޓުން ފޯރުކޮށްދޭންވާނެކަމަށް؛

  ހ. ފުރިހަމަ ނަން؛

  ށ. އުފަން ތާރީޚް؛

  ނ. ޖިންސް؛

  ރ. ދާއިމީ އެޑްރެސް (އަތޮޅާއި ރަށާއި އެޑްރެސް އެނގޭގޮތަށް)؛ އަދި

  ބ. ދިވެހި ރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ނަންބަރު.

- އިސްވެ ދެންނެވުނު މަޢުލޫމާތުތަކަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 11/2008 (އިންތިޚާބާބެހޭ ޢާންމު ޤާނޫނު) ގެ 8 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން މި ޑިޕާޓްމަންޓުން އިންތިޚާބުތަކުގައި ބޭނުންކުރާ ލިސްޓުގެ ބަޔާންކޮށް ކަނޑައެޅުމަށްޓަކައި ފުރުޞަތުދީފައިވާ މަޢުލޫމާތުތަކެއް ކަމުގައިވިޔަސް، އެ ޤާނޫނުގެ 9 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބުނާގޮތުން ވޯޓު ދިނުމުގެ ޙައްޤު ލިބިފައިވާ މީހުންގެ ލިސްޓު ޢާންމުކުރާއިރު އޭގައި ހިމަނަންޖެހޭ މަޢުލޫމާތު ކަމުގައި ބަލައިގަނެވޭނީ މީހުންގެ ނަމާއި، ޖިންސާއި، ދާއިމީ އެޑްރެސް އެނގޭގޮތަށް އެކަނި ލިސްޓުކޮށްކަމަށް؛

- އެހެންނަމަވެސް، އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނުން މިހާތަނަށް އާންމު އިންތިޚާބުތަކުގައި ބޭނުންކުރި ލިސްޓުތަކުގައި އެ ޤާނޫނުގެ 9 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ މަޢުލޫމާތުގެ އިތުރުން ދިވެހި ރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ނަންބަރާއި އުފަންތާރީޚް ހިމެނޭގޮތަށް އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނުން ނެރޭ ސަރުކާރުގެ ގެޒެޓްގައާއި އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނުގެ ވެބްސައިޓުގައިވެސް އެ މަޢުލޫމާތުތައް އާންމުކުރަމުންދާކަމަށް؛

- ޓެކްނޮލޮޖީ މިހާ ކުރިއަރާފައިވާއިރު ރައްޔިތުންގެ މިފަދަ ޚާއްޞަ މަޢުލޫމާތުތައް އާންމުކޮށް ފެންނަގޮތަށް ހާމަކުރުމުން އޭގެ ނާޖާއިޒު ފައިދާ ނަގަން ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކަށް ނަހަމަ ގޮތުގައި އެ މަޢުލޫމާތު ބޭނުންކުރުމަށް ހުޅުވާލެވޭ ފުރުޞަތެއްކަމަށާއި، އެ ޑިޕާޓްމަންޓުން ފަރާތުން ގޮތުގައި އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނަށް ޑީ.އެން.އާރުން ފޯރުކޮށްދޭ މަޢުލޫމާތުތަކުން ހަމައެކަނި އަދިއެހެން ފަރާތްތަކަށް [illegible] އިތުރު ޑޭޓާބޭސްތަކަށް ޤާއިމުކުރުން

އެ މައުލޫމާތުތައް ނަހަމަގޮތުގައި ބޭނުންކުރުމުންދާކަން އެ ޑިޕާޓްމަންޓަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާކަމާއި، އަދި އާންމު ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤު މައުލޫމާތުތައް އެގޮތުން އާންމުކުރުމުން އެފަދަ މައުލޫމާތުތައް ނަހަމަ ގޮތުގައި ބޭނުންކޮށްގެން އޮޅުވާލައި މުއާމަލާތްތައް ކުރަމުންދާތީ އެ ޑިޕާޓްމަންޓަށްވެސް އާންމު ރައްޔިތުން ގިނަ ޝަކުވާކުރާކަން؛

- އެ ޑިޕާޓްމަންޓުން ދެކޭ ގޮތުގައި 11/2008 (އިންތިޚާބުތަކާބެހޭ އާންމު ޤާނޫނު) ގެ 9 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށް ވޯޓު ދެއްވާ މީހުންގެ ލިސްޓު އާންމުކުރާއިރު އައި.ޑީ ނަންބަރާއި، އެޑްރެސް އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނުން އާންމުކުރާ ލިސްޓުގައި ނުހިމަނާ ލިސްޓު ހާމަކުރާނަމަ، އާންމު ރައްޔިތުންގެ މައުލޫމާތު ބޭނުންކޮށްގެން ނާޖާއިޒު ފައިދާ ނަގާ ފަރާތްތަކަށް އެކަން ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ކުޑަވެގެން ދާނެކަމަށް ފެންނަކަމަށް.

4.6 ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ކޮމިޓީއާ ހިއްސާކޮށްފައިވާ މައުލޫމާތު:

- މި ބާވަތުގެ މައްސަލަތަކުގައި ދައުވާކުރުން އަވަސްކުރުމަށްޓަކައި، މައްސަލަތަކުގެ ތަޙްޤީޤުތައް އަވަސްކުރަންޖެހޭކަމާއި، އެ މަގަން މަސައްކަތްކުރުމުގެތެރޭގައި ފުލުހުންގެ ކަމާބެހޭ ތުހުމަތުތަކާއި އެ އޮފީހުގެ ކަމާބެހޭ ތުހުމަތުތައް ކުރިއަށްގެންދިއުމުގެ ގޮތުން މަސައްކަތްކުރުމަށް ފިޔަވަޅުތައް އަޅައި، ރޫލްތައް ރޭވިފައިވާކަން؛

- މައްސަލަތަކުގެ ތަޙްޤީޤު ފަސްވާ ސަބަބު އެ އޮފީހުން ސާފުކުރައްވައިދެއްވީ، މައްސަލަތައް ފުލުހުންނަށް ހުށަހެޅޭއިރު ލިބޭ މައުލޫމާތުތަކަކީ ވަގުތުގެ ގޮތުން ޙައްސާސް (time sensitive) ގޮތް (މިސާލު: ސީ.ސީ.ޓީވީ ފުޓޭޖް، ފޯން ކޯލް ރިކޯޑިންގްތަކާއި ސޯޝަލް މީޑިއާ) ހުރުމަކީ އެކަށީގެންވާ މައުލޫމާތުތަކަކަށް ނުވާތީ، ގިނަ ފަހަރު އެފަދަ ހެކިތައް ތަޙްޤީޤުން ލިބޭ ގޮތް ނުވާކަމާއި، މިކަން ބައްޓަންކުރުމަށް، ކާމިޔާބު އިދާރާތަކުގެ ދެމެދުގައި މައްސަލަތަކުގެ މައުލޫމާތު ހިއްސާކުރުން އިތުރަށް ހަރުދަނާކުރުމަށް އެ އޮފީހުން އިސްނަގައިގެން މަޝްވަރާ ކުރެވެމުންގެންދާ ކަމެއްކަމާއި، މިސާލަކަށް، މިބާވަތުގެ ކަމަކާ ގުޅިގެން، ރަސްމީ ނޫނަސް މާލީ އިދާރާތަކާއި، ފުލުސް އޮފީހަކާ ހުށަހަޅާ މައްސަލަތައް، މިޝަރަކަތުގެ އަވަހަށް، އަދި މިހާރު ލިބޭ މައުލޫމާތުތަކުގެ ގޮތުން، ތަޙްޤީޤުގެ ފަހަރެއްގެންނަ ވަރުގެ މައުލޫމާތުތަކެއް ހުރަހަކަށް އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސުމަށް، އެ އޮފީހުން މަސައްކަތެއް ކުރަމުންދާކަން؛

- މިބާވަތުގެ މައްސަލަތަކުގައި ދައުވާކުރުމުގެ މުއްދަތު ބޭނުންވާވަރު ތަޙްޤީޤުގެ މައްޗަށްކަމާއި، އެ އޮފީހުގެ މަސައްކަތުގެ އިންޑިޕެންޑެންސް ހަމަޖެހިފައިވާގޮތުން، މައްސަލަތައް އެ އޮފީހަށް ހުށަހެޅުމާއެކު ގިނަ ދުވަސްތަކެއް ނުވެ

މައްސަލަ ކޯޓަށް ހުށަހަޅާކަމަށާއި، އަދި މި ބާވަތުގެ މައްސަލަތަކުގެ ތަޙްޤީޤު ލަސްވެގެންދާ ސަބަބު އެންމެ ރަނގަޅަށް ސާފުކޮށްދެވޭނީ ތަޙްޤީޤީ އިދާރާތަކަށްކަމަށް؛

- ނަމަވެސް، މިފަދަ މައްސަލަތައް ތަޙްޤީޤުކޮށް ދަޢުވާކުރުމުގައި ޤާނޫނީ ގޮންޖެހުމާއި އަދި އެނޫން ގޮތްގޮތުން ހުރި ގޮންޖެހުންތަކަށް އެ އޮފީހުން ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ކަންކަން ތިރީގައި އެވަނީކަމަށް:
  - މިބާވަތުގެ މައްސަލަތަކުގައި ވަގުތުގެ ގޮތުން ބައްސާސް ހުރި ގެއްލުމުގެ ސަބަބުން އޭގެ އަސަރު މުޅި މައްސަލައަށް ކުރާކަމާއި، އެގޮތުން، ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުން ބަލަހައްޓާ [illegible] ވަކި މުއްދަތަކަށް ރައްކާކޮށްފައި ބެހެއްޓުމަށް އެއްވެސް ޤާނޫނަކުން ނުވަތަ ގަވާއިދަކުން ލާޒިމުކޮށްފައިނުވާތީ މީގެ އެއް ސަބަބުކަމަށް؛ ނަމަވެސް މިހާރު ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނަށް ގެނައުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްލާހުތަކުގައި މިކަމާ ގުޅުންހުރި މާއްދާތަކެއް ހިމެނިފައިވާކަމާއި، އެ އިސްލާހުތަކުން މިކަމަށް ހައްލެއް ލިބިގެންދާނެކަމަށް ފެންނަކަމަށް؛
  - ދިވެހިރާއްޖޭގައި ރަޖިސްޓަރނުކުރާ ސިމްކާޑުތަކެއް ގެންގުޅެވޭ އޮތުމުގެ ސަބަބުން، ސްކޭމް ކޯލް ކުރާ މީހާ ދެނެގަތުން ދަތިވާކަމާއި، [illegible] ލިބޭކަމަށް؛
  - ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުންގެ ފަރާތުން މަޢުލޫމާތު ލިބުން ލަސްވުމާއި، ބައެއް ފަހަރު ކޯޓު އަމުރުތަކުގައި [illegible]
  - ތަޙްޤީޤީ އިދާރާތަކުން [illegible] ދިރާގާއި އޫރެޑޫ ހިމެނޭ ގޮތުން [illegible] ނުވަތަ [illegible] ތަޙްޤީޤީ އިދާރާތަކަށް [illegible]

○ މިބާވަތުގެ ގިނަ ޢަދަދެއްގެ މައްސަލަތަކުގައި ކުރާ ފޯންކޯލު ކުރަނީ، ރަޖިސްޓަރީ ނުކުރާ ނަންބަރުތަކުން ބޭނުންކޮށްގެން، މާލީ ޖަލުސާކަމަން ތުހުމަތުކުރެވޭކަމާއި، މި ބާވަތުގައި، އެކޯލު ކުރާ މީހާ ދެނެގަންނަން އުނދަގޫވާކަމަށް؛

- 2020 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2023 ވަނަ އަހަރާ ހަމައަށް ސްކޭމް މައްސަލަތަކާ ގުޅިގެން އެ އޮފީހުން ތަހުގީގުކުރަމުން ކޮބެން ހުށަހަޅާފައިވަނީ 49 މައްސަލަކާއި، އޭގެ ތެރެއިން މިހާތަނަށް ސާބިތުވެފައިވަނީ 12 މައްސަލަކާއި އަދި ޝަކުވާ ބާކީވެފައިވަނީ 4 މައްސަލައެއްކަމަށް.

4.7 މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްއިން ކޮމިޓީއާ ހިއްސާކޮށްފައިވާ މައުލޫމާތު:

- އެ ސަރވިސްގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ތިބޭ ޑިޓެންޝަނާއި ބަންދު މީހުން ސިއްރުން މޯބައިލް ފޯނު ބޭނުންކުރެވޭކަން ހިނގާ އެކިއެކި ކަންތައް ހުއްޓުވުމަށް އެ ސަރވިސްއިން ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތާއި ޓެލިކޮމިއުނިކޭޝަން އޮތޯރިޓީ އަދި ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުންނާއެކު ކުރެވުނު މަޝްވަރާތަކުން މިފަދަ ކަންކަން ހުއްޓުވުމަށް ގާނޫނީ ބާރު ސަރަހައްދުގައި އެންޖަމާއެއް ޤާއިމުކުރުމަށް ނިންމާ 2022 ވަނަ އަހަރު ގާނޫނީ ބާރު ސަރަހައްދުގައި އެންޖަމާއެއް ޤާއިމުކޮށްފައިވާކަމާއި، އަދި މާލޭ ޖަލު ހިމެނޭ ސަރަހައްދުގައި ބަންދު ކުރާ މޯބައިލް ފޯނުގެ އިންޓަރނެޓް މުއާމަލާތުތައް ހިނގާނީ މި އެންޖަމާ ގުދުވިރިކަންކަމަށް؛

- އެ ސަރވިސްގައި މަސައްކަތް ކުރައްވާ އޮފިސަރުންނާއި ދުވައްޖެހުން އަދި މާލޭ ޖަލު ސަރަހައްދުގައި މަސައްކަތް ކުރާ އެހެނިހެން ފަރާތްތަކުން ބަންދުކުރައްވާ މޯބައިލް ފޯނާއި މޯބައިލް ނަންބަރު ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތާ ހިއްސާކޮށްފައިވާކަމާއި، އަދި މޯބައިލް ފޯނު ނުވަތަ ބޭނުންކުރާ ނަންބަރު ބަލަހައްޓާ ހިނދު އެ މައުލޫމާތުތަކެއް އެ ސަރވިސްއިން އެ ހިދުމަތާ ހިއްސާކުރައްވާކަމަށް؛ މިގޮތުން، އެ އެންޖަމާއިން ލިބޭ މައުލޫމާތުތަކުގެ ތެރެއިން އެ ސަރވިސްއިން ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތާ ހިއްސާކޮށްފައިވާ ނަންބަރުތައް [illegible] ކުރުމުގެ މަސައްކަތް ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުންނާ ގުޅިގެން ޓެލިކޮމިއުނިކޭޝަން އޮތޯރިޓީއާއި ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުން ކުރައްވަމުން ގެންދަވާކަމަށާއި، އަދި ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތަށް ލިބޭ އިންޓެލިޖެންސް މައުލޫމާތާ ގުޅިގެން ޖަލުގެ ގޭޓުތަކާއި ބަންދުގައި ތިބޭ މީހުން [illegible] އެ ސަރވިސްއިން ކުރައްވަމުން ގެންދަވާކަމަށް؛

- ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޓެލެކޮމިއުނިކޭޝަން ޤާނޫނަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުންގެ ފަރާތުން ފުރުޞަތުދެއްވަމުން ގެންދަވާ މަޢުލޫމާތުތަކަ މި އިންޓަނޭޝަނަލް ގޭޓްވޭ މަޢުލޫމާތުތަކުގެ ތަރައްޤީން ވަރަށް ކުޑަ މިންވަރަށްކަމާއި، އެހެންކަމުން، މި ދެންނެވި އިންޓަނޭޝަނަލް ގޭޓްވޭ އިންތިޒާމި މަޢުލޫމާތު ދެ ސަރވިސްއާއި ދިވެހި ޤައުމުގެ ހިދުމަތް ހިއްސާ ކުރެވޭނެ ޤާނޫނީ އޮނިގަނޑެއް ބިނާވެފައި އޮތުމަކީ ގައިޑްލައިނާއި ބަންދުވުން ޖަވާބުދާރީގައި ކުރާ މިފަދަ ކަންތައް ހުއްޓުވުމަށް އެންމެ އެކަށީގެންވާ ބަދަލެއް އަންނާނެ ކަމެއްކަމުގައި ދެކެމެވެ.

4.8 މިނިސްޓްރީ އޮފް އިންވަޔަރަންމަންޓް، ކްލައިމެޓް ޗޭންޖް އެންޑް ޓެކްނޮލޮޖީއިން ކޮމިޓީއާ ހިއްސާކޮށްފައިވާ މަޢުލޫމާތު:

- މުވާސަލާތީ ވަސީލަތްތަކުގެ ބޭނުންކޮށްގެން ކުރާ ނުރައްކާ ހަރަކާތްތަކާއި، އަދި އެފަދަ އަމަލުތަކާބެހޭ ތަޙުޤީޤު އިލެކްޓްރޯނިކް ޑޮކިއުމަންޓްތަކާއި، އަދި މިނިސްޓްރީއާއި ކަމާބެހޭ އެހެނިހެން އިދާރާތަކާ ދެމެދު ޑޭޓާ މަޝްވަރާތަކާއި ހިއްސާކުރަމުންދާކަމާއި، މިގޮތުން، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހާއި، ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތް، މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސް، އަދި ކޮމިއުނިކޭޝަންސް އޮތޯރިޓީ އޮފް މޯލްޑިވްސްއާއި އަދި އެ މިނިސްޓްރީއާ ދެމެދު ދިނަ މަޝްވަރާތަކުން ކުރިވި، އެކަމަށް ކަންކަން ހަމަޖެހިފައި، އަދި މައްސަލަތަކަށް މަދުކުރުމުގެ ގޮތުން އެކިއެކި ފިޔަވަޅުތަކަށް އަޅުއްވާފައިވާކަމާއި، އަދި މިފަދަ މައްސަލަތަކާ ބެހޭގޮތުން ސިޔާސަތުތަކެއް ކަނޑައަޅައި ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުގެ މަޝްވަރާގެ މަތިން އެ މިނިސްޓްރީންކަމާއި، އަދި މިކަންކަން ހިންގުމުގެ އުސޫލު މަސައްކަތްތަކެއް ކުރައްވަނީ ކޮމިއުނިކޭޝަން އޮތޯރިޓީ އޮފް މޯލްޑިވްސްއިންކަމަށް؛

- ކޮމިއުނިކޭޝަންސް އޮތޯރިޓީ އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން ޖިނާއީ އަޑުއަހައިގަތުމުގެ މަގުފަހިކުރުމުގެ ގޮތުން ވަސީލަތްތަކެއް ހަމަޖެއްސުމަށް އެ މިނިސްޓްރީން މަސައްކަތްކުރައްވާކަމާއި، ނަމަވެސް ބަޖެޓް ހަމަޖެއްސުމުގައި، ކޮންމެ މިނިސްޓްރީއެއްގެ ދައުރާއަކަށްވީތީ އަހަރަކު ލިބޭ މަދު ސްޕެކްޓްރަމްއެއްކަމުން، އެ ސްޕެކްޓްރަމްގެ ފައިދާ އެ މިނިސްޓްރީގެ އެހެނިހެން ދާއިރާތަކާއި ވަކިވަކި އޮޕްޝަންތަކަށް ސްޕެކްޓްރަމްގެ ކަނޑައަޅައިދޭ، ކޮމިއުނިކޭޝަން އޮތޯރިޓީއަށް، ލިބިފައިވާ ސްޕެކްޓްރަމްގެ ބަޔަކުން ހަރަދުކުރުމަށް އެކަށީގެންވާ ބަދަލެއް [illegible] ދެއްވާފައިވާކަމަށް؛

- ކޮމިއުނިކޭޝަންސް އޮތޯރިޓީ އޮފް މޯލްޑިވްސްއަކީ ބަޖެޓުގެ ގޮތުންނާއި މުވައްޒަފުންގެ ގޮތުން ވަކިން ލިބޭ [illegible]

އުސޫލުތަކާގެ ތެރެއިން މުވައްޒަފުންގެ ކަންކަން ހަމަޖެއްސުމައިދާއިރާގެ މަސައްކަތްކޮށްދެއްވާކަމާއި، އަދި ބަޖެޓުގެ ގޮތުންނާއި މުވައްޒަފުންގެ ކަންކަމުގައި އޮޑިޓަށް ކުރިމަތިވާ ވަކިވަކި މައްސަލަތަކުގައި، މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސާއި މަޝްވަރާކޮށް އެ މައްސަލަތަކަށް ހައްލު ހޯދައި ދިނުމަށް މަސައްކަތްކޮށްދެއްވާކަމާއި، އަދި އޮތޯރިޓީގެ ކަންކަން ހަރުދަނާ ކުރުމުގެގޮތުން އޮތޯރިޓީގެ ބޯޑާ ގުޅިގެން މަޝްވަރާތައްކޮށް، މި މަޝްވަރާތަކުން ފާހަގަވާ ކަންކަން ހަމަޖެއްސާދޭތޯ މަސައްކަތްކޮށްދެއްވާކަމެވެ.

5. ކޮމިޓީއަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް:

5.1. ފެބުރުވަރީ މަސްދުވަހުގައި ކިއު.އާރު ބޭނުންކޮށްގެން ކުރެވޭ މުޢާމަލާތުގެ އެންމެ މަތީ ހައްދެއްގެ ގޮތުގައި 750 ރުފިޔާ ކަނޑައަޅައި ދުވާލެއްގެ މައްޗަށް ކުރެވޭ މުޢާމަލާތްތައްވެސް ލިމިޓްކޮށްފައިވާކަމާއި، އަދި މީގެ އިތުރުން މާރިޗު މަހު ކިއު.އާރު ޕޭމަންޓްތަކަށް އޯ.ޓީ.ޕީ ފޮނުވުމާއި، އިންވެލިޑް ޖޭލްބްރޭކާއި އަދި ރޫޓެޑް ފޯނުކޮށްދިނުމުން ނޮޓިފިކޭޝަން މެސެޖެއް ފޮނުވުމުގެ ބަދަލުތަކެއް ތަޢާރަފުކުރެވިފައިވާކަމާއި، އަދި މާރިޗު މަސް ނިމުމުގެ ކުރިން އިންޓަރނެޓް ބޭންކިންގއާއި މޮބައިލް ބޭންކިންގއަށް ލޮގިންވުމަށް ޓޫ-ފެކްޓަރ އޮތެންޓިކޭޝަން ތަޢާރަފުކުރުމަށް މަސައްކަތް ކުރައްވަމުން ގެންދަވާކަމުން، ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން ކަސްޓަމަރުންގެ އީ-މެއިލް ކޮމްޕްރަމައިސް ކޮށްގެން ހިންގާ ފައިސާ ނަގާފައިވާ މައްސަލަތަކަށް ހައްލެއް ގެނައުމުގެ ގޮތުން އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅުތައް އަޅާފައިވާކަމަށް ދެކެވަޑައިގަންނަވާކަމަށް؛

5.2. އެހެންނަމަވެސް، ކަސްޓަމަރުންގެ ޕާސްވޯޑްތަކާއި ހިސާބުތަކާއި ނުނަގާނެ ގޮތަކަށް ހިމާޔަތްކޮށް ދިނުމަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 24/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކިންގއާބެހޭ ޤާނޫނު) އިން ބޭންކުތަކަށް ލާޒިމުކުރާކަމާއި، އަދި މަކަރާއި ހީލަތް ހުއްޓުވުމަށް ބޭންކުތަކުގެ އެޕްސްގެ ސިސްޓަމްތައް ކުރިއަރުވާ ހަރުދަނާކުރަމުން، އެ ސިސްޓަމްގެ ދަށުން މަކަރާއި ހީލަތް ހުއްޓުވުމާއި، ފާހަގަކުރުމާއި، ތަހުގީގުކުރުމާއި، ރިޕޯޓުކުރުމުގައި ކަންކަން ހަރުދަނާ ކުރަންޖެހޭނެކަމަށް ކޮމިޓީއަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާކަމަށް؛

5.3. ނަމަވެސް މި މައްސަލައަށް އެދުނު ހައްލު ހޯދުމަށް އެކަށީގެންވާ ބަދަލުތަކާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކިންގެ ޤާނޫނު، ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޤާނޫނު، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ އިޖްރާއާތުގެ ޤާނޫނު، އަދި ޤާނޫނުތަކުގައިވާ ގެނަންޖެހޭނެކަމަށް ފެންނަކަމަށް؛ އަދި މި ބަދަލުތައް ފުރިހަމަ ކުރުމުގައި ސްޓޭކްހޯލްޑަރުންނާ މަޝްވަރާކުރުން

މުހިންމުކަމަށާއި، ފައިސާގެ މުޢާމަލާތްތައް ހިންގުމުގައި ޑިޖިޓަލް ޓެކްނޮލޮޖީ ބޭނުންކުރުން އިތުރުވެފައިވާއިރު ރާއްޖޭގައި ސައިބަރ ސެކިއުރިޓީގެ ގާނޫނެއް ތަޢާރަފުކޮށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުންވެސް މުހިންމުކަމަށް ފާހަގަކުރަން؛

5.4 މުވާސަލާތީ އިދާރާތަކާއި އެ މުވާސަލާތީ ކުންފުނިތަކުން ރެގިއުލޭޓް ކުރާ އިދާރާތަކުން އަދި އެހެނިހެން ރެގިއުލޭޓަރީ އޮތޯރިޓީތަކާއި ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުން އާންމު ރައްޔިތުން ހޭލުންތެރިކުރަން މުހިންމު މަސައްކަތްތަކާއި ޤައުމީ ފެންވަރުގައި ކުރަން މުހިންމުކަމާއި، މޯބައިލް ސިމް ކާޑުގެ އެކްސެސްއާ ގުޅިގެން، ދުނިޔޭގެ ގިނަ ޤައުމުތަކުގައި މީހަކަށް ވަކި އަދަދަކަށް ސިމްކާޑުގެ އެކްސެސް ލިބޭގޮތަށް އަދި ސޯޝަލް އެސް.އެމް.އެސް މެސެޖް ހުއްޓުވުމަށް އެސް.އެމް.އެސް ރަޖިސްޓްރީވެސް ބެލެހެއްޓުމަކީ ފާހަގަކުރެވުނުކަމަށް؛ ފޮނުވާ ކޮމިއުނިކޭޝަން [illegible] ކުރުމުން ގެންދާ މަސައްކަތްތަކުގެ ދިރާސާތައް ހަރުދަނާކުރަންޖެހޭކަމަށް ފާހަގަކުރަން؛

5.5 ސްކޫލް ކުދިންނާއި އެހެނިހެން ވަސީލަތްތަކުގައި ބޭނުންތެރިކަން އޮޅުވާލައިގެން ފައިސާ ހޯދާ މައްސަލަތައް ހައްލުކުރުމަށް، މަލްޓީ-އެޖެންސީ ޓާސްކް ފޯސްއެއް އެކުލަވާލުން މުހިންމުކަމަށް ފާހަގަކުރަމާއި، މި އިދާރާތައް ގުޅިގެން މަސައްކަތްކުރުމުގެ ނިޒާމެއް ކަނޑައަޅައި، މިފަދަ މައްސަލަތައް މަދުކޮށް، އެ މައްސަލަތަކަށް އަވަހަށް ފިޔަވަޅުތައް އަޅައި ހައްލުކުރުމަށް އެކަށީގެންވާ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރަންޖެހޭކަމަށް؛

5.6 ސްކޫލްގެ ކުދިންނަށް މައިގަނޑުކޮށް ފިރިހެން އަންހެނުން، ކ.މާފުށި ޖަލުގައި ތިބި ގައިދީންގެ ފަރާތްތަކުންނާއި، އަދި މި ކަން ކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ ތަކެތި [illegible]، އެ ކުދިން ބޭނުންކުރަމުން ދަނީ ޖަލުގައި ތިބޭ ގައިދީންނަކަށް ފާހަގަކުރެވުނުކަމަށް؛ އަދި ޖަލު ތެރެއިން މިފަދަ ކަން ކަމާ ފަރާތްތަކަށް [illegible] ސަރުކާރު ނުވަތަ ފުލުހުން ހިންގާ އޮފިސަރުންނާ [illegible] މަސައްކަތްކުރުމަށް [illegible] ފާހަގަކުރެވިފައި ވިޔަފާރިވެސް، ގައިދީންނަށް ލިބޭ ގަވައިދު ހިލާފު ތަކެތި ބަލަން [illegible] ކޮންޓްރޯލް ކުރުމުގައި ނުވާތީ، މައްސަލަތައް ހައްލުކުރުމަށް ގެންދިޔުން ކުރިމަތިވާކަން ފާހަގަކުރެވުނުކަމަށް؛

5.7 ކ.މާފުށި ޖަލު ސަރަހައްދުގައި ހުރިކަމަށްވާ ސެލް ބޫސްޓަރަކީ، އޭގެ ރޭންޖްގައި ޖަލުގައި ތިބޭ ގައިދީން ބޭނުންކުރުން ގެންދާ މޯބައިލް ނަންބަރާއި އައި.އެމް.އީ.އައި ނަންބަރުތައް ވަކިން ދެނެގަނެވޭ ސެލް ބޫސްޓަރެއް ނޫންކަމާއި، މިކަމުގެ ސަބަބުން ގައިދީން ބޭނުންކުރަމުންދާ އެހެން ނަންބަރުތައް ދެނެގަތުމަށް އިތުރު ގޮންޖެހުން

ގިނަ ވަގުތާއި މަސައްކަތް ކުރަންޖެހޭނެކަމާއި، ސަބަބަކީ ދާފުރުބަކީ އާންމުން ދިރިހުރޭ އަދި ގިނަ އަދަދަކަށް މީހުން ޑިރެކްޓަރުކަމާ ހަރަކާތްތެރިވުމާއި، ޖަލު ސަރަހައްދުގައި ހައްދުކުރުވިފައިވާ ސުލް ބަލަހައްޓައި ޖަވާއިސްތަކާ ހިއްސާވުމުގައި ވަކި ކަންތައް ކަނޑައެޅިފައި ނުވާތީކަމާއި، އަދި މިހާރު ދިމާ ބަލަ ޖާގައި ބަޔަކުގައި ބޯޑުންނެކު މަޝްވަރާ ކޮށްގެން ނަންބަރުތަކެއް މަސްއޫލިއްޔަތު ވަކިކޮށް ދެމެހެއްޓުމަށް އެންމެ އެކަށީގެންވާ މަސްއޫލިއްޔަތު ނުހުށަހަޅާ ކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭތީއެވެ.

5.8.	ބޯޑަށް ޢައްޔަނުކުރާ މަސައްކަތްތަކަކީ ދިގުމުއްދަތެއް ހިމެނޭކަމަށާއި ދެމެހެއްޓުމުގެ ކޯޑު އަދި ޤާނޫނުތަކުގެ ދަށުން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް ވެސް ބަލައިގެން، ބޯޑުގެ ކުރިމަގު ރަނގަޅުކުރުމަށް ސަރުކާރުން ޕްރޮފެޝަނަލް ސެކްރެޓޭރިއޭޓެއް ގާއިމު ހިމެނޭކަމަށް ޤާނޫނުގައި ބޯޑު އެއް ފަރާތަކުން ނުލިބެނިވި ހިމެނޭކަމަށް އެއްބަސްވެވިފައިވާ ފުރިހަމަ މަސްއޫލިއްޔަތު ހިމެނޭކަމެއް ނެތިއްޔާ، ބޯޑުތަކުގެ ޑިރެކްޓަރުންނަށް ފުރިހަމަ ޢަމަލުކުރުމުގެ ވާޖިބު އަދާކޮށް، ބޯޑުގެ ކަންކަމުގައި ބައިވެރިވެ ހުރުމަށް ވަގުތު ކަނޑައަޅާ، މި ބޯޑު އެކުލަވައިލާ ކޮމިޓީ ބޯޑުގެ ބައިވެރިއެއް ނަންބަރުތައް ފުރިހަމަކުރުމާ ދިމާނުވާގޮތުގައި، ހިއްސާދާރުންނާ މަޝްވަރާކޮށް ބޯޑުތަކަށް ކަނޑައެޅުން، މި މަސައްކަތުގެ ގިނަ ވަގުތު ހޭދަކުރަންޖެހޭކަން ދިމާވާ ފުރުޞަތު ހިފައިގެން ފާހަގަކުރެވޭތީއެވެ.

5.9.	މި ބާވަތުގެ ކުރު ކުރި ފަރާތްތަކުން ކުރު ކުރިމަތިވެކަމާއި އާންމު ހައްދުމުންނަށް ގެނައި މުއާމަލާތްތަކުގެ ބޯޑުތަކަށް ސީދާ ކަނޑައަޅާ އެއްވެސް ފަރާތްތަކެއް ނަންމަދުގައި ހަރުކަށި ކަރުދާސް ރިޢާޔަތް ނުކުރުމަކީ ބޯޑުތަކުގެ މަސައްކަތް ހުއްޓުމުގެ ޤާނޫނު ހުރަސްއަޅާ، ބައެއް ސީދާ ކަނޑައަޅާ ދާއިރާއެއްގައި މަސައްކަތްކުރާ ބޭރުފަރާތްތަކުގެ ނަންމަދުގައި ހަރުކަށި ކަރުދާސްތައް ނަންބަރުކުރެވުނުކަމާއި، ކަންމަތީ މީހުން ސީދާ ކަނޑައަޅާ ގޮތެއް ވަކި ދިމިގެން ކުރިޔަށްދާގޮތެއް ނުވުމާއި، ސީދާ ކަނޑައަޅާ ބޯޑުތަކުން ނުވަތަ ވަކި ނަންބަރުތަކުން ބޯޑުތަކަށް ހުށަހެޅުމުން ކުރުމަށް ކުރި ހަމަހަމަކޮށް އެ ނަންބަރުތަކުން ނުވަތަ ސީދާ ކަނޑައަޅާ ހަރުކަށި ކަރުދާސް ވަނީ ހިންގާފައިވާ ފަރާތްތަކުން ޖަހާފައި އޮވެއް ނަމަވެސް މި ބާވަތުގެ މަޢުލޫމާތު ރައްކާކުރުމަށް އެކުލަވައިލާ ގާނޫނުގެ ދަށުން ކުރަންޖެހޭ އިޖުރާއަތުތަކާއި ޕްރޮފެޝަނަލް ސެކްރެޓޭރިއޭޓެއް ގެނެސް ޝާއިޢުކުރުމަށް ފެންނާނެ ބަލައިގަތުމުގެ ފުރުޞަތު ކަނޑައަޅާ ކުރުމުގެ ހުއްދަ ލިބިފައިވާނެއެވެ.

5.10.	މިފަދަ މަސައްކަތްތަކުގެ ތަފާސްހިސާބު ބޯޑުތަކާ ބައެއް މުއްދަތުގައި ހުށަހަޅާ މުރާޖަޢާ ކުރުމުގެ ސަރަހައްދު ޕްރޮފެޝަނަލް ކުރި ގާއިމު ފަރުވާ ގޮތުގައި ގެނެސް، މުއްދަތުގައި ނިންމިގެން ތަފާސްހިސާބު ބޯޑުތަކާ ބައެއް އެއްކަމެއްކަން

ނިޒާމެއް ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުން ޤާއިމުކޮށްފައި ނުވާތީ، ތަފްސީލުން ބޭނުންވާ އަސާސީ މައުލޫމާތު ލިބުމުން ނުދާތީ، ކޮމިއުނިކޭޝަން ޤާނޫނުން އިޝްތިހާރު ގެނެސް ހުއްޓުމުން ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް މައުލޫމާތު ޕްރޮޓޮކޯލެއް އިންތިޒާމު ޤާއިމުކުރުން މުހިންމުކަމަށް؛ (ތަފްސީލުން ހާމަކުރަން އޮތް މައުލޫމާތުގެ ތަފްސީލުގައި ސިޓީ އެނެކްސް ރިޖިސްޓްރޭޝަން ފޯމާއި، ކާޑު ޑިޕޮޒިޓްސް)؛

5.11. މި ބާވަތުގެ ސްޓޭޓްމަންޓުގެ ފައިސާ ނެގުމަށްޓަކައި އެކިއެކި އެކައުންޓްތަކަށް ފައިސާ ޖަމާކޮށް ކާޑު ހަދައިދީ ކުރަމުން ދިޔަ ނަމަވެސް އެކައުންޓުގެ ފިޔަވަޅުތަކުން އެޅި އަސަރުތައް އެނގެން ފެންނަމުގެ ތަރުތީބު ސްޓޭޓްމަންޓާ ގުޅުން ހުރި ފައިސާތަކުން ނޫނީ ކޮންޓްރޯލުން ކަމެއް ކަމަށް ބުނުމުން އެ އެކައުންޓުގެ ފިޔަވަޅުތަކާމެދު އެކަން އެއްވެސް ފިޔަވަޅެއް ނުނިންމާތީ، އެ ދިރާސާގެ އެކައުންޓުބަން ޖަމާވާ ފައިސާއާމެދު ބިނާކުރެވިފައިނުވާކަން، އަދި ޖަވާބުދާރީ ކުރުވާނެ ގޮތް ބޭނުންކުރާ ޤާނޫނުން ބަދަލު ގެނެސް ފައިސާ ޖަމާވާ އެކައުންޓުތަކުގެ ފިޔަވަޅުތަކާ ޖަވާބުދާރީ ކުރުވާނެ ގޮތް ޤާނޫނުން ބަދަލު ގެނައުން ޗެކްކުރަން ފެންނަކަމަށް؛

5.12. މި ބާވަތުގެ ސްޓޭޓްމަންޓް ފިޔަވަޅުން އަނބުރާ ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ބުރާމް ތަންފީޒުކުރަމުންދާ ކޮންޓްރެކްޓުގެ ފުރުޞަތަކުން އެހެން ތަޢާރުފުކުރުމަށް މިކަމަށް އެކަށީގެން ބައެއް ގޮތްތަކުގައި ނުވާތީއާއި ޖަހަން ވައްދަން ހުއްދަކުރުން މަނާކަން ޖަހަން ވައްދަން ކޮންޓްރެކްޓު ކުރުވިފައި ނުވާތީ މިނަމަކުން ބައެއް ގޮތްތަކުން ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތައް ގެނައުން މުހިންމުކަމަށް؛

5.13. ސްޓޭޓް މައްސަލަތައް ބައްޓަންކުރުމަށް ދިމާވާ ދަތިތަކުގެ ތެރޭގައި، އެކިއެކި ނަމުގައި ދީނީ ޚިދުމަތްތަކުން މުބާރިޒު ނަންބަރު ދިނުމުގައި ހުރިހާ، ސްޓޭޓް ކޮމް ކުރި ދީނީ މުބާރިޒު ނަންބަރުތަކާއި ރަޖިސްޓްރީކުރެވުނު ހުރިހާ ނަންބަރުތަކަށް ވުމާއި، އެއް އަދި / ޕްރޮކިއުމަންޓް ނަންބަރުގައި ބޭނުންކުރާ ތަފާތު ނަންބަރުގައި މުބާރިޒު ނަންބަރު ރަޖިސްޓްރީކުރުމުގައި ހުރިހާ، ސްޓޭޓް ކުރި ފިޔަވަޅުތަކުން އެކި މިނިސްޓްރީގެ އަދި / ޕްރޮކިއުމަންޓްގެ ކަމުގައި ހަރަދުކުރުން ދީނީ ޚިދުމަތްތަކުން މުބާރިޒު ނަންބަރު ދީނީ ހިދުމަތްތަކުގެ ފަރާތްތަކަށް ވުމާއި، އަދި ރައްޔިތުންގެ ސިފަ ރަޖިސްޓްރީކުރުން ނެތުމުންނާއި، މުބާރިޒު ނަންބަރުތަކުގެ ފިޔަވަޅު ވަސީލަތް ދަރަޖަތަކުން ނިޒާމެއް ނެތުމުން މި މައްސަލައަށް ބައްޓަންކުރުމަށް ހިމެނޭ ދަތިތަކާއި ފާހަގަކުރެވޭކަމަށް؛

5.14. ބޯޑުތަކާއެކު މަޝްވަރާކޮށް ބަދަލުކުރުމުގައި މިހާރު ހުރި ގާނޫނީ ހުރަސްތަކުގެ ސަބަބުން އެންމެ އަވަހަކަށް ފިޔަވަޅު އެޅުމުގައި ލަސްވުން ދިމާވާކަން ފާހަގަކުރެވޭކަމަށް؛

5.15. 01 ޑިސެންބަރު 2022 އިން ފެށިގެން ގާޒީއަށް ކަސްޓަމަރުންނަށް ދޫކުރުމުގެ ކުރިން ހުންނާނީ ބޯޑުންކުރުވާ (ނޮން އެކްޒިކިއުޓިވް ޑިރެކްޓަރުސް) ހޮވުމުގައިކަމާއި، ސިޔާސީ އެކްޒިކިއުޓިވް ވާނީ، ސިޔާސީގެ ދޫކުރާ ކަސްޓަމަރުގެ ފުރަތަމަ މަރުޙަލާގައި ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުން ލިބެމުންކަމާއި، މި ބަދަލާއެކު، އަހަން ނަގާ ސިޔާސަތު މަރުޙަލާގައި ފުރަތަމަނުކުރާ ބޯޑުންކުރުން ހުއްޓުމަކަން ގެނައުމަށްވާ، ނަމަވެސް 01 ޑިސެންބަރު 2022 ގެ ކުރިން ނަގާފައިވާ ސިޔާސަތުތަކުގެ މައްސަލައަށް ހައްލެއް ލިބިފައިނުވާކަން ފާހަގަކުރެވޭކަމަށް؛

5.16. މުވާސަލާތީ ހިދުމަތްތައް ދިނުމުގައި މިހާރު އަމަލުކުރާ އުސޫލަކީ ހިދުމަތަށް އެދޭ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ އައިޑެންޓިފިކޭޝަން ޑޮކިއުމަންޓްތައް ބަލައި ހިދުމަތް ދިނުންކަމާއި، މިގޮތުން، ދިވެހިއެއްނަމަ އައިޑެންޓިޓީ ކާޑު، ބިދޭސީއެއްނަމަ ޕާސްޕޯޓް ނުވަތަ ވަރކް ޕާމިޓް ބަލައިގެން ހިދުމަތްދެމުންދާކަމަށް؛ މިގޮތުން ހިދުމަތް ދެއިރު ހިދުމަތަށް އެދޭ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ އައިޑެންޓިފިކޭޝަނަށް ބަލާބެލުމަކަށް ބަލައިގެން އެއްގޮތަކަށްވެސް ފެންނަނަމަ ހިދުމަތް ދެއްވާކަމަށާއި، ހިދުމަތަށް އެދޭފަރާތަށް ހިދުމަތް ދޫކުރުމުގައި، އެފަރާތުން ހުށަހަޅާ އައިޑެންޓިފިކޭޝަނާއި ފަރާތުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާގައި ހުންނަ މައުލޫމާތާއި އަޅާކިޔައި، ވެރިފައި ނުކުރާކަމަށާއި، ހިދުމަތަށް އެދޭ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ އައިޑެންޓިފިކޭޝަނާއި ބަލާބެލުމަކަށް ސަބަބު އެއްގޮތްކަން ފެންނަނަމަ ހިދުމަތްދީއިރު، އައިޑެންޓިޓީ ޑޮކިއުމަންޓް ވެރިފައިކުރުމަށް ސިސްޓަމެއް ނެތް އައިޑެންޓިޓީ ބޭނުންކޮށްގެން ހިދުމަތް ހޯދާ ބަޔަކު ކަނޑައަޅާފައިވާކަން؛ މިކަމާގުޅިގެން ސަރުކާރުން މިހާރު ފުރަތަމަ ތައާރަފުކުރައްވާ ޑިޖިޓަލް އައިޑެންޓިޓީ ޕްރޮޖެކްޓްގެ ތެރެއިން މައުލޫމާތު ކަރަންޓްކުރުމުގެ ކަންކަން ކުރިއަށް މަސައްކަތްތައްކުރަމުންދާކަމަށް ކޮމިއުނިކޭޝަންސް އޮތޯރިޓީން މައުލޫމާތު ދީފައިވާކަމާއި، މިގޮތުން، 2023 ވަނަ އަހަރުގެ މާރިޗު މަހު ސިސްޓަމް ޑިޕްލޯއިމަންޓާއި ޓެސްޓްކުރުމުގެ ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ، މޭ 2023 ގައި ހިދުމަތްދިނުމުގައި އައިޑެންޓިޓީ ކަރަންޓްކުރުމުގެ ހިދުމަތް ދޫކުރެވޭގޮތަށް އޮޓޮމޭޓިކް ސިސްޓަމްތަކަށް ބަދަލުގެނައުމަށް ރާވާފައިވާކަމަށް މައުލޫމާތު ލިބިފައިވާކަމަށް؛

5.17. އެކަކުގެ ނަމުގައި ގިނަ ސިމްކާޑު ނަގައިގެން އެ ނަންބަރުތަކުން މެދުވެރިކޮށް ނޭދެވޭ ކަންކަން ކުރާ މައްސަލައިގައި ހައްލެއްގެ ގޮތުގައި ސިމްކާޑު އެކަކަށް ދޫކުރާ ޢަދަދު ލިމިޓްކުރުމަށް ކޮމިއުނިކޭޝަންސް އޮތޯރިޓީން ނިންމަވާފައިވާކަމަށް؛

5.18. މި ފަރާތުން އަދިސް ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ކަސްޓަމަރުންގެ ނަމުގައި އެހެން ފަރާތްތަކުން އެސް.އެމް.އެސް (ސްކޫލް އެސް.އެމް.އެސް) ފޮނުވައިގެން އެ މެސެޖްތައް މެދުވެރިކޮށް މީސްމީހުންގެ ބޭންކް އެކައުންޓްތަކުގެ އެކްސެސް ވަގަށް ނެގުމުގެ މައްސަލަތައް ދިމާވަމުންދާކަމަށް ފާހަގަކުރައްވާފައިވާއިރު، މިކަމަށް ހައްލެއް ގެނައުމަށްޓަކައި ރާއްޖެއިން ބޭރުން ރާއްޖޭގެ ނަންބަރުތަކަށް އަންނަ މިފަދަ ކޯލް އެސް.އެމް.އެސްތައް ދެނެގަނެ، އެފަދަ އެސް.އެމް.އެސްތައް ފިލްޓަރކޮށް ބްލޮކް ކުރުމަށް ބޭނުންވާ ސިސްޓަމްތައް ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުންގެ ނެޓްވަރކުތަކުގައި ކުރިއަށް އޮތް ދެ މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ގާއިމުކުރަން، މިދެންނެވިފަދަ ކޯލް އެސް.އެމް.އެސްތައް ކަސްޓަމަރުންނަށް ފޮނުވުން ހުއްޓުވުމަށް ގަސްދުކޮށް ކޮމިއުނިކޭޝަންސް އޮތޯރިޓީން މަސައްކަތްކުރައްވަމުންގެންދާކަން ފާހަގަކުރެއްވިކަމަށް؛

5.19. މިފަދަ މައްސަލަތައް ހައްލުކުރުމަށްޓަކައި މުވާސަލާތީ ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކޮށްގެން ކުރާ ސައިބަރ ހަމަލާތައް ހައްލުކުރުމަށް ރާވާފައިވާ ކަންތައްތަކާއެކު، މުވާސަލާތީ ހިދުމަތްތަކުގެ ދާއިރާގައި، ހިދުމަތް ދޭ ބޭނުންކުރާ ބެހޭގޮތުން ގަވާއިދެއް ނުވަތަ 2 ގަވާއިދެއް ހެދުމަށް ރޭވިފައިވާކަމަށް؛

5.20. ރާއްޖޭގައި މިހާރު ބޭނުންކުރާ މޮބައިލް ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުންގައި، އެއް ނަންބަރަކާއެކު އެއް ވަގުތެއްގައި އެއް ސިމް ނޫނީ ބޭނުމެއް ނުކުރެވޭނެކަމާއި، އެހެންކަމުން، މަލްޓިޕަލް ސިމް، ނުވަތަ ސިމް ކްލޯންކޮށްގެން ބޭނުމެއް ނުކުރެވޭނެކަމަށާއި ނަމަވެސް އެކަކުގެ ނަމުގައި ނަގާފައިވާ ސިމް އެ ފަރާތަކަށް ނޫނީ، އުސޫލުގެ ބޭނުން އެހެން ފަރާތަކަށް އެ ނަންބަރުގެ ސިމް އެއް ރިޕްލޭސްކޮށްދިނުން ހާލަތުގައި ކުރިމަތިވާނަމަ، އުސޫލުތަކެއް ހަރުދަނާކޮށްފައިވާކަމާއި، މިކަމަށްފަސް އެންމެ [illegible] [illegible] ހިދުމަތްތަކުގައި ދިނުމުގައި ހިދުމަތަށް އެދޭ ފަރާތްތަކުގެ އައިޑެންޓިޓީ ކަށަވަރުކުރުމުގެ އިންތިޒާމު ހަރުދަނާކުރުމަށް ކޮމިއުނިކޭޝަންސް އޮތޯރިޓީން ފާހަގަކުރައްވާފައިވާކަމަށް؛

5.21. ޤާނޫނު ނަންބަރު 11/2008 (އިންތިޚާބާތުގެ އާންމު ޤާނޫނު) ގެ 8 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން އެ ޑިޕާޓްމަންޓުން [illegible] [illegible] އިންތިޚާބުގެ ބޭނުމަށްޓަކައި އެކުލަވާލާ ވޯޓަރސް ލިސްޓުގައި ވޯޓުލުމުގެ ޙައްޤު ލިބިފައިވާ މީހުންގެ ރަޖިސްޓަރީގައި ހިމެނުމަށްޓަކައި ތިރީގައިވާ މަޢުލޫމާތު ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ނޭޝަނަލް ރަޖިސްޓްރޭޝަނުން ފޯރުކޮށްދޭންވާނެކަން؛

ހ. ފުރިހަމަ ނަން؛

ށ. އުފަން ތާރީޚް؛

ނ. ޖިންސް؛

ރ. ދާއިމީ އެޑްރެސް (އަތޮޅާއި ރަށާއި އެޑްރެސް އެނގޭގޮތަށް)؛ އަދި

ބ. ދިވެހި ރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ނަންބަރު.

5.22. މި ރިޕޯޓުގެ 5.21 ނަންބަރުގައި ދެންނެވުނު މަޢުލޫމާތަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 11/2008 (އިންތިޚާބާތުގެ އާންމު ޤާނޫނު) ގެ 8 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން އެ ޑިޕާޓްމަންޓުން އިންތިޚާބާތުތަކުގައި ބޭނުންކުރާ ލިސްޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] މަޢުލޫމާތުތަކާ ކުރުމުގައިވިޔަސް އެ ޤާނޫނުގެ 9 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ވޯޓު ދިނުމުގެ ޙައްޤު ލިބިފައިވާ މީހުންގެ ރަޖިސްޓަރީ އާންމުކުރާއިރު [illegible] ހިމަނަންޖެހޭ މަޢުލޫމާތު ކަމުގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވަނީ މީހުންގެ ނަމާއި، ޖިންސާއި، ދާއިމީ އެޑްރެސް [illegible] [illegible] ލިބޭގޮތަށްކަމާއި، އެހެންނަމަވެސް، އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނުން މިހާތަނަށް އާންމު އިންތިޚާބާތުތަކުގައި ބޭނުންކުރަމުންދާ ލިސްޓުތަކުގައި އެ ޤާނޫނުގެ 9 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ މަޢުލޫމާތުތަކުގެ އިތުރުން ދިވެހި ރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ނަންބަރާއި އުފަންދުވަސް ހިމެނުމުން އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނުން ސަރުކާރުގެ ގޭޓްވޭއާއި އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނުގެ ވެބްސައިޓްގައިވެސް އެ މަޢުލޫމާތު އާންމުކުރަމުންދާކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވާކަން؛

5.23. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަޢުލޫމާތު [illegible] އާންމު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތްތަކަށް [illegible] އެ މަޢުލޫމާތު ބޭނުންކުރުމަށް [illegible] ފޯމު [illegible]، އެ ޑިޕާޓްމަންޓުން [illegible] ގޮތުގައި އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނަށް ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ނޭޝަނަލް ރަޖިސްޓްރޭޝަން (ޑީ.އެން.އާރު) އިން ފޯރުކޮށްދޭ މަޢުލޫމާތުތައް

ހާމަކުރުމުން އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުން އެ މަޢުލޫމާތުތައް ނަގައި އިތުރު ޑޭޓާބޭސްތައް ގާއިމުކޮށް އެ މަޢުލޫމާތުތައް ނަހަމަގޮތުގައި ބޭނުންކުރަމުންދާކަން އެ ޑިޕާޓްމަންޓަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާކަމާއި، އަދި އާންމު ރައްޔިތުންގެ ޒާތީ މަޢުލޫމާތުތައް އެގޮތަށް އާންމުކުރުމުން އެފަދަ މަޢުލޫމާތުތައް ނަހަމަގޮތުގައި ބޭނުންކުރެވިދާނެކަން އުފެދި މުޢާމަލާތްތަކަށް ކުރަމުންދާތީ އެ ޑިޕާޓްމަންޓްގެ ސިސްޓަމް އާންމު ރައްޔިތުން ސަލާމަތްކުރާކަން؛

5.24. އަދި އެ ޑިޕާޓްމަންޓުން ދެކޭ ގޮތުގައި 11/2008 (އިންޝުއަރަންސް އާންމު ޤާނޫނު) ގެ 9 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބައިނަލްއަޤްވާމީ ގޮތުން ފޮތް ބަހައްޓާ މިންގަނޑު ފުރިހަމަކުރާއިރު އަދި ނަންބަރު، އުފައްދާ އިންފޯސްމަންޓް ކޮމިޝަން އާންމުކުރާ ވިސްނުމަށް ނުހިމަނާ، އާންމު ރައްޔިތުންގެ މަޢުލޫމާތު ހިމާޔަތްކުރުމުގެ ބާރުތައް ނުލިބޭތީ ފޯރުކޮށްދެވޭ ގޮތެއް ނެތްކަން ގެނެސްދިނުމަށް ވާހަކަ ދެއްކުމަށް ކޮށްދޭނެކަން ފެންނަކަމަށް؛

ބޯޑު އޮފް ޑިރެކްޓަރސްގެ ހަވާލުވެފައިވާ އެކުލަވާލެވިފައިވާ ފުރިހަމަ ގަވާއިދުތަކަށް ނޫނީ އެ އެކުލަވާލެވިފައިވާ ވަކި ގޮތަކަށް ކަނޑައަޅާ މައްސަލައިގައި، މި ރިޕޯޓުގެ 06 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށް ކޮމިޓީގެ ނިންމުން ނިންމިއެވެ.

6. ކޮމިޓީގެ ނިންމުމާއި ހުށަހެޅުންތައް:

ބޯޑު އޮފް ޑިރެކްޓަރސްގެ ހަވާލުވެފައިވާ އެކުލަވާލެވިފައިވާ ފުރިހަމަ ގަވާއިދުތަކަށް ނޫނީ އެ އެކުލަވާލެވިފައިވާ ވަކި ގޮތަކަށް ކަނޑައަޅާ މައްސަލައާމެދު މަޝްވަރާކުރުމަށްފަހު، 10 އޮގަސްޓް 2023 ގައި ބޭއްވުނު ކޮމިޓީގެ 17 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގައި، ކޮމިޓީއިން ހާޒިރުވެ ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި 07 މެންބަރުންގެ އިއްތިފާޤުން ނިންމާފައިވެއެވެ:-

6.1. ކަސްޓަމަރުންގެ ޙައްޤުތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ހިނގަމުންދާ ސާންސާން ގޮތަކަށް ފުރިހަމަ ޢިނާޔަތް ޤާނޫނު ނަންބަރު 24/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކިންގއާބެހޭ ޤާނޫނު) އިން ބޭންކުތަކަށް ލާޒިމުކޮށްފައިވާގޮތުގައި، އަދި މަސައްކަތް ހިފެހެއްޓުމުގެ ބޭންކުތަކުގެ އުޞޫލާއި ސިޔާސަތުތައް ކަނޑައަޅާފައިވާ ހުއްދަތަކާއި، އެ ސިޔާސަތުގެ ދަށުން މަސައްކަތް ހިމެނޭގޮތުގެ ހުއްދަވުމާއި، ފާހަގަކުރުމާއި، ތަންފީޒުކުރުމާއި، ރިޕޯޓްކުރުމާ ގުޅޭ ކަންކަން ގެނެސްދިނުމާއި ވަކިން އިންޓަރނަލް އޮޑިޓް އަދި ބޯޑު އޮފް ޑިރެކްޓަރސްއަށް ދެންނެވުން؛

6.2. ބޭންކުތަކުން ބޭނުންކުރައްވާ އެޕްލިކޭޝަންތަކާއި، ބޭންކުތަކުން އިންޓަރނެޓް މެދުވެރިކޮށް ދެއްވަމުން ގެންދަވާ ހިދުމަތްތަކުގެ ސެކިއުރިޓީ ހަރުދަނާކުރުމަށް ބޭންކިންގ އިންޑަސްޓްރީގެ ސެކިއުރިޓީ ކަންކަމުގައި އަމަލުކުރާ ބެސްޓް ޕްރެކްޓިސްތަކާއި ސްޓޭންޑަރޑްތަކަށް ބޭންކުތަކުން އަމަލުކުރައްވަމުން ގެންދަވާތޯ ކަށަވަރުކޮށް، އަދި ބޭންކުތަކުގެ އެޕްލިކޭޝަންތަކާއި އިންޓަރނެޓް މެދުވެރިކޮށް ހިދުމަތްދެއްވާއިރު ހުންނަންޖެހޭ ސަލާމަތީ ކަންކަން ހަރުދަނާކޮށް، އެކަންކަމަށް ފަރުވާތެރިވުމަށް ސްޓޭންޑަރޑްތައް ކަނޑައަޅުއްވާ، އަދި ބޭންކުތަކުގެ މޮނިޓަރިންގ މެކޭނިޒަމް ހަރުދަނާކުރެއްވުމަށް މޯލްޑިވްސް މޮނިޓަރީ އޮތޯރިޓީއަށް ދެންނެވުމަށް؛ އަދި މިކަމާ ގުޅިގެން ގަވާއިދެއް ހަދަންޖެހޭނަމަ، އެފަދަ ގަވާއިދެއް އެކުލަވާލުމަށްފަހު އެ އޮތޯރިޓީއަށް ދެންނެވުމަށް؛

6.3. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ފޫދު ދާއިރާގެ މުސްތަޤްބަލު މުރާޖަޢާކުރުމަށް ނިޒާމު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) އަށް ... ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ބިލާއި، ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މައްސަލަތަކުގައި ދޫކުން ދާއިރާގެ މުސްތަޤްބަލު އަދަބުދު ހައިޖަމު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2015 (ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ޤާނޫނީ އެހީތެރިކަން ބަދަލުކުރުމުގެ ޤާނޫނު) އަށް ... ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ބިލާއި، އަދި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި އުމުރު ދާއިރާގެ މުސްތަޤްބަލު އިޤްތިޞާދީ މުއައްސަސާ ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުތަކުގެ ބުރަދުވު) އަށް ... ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ބިލު ސަރުކާރުން ހުށަހެޅުއްވުމުން ކުރާ ކޮންމެވެސް ތަރުތީބުން ޤާނޫނީ ގޮތުން އަށް ޖެހިލުއްވާ ފިޔަވަޅުތަކެއް އަޅައި، އެފަދަ ކޮންމެ ހުއްދަވުމަކުން މަސްވެރިކުރުމުގެ ގޮތުން ހުރަހަރާވާ ބިލުތަކަކަށް މި ބިލުތައް މި އެންމެ އަވަހަކަށް ފާސްކުރުމަށް ފެންނަކަމަށް؛

6.4. ސްޓާފުގެ ކުންފުނީގެ މައިގަނޑު ކަންކަން ފުރިގެން އަންނަނީ، ކާމިޔާބު ޖަލުގައި ލިބޭ ގައިޑެންސްގެ ފުރުޞަތުކަމާއި، އަދި މި ކުރި ކުރުމަން ބޭންކިންގ ރަނގަޅު ދެކުޅަދާ އުމުރުރަށް، އެ އުމުރު ބޭންކިންގކުރުމުގައި ޖަލުގައި ލިބޭ ގައިޑެންސްގެ ފުރުޞަތު، ވީމާ، މިފަދަ ޖަރީމާތައް ހުއްޓުވުމަށް ގައިޑެންސްތަކުން ލިބޭ ގަވާއިދު ހިމާޔަތް ކަނޑައެޅުމުގެ ޖަލުން ފައިދާ ލިބުން ކޮންމެ ކުރުމަށް ނިޒާމުތައް ހަރުދަނާކުރުމަށް މުޤައްރިރު ކަރުދާސް ސަރުކާރަށް ދެންނެވުމަށް؛

46

.6.5 01 ޑިސެންބަރު 2022 އިން ފެށިގެން ކަސްޓަމަރުން އަތުން ނަގާ ސިމްކާޑް މަޢުލޫމާތު ފުރިހަމަކުރުމަށް ބޭނުންކުރުން ހުއްޓުމަކަށް ގެނެވިފައިވާކަމާއި، ނަމަވެސް 01 ޑިސެންބަރު 2022 ގެ ކުރިން ނަގާފައިވާ ސިމްކާޑް ޑިޕޮޒިޓްގެ މައްސަލައަށް ޙައްލެއް ލިބިފައިނުވާކަން ފާހަގަކުރެވޭތީ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ބޭނުންކުރާ ހުރި ނަންބަރުތަކާ ރަޖިސްޓަރީކުރުވިފައިވާ ނަންބަރުތަކާއި ކަރަވަރުކަން، އަދި މޯބައިލް ނަންބަރުތަކުގެ ވެރިފަރާތް ފަސޭހައިން ދެނެގަނެވޭނެ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރުމަށް ކޮމިއުނިކޭޝަންސް އޮތޯރިޓީ އޮފް މޯލްޑިވްސްއަށް ދަންނަވަން؛ އަދި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސްޓޭޓް އޯންޑް އެންޓަޕްރައިސަސް ކޮމިޓީގެ މި ރިޕޯޓް ފާސްކުރާތާ 15 ދުވަސްތެރޭގައި، މޯބައިލް ސިމް ކާޑުގެ އެކްސެސް ވަކި އަދަދަކަށް ލިމިޓްކޮށް، ސިމްކާޑުތަކުގެ ރެގިއުލޭޝަނެއް ކޮމިއުނިކޭޝަންސް އޮތޯރިޓީ އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން އެކުލަވާލުމަށް ގެންދަވާ ގަވާއިދު ނިންމަވައި ގެޒެޓްކުރެއްވުމަށް އެ އޮތޯރިޓީގައި ދަންނަވަން؛

.6.6 ސްޓޭޓް ކޮމްޕެނީތަކާއި އެހެނިހެން ވަސީލަތްތަކުން ބޭނުންކޮށްގެން އޮޅުވާލައިގެން ފައިސާ ހޯދާ މައްސަލަތައް ބަލަހައްޓުމަށް، މަލްޓި-އެޖެންސީ ޓާސްކް ފޯސްއެއް މޯލްޑިވްސް މޮނިޓަރީ އޮތޯރިޓީގެ އިސްނެގުމުގެ މަތިން އެކުލަވާލެއްވުމަށް ދަންނަވަމާއި، އަދި މި އިދާރާތަކަށް ގުޅިގެން މަސައްކަތްކުރެވޭނެ ނިޒާމެއް ކަނޑައަޅުއްވައި، މިފަދަ މައްސަލަތައް މަދުކޮށް، އެ މައްސަލަތަކަށް އަވަހަށް ފިޔަވަޅު އެޅުމަށް ބަލަހައްޓުމަށް އެކަށީގެންވާ ނިޒާމެއް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސްޓޭޓް އޯންޑް އެންޓަޕްރައިސަސް ކޮމިޓީގެ މި ރިޕޯޓް ފާސްކުރާތާ 15 ދުވަސްތެރޭގައި ޤާއިމުކުރުމަށް ދަންނަވަން؛

.6.7 ޤާނޫނު ނަންބަރު 24/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކިންގއާބެހޭ ޤާނޫނު)، ޤާނޫނު ނަންބަރު 34/2020 (ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުގެ ޤާނޫނު)، ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު) އާއި ޤާނޫނު ނަންބަރު 11/2022 (ހެއްކާބެހޭ ޤާނޫނު) އަށް އިސްލާހު ގެންނަންޖެހޭކަމަށް މި ރިޕޯޓުގެ 6.6 ނަންބަރުގައި ޤާއިމުކުރުމަށް ދަންނަވާފައިވާ މަލްޓި-އެޖެންސީ ޓާސްކް ފޯސްއަށް ފުރަގަސްދީގެންނަމަ، ސްޓޭޓްކޮމްޕެނީތަކުން މަސައްކަތްކުރެވޭނެހެން އެ ބަދަލުތައް ގެނައުމަށް ދަންނަވަން؛ އަދި ފައިސާގެ މުޢާމަލާތްތައް ހިންގުމުގައި ޑިޖިޓަލް ޓްރާންޒެކްޝަން ބޭނުންކުރުން އިތުރުވެފައިވާތީ ރާއްޖޭގެ ސައިބަރ ސެކިއުރިޓީ ޤާނޫނެއް އަދި ޑޭޓާ ޕްރޮޓެކްޝަން އަދި ޕްރައިވެސީއާބެހޭ ޤާނޫނެއް މުހިންމުކަމަށް އެ ބާރުލާ ފާސްކުރާނަމަ، މިފަދަ ޤާނޫނުތައް އިސްކަންދީގެން ތަޢާރުފްކުރެވޭނެ ގޮތަށް ސަރުކާރުގައި އެކުލަވާލެއްވުމަށް ދަންނަވަން؛

6.8. އަދި ފޮރެކްސް އަދި ސްކޭމަރުން ހުރަހުގެ އާންމު ރައްޔިތުންނަށް [illegible] [illegible] ފޮރެކްސް ޓްރޭޑް އަދި [illegible] ފޮރެކްސް އަދި ސްކޭމް ޕޭޖްތައް [illegible] ޤާއިމުކުރުން [illegible] ކުރައްވާކަމާއި، މީގެ އިތުރުން، އާންމުން ހޭލުންތެރިކުރުވުން ފޮރެކްސް ހިންގާ ފަރާތްތަކަށް ސަރުކާރުން [illegible] [illegible] އަދި ދުނިޔޭގައި [illegible] [illegible] މިހާރު [illegible] [illegible] އިތުރުވަމުންދާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކެމްޕެއިން ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ދަންނަވަމުން؛

6.9. ސަރުކާރުން މިހާރު ފެށިގެން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޑިޖިޓަލް އައިޑެންޓިޓީ ފްރޭމްވޯކްގެ ތެރެއިން މަޢުލޫމާތު ކަށަވަރުކުރުމުގެ ކަންކަން ކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރައްވާކަމަށް ކޮމިއުނިކޭޝަންސް އޮތޯރިޓީން މަޢުލޫމާތު ދެއްވާފައިވާކަމާއި، މިގޮތުން، 2023 ވަނަ އަހަރުގެ މާރިޗު މަހު ސިސްޓަމް ޑިޒައިންކުރުމާއި ޓެސްޓްކުރުމުގެ ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންގޮސް، މޭ 2023 ގައި ޕްރޮޑަކްޝަނުގައި އައިޑެންޓިޓީ ކަށަވަރުކޮށްދޭން ޕްރޮސެސް [illegible] އެޕްލިކޭޝަނާއި ސިސްޓަމްތަކަށް ބަދަލުގެނައުމަށް [illegible] މަޢުލޫމާތު ދެއްވާފައިވާތީ، ނޭޝަނަލް ސެންޓަރ ފޮރ އިންފޮމޭޝަން ޓެކްނޮލޮޖީ (އެން.ސީ.އައި.ޓީ) ގެ ޑިރެކްޓަރ މި މަޢުލޫމާތުތަކާއި ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި ހާޒިރީ ގޮތުން ހުރި ގެންގުޅުންތަކާއި، މި މަސައްކަތްތަކުގައި [illegible] ހުރި ހިސާބުތަކަށް ދެނެގަތުމަށް އެން.ސީ.އައި.ޓީއާއި، ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ނޭޝަނަލް ރެޖިސްޓްރޭޝަން އަދި މިނިސްޓްރީ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ދަންނަވައި، އަދި މި ފަރާތްތަކުން ގުޅިގެން އެ ޓާސްކްފޯސްތަކާއި ހިސާބުތަކަށް ބައްލަވައި ހޯއްދެވުމަށް ދަންނަވަމުން؛

6.10. ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ކަސްޓަމަރުންގެ ނަމުގައި އެހެން ފަރާތްތަކުން އެސް.އެމް.އެސް (ސްޕޫފް އެސް.އެމް.އެސް) ފޮނުވައިގެން އެ މެސެޖަކީ [illegible] މީސްމީހުންގެ ބޭންކް އެކައުންޓްތަކުގެ އެކްސެސް ވަގަށް ނެގުމުގެ މައްސަލަތައް ގިނަވަމުންދާތީ، މިފަދަ ފޭކް އެސް.އެމް.އެސްތައް ދެނެގަނެ، އެފަދަ އެސް.އެމް.އެސްތައް ފިލްޓަރކޮށް ބްލޮކް ކުރުމަށް ބޭނުންވާ ސިސްޓަމްތައް ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުންގެ ނެޓްވަރކުތަކުގައި ޤާއިމުކޮށް އަދި ސްޕޫފް އެސް.އެމް.އެސް ފޮނުވާ ހުއްޓުވުމަށް އެސް.އެމް.އެސް ރަޖިސްޓަރީއެއް ބެލެހެއްޓުމަށް ކޮމިއުނިކޭޝަންސް އޮތޯރިޓީ އޮފް މޯލްޑިވްސްގައި ދަންނަވައި، މިކަމާ ގުޅިގެން އަޅުއްވާފައިވާ

ފިޔަވަޅުތަކުގެ ޑެޑްލައިން 30 ޖޫން 2023 ކުރިން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސްޓޭޓް އޮންޑް އެންޓަރޕްރައިސަސް ކޮމިޓީއާ ހިއްސާކުރެއްވުމަށް ދެންނެވުމަށް؛

6.11. ކ.މާފުށި ޖަލު ބަރަކު ހަރުކުރުމަށް ތަކުރާރުކުރި ޗޭންޖް ޕްރޮޖެކްޓު އެއްބަސްވުމުގައި ސްކޯޕް ފޭޒް 1 ފޯރމުގައި 14 މައުލޫމާތު ހިއްސާކުރުމަށް އެއްބަސްވެވިފައި ވިޔަސްވެސް، ކޮރެކްޝަނަލް ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުން ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތް ހިއްސާކުރަމުންދަނީ 09 މައުލޫމާތުގެ އެ ހިދުމަތުން މައުލޫމާތު ދޫކޮށްލާފައިވާ ހިއްސާކުރަމުންދާ ބަރަކު ފޭޒް 1 ޕްރޮޖެކްޓަކަށް ނުވުމުން މި ފޭޒް އެއްގޮތަކަށް ކ.މާފުށި ޖަލުގައި ހަމަޖެހުނު ބޭނުންކުރަމުންދާ ނަމްބަރުތައް ދެނެގަތުމަށް ވަކިން ބަޔާ ދާއިމީ ކުރިއަށްގެންދިޔުމަށްޓަކައި ވާހަކަ ދެއްކުމަށް ފޯރުކޮށްދޭއިރު، ފިޔަވަޅު އެއްބަސްވުމާ އެއްގޮތަށް މައުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ދެވަނަ ހިއްސާކުރުމާ ބަރަކު ފޭޒް 1 ޕްރޮޖެކްޓަށް ހިއްސާކުރެއްވުމަށް ބޮޑެތިކުރުމުގެ ސަރވިސް ޕްރޮވައިޑަރުން ދަންނަވަމަށް.

ވީމާ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 124 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން، މި ރިޕޯޓު ތިޔަ އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅަމެވެ. އަދި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ފާސްކުރައްވާނެ ގޮތަކަށް މި ރިޕޯޓާ ގޮތުގެ ނިންމަވައި ދެއްވުމަށް އެދި ދަންނަވަމެވެ.

ބޯޑް އޮފް ޑިރެކްޓަރސްގައި ހުށަހަޅައިދޭ އެކަށީގެންވާ ބޭނުންކުރާ ކަމާބެހޭ އެކަށީގެންވާ ބަޔާން ބަދަލުވާ ކަންތައްތައް މައްސަލަ ދިރާސާކުރެއްވުމަށް ސްޓޭޓް އޮންޑް އެންޓަރޕްރައިސަސް ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުންތަކަށް ފޮނުއްވުމަށް ހިއްސާކޮށް އެންގުނު ރަޖިސްޓަރީގެ ބަޔާން މި ރިޕޯޓުގެ "ޖަދުވަލު-1" ގެ ގޮތުގައި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ.

---

10 އޭޕްރިލް 2023

ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު

ކޮމިޓީގެ މުގައްރިރު

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީސް

މި ރިޕޯޓުގައި ސޮއިކުރެއްވީ 13 އޭޕްރިލް 2023 ގައެވެ.

ޖަދުވަލު-1: ހާޒިރީ ރިޕޯޓް

ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގައި ހުޅުވާފައިވާ އެކައުންޓްތަކުގެ ވެރިފިކޭޝަން ނުކުރި އެ އެކައުންޓްތަކުން ފައިސާ ކެނޑެމުންދާ މައްސަލަ ދިރާސާކުރުމަށް ބޭއްވި ސްޓޭޓް އޮންގެ އެންޓަޕްރައިސަސް ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުންތަކަށް އެ ކޮމިޓީގެ މެންބަރުން ވަޑައިގެންނެވިގޮތުގެ ރިސްޓަރ

✓	ވަޑައިގެންނެވި ބައްދަލުވުން	-	ވަޑައިނުގަންނަވާ ބައްދަލުވުން	S	ސަފަރުގައި
@	އެހެން ކޮމިޓީއެއްގައި	O	ރަސްމީ	▨	ވަޑައިގަންނަވަންނުޖެހޭ

ފުނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނިހާދު	ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްހާމް އަޙްމަދު	ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދު ދީދީ	އިސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޙަމީދު	ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޝިޒް	ބިލެހްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝަލީމް	ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒާސިމް	ގެމިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަސްލް ރަޝީދު	ދަނގެތި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޒިމް	ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޝިޔާން	ނައިފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމް	ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ވަހީދު	މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު	ހޭދަވި ވަގުތު	ބައްދަލުވުން	ތާރީޚް
✓	✓	✓	-	S	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	0:45	17	10.04.2023
-	✓	✓	-	-	-	-	✓	✓	✓	✓	-	✓	0:30	16	05.04.2023
S	✓	✓	@	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	1:50	15	28.03.2023
S	✓	✓	✓	-	@	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	0:40	12	20.03.2023
-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	2:55	08	01.03.2023
1	5	5	2	1	2	4	5	5	5	5	4	5	6:40	5	ޖުމްލަ